శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషానిలయమునకు
గ్రంథకర్త సమర్పితము-

ఓం

సటీక

(లింగిబ్రాహ్మణ)

వీరశైవవివాహవిధిః

श्री वीरशैव विवाहविधिः

చిదిరెమఠము వీరభద్రశర్మగారిచే

ఆంధ్రటిప్పణము వ్రాయబడి;

రావికోటి వీరయ్యగారిచే

ప్రకటింపబడెను.

బెజవాడ, ఆంధ్రగ్రంథాలయ ప్రెస్, (లిమిటెడ్) యందు

క. కోదండరామయ్యగారిచే

ముద్రింపబడెను.

౧౯౨౪

[వెల ఒక రూపాయి.

ఉపోద్ఘాతము

వీరశైవ వైదికశిరోమణులారా,

జగదీశ్వరానుగ్రహ నిర్మితమగు నీజగతిని విశేషమతములాయా ఆచార్యులచే స్థాపించబడినవను విషయమందరకును విదితమే యైనను ప్రస్తుతము వీరశైవ (లింగిబ్రాహ్మణ) మతస్థాపనాది సౌకర్యములు పాశ్చిమికులుదప్ప ప్రాగ్జనపదులంతగా నెరింగిన వారలుండరనియె నా తలంపు. కొన్నిభాష్యాది గ్రంథములాంధ్రదేశమందే గలవు దానం జేసి ఆంధ్రదేశీయ వీరశైవులాకొంత తరి స్వమత ప్రాచీన శ్రేష్ఠత్వమును స్వీయమనమునందే వర్ణించుచున్నారుగాని శాస్త్రజ్ఞతచే పరమతీయుల దుర్వాదమునకు సదుత్తరదాతృవులు గాకయున్నారని ప్రత్యేకముగా వచింపనవసరము. ఈలోపమును బాపిద్రోలిన కర్ణాటక వీరశైవమహాశయులు ప్రాచీనమతగ్రంథ ప్రకటన మూలమున వీరశైవ మతమున కుపకార మొనర్చి యపారమగుకీర్తిని సంపాదించిరని తెల్పుట కెంతయో సంతసించుచున్నాడ. "చేదబావి జలసమృద్ధిని గ్రామసింహమానంద మొందినట్లు" పరదేశీయుల సుధారత నీక్షించిన నస్మత్సుఖ లభ్యమేమియును లేదుగదా. తత్కారణమున యథాశక్తి మతగ్రంథప్రసరణ మాంధ్రదేశమున గావించ నెంచియున్న నన్ను చిరకాలముచేనే తత్ప్రియాత్మాతురులగు బ్రహ్మశ్రీ మక్తల్ బసవలింగసుధీగారును హైదరాబాదు శ్రీమహంతు మఠము చన్నబసవబుధులును ఇవ్విషయమున నెక్కుడు శ్రద్ధగావచించుచుండెడివారు తన్మధ్యమున దశవర్షములనుండి వివాహాది కర్మల శుద్ధప్రతులకై గాచియున్న వేదమూర్తి రావికోటి మఠము వీరయ్యా గారలకు వత్సరత్రయము క్రింద మైసూరు శుద్ధ వివాహప్రతి యొకటి శ్రీ॥ బసవలింగార్యుల మూలముననే కరగతమగుటచే నానందహృదయులై తత్క్షణమున మూలమును మాతృమతిశీఘ్రమున నాంధ్రాక్షరములతో వ్రాసియా గ్రంథమును నాకడ బంపి కర్ణాటక భాషానుసారమున నీపొత్తమునకు ఆంధ్రటిప్పణము వ్రాయుడని యాజ్ఞాపించిరి. తత్సచ్ఛాసనమునకే సం

తుష్టుడనై మద్గురు సన్నిధానమున (నారాయణపేట బొమ్మలమఠమున) యథామతి తెలుగు టిప్పణము కొన్ని మాసములలో సమాప్తించి తద్గ్రంథమును వే॥ బసవలింగార్యుల సన్నిధికందింపగల్గితి. వారపారముగుదయచే బరిశోధించిరిగాని స్వదేహముయొక్క అనారోగ్యతవలన నాగ్రంథమును రా॥ వీరయ్యగారలకందింపజాలరైరి. ఏతత్సంవత్సరమున స్వదేశాగతుడనగు నన్నుగాంచి వీరయ్యగారు నీగ్రంథమును గురించియే నెక్కువగప్రశ్నించి ముద్రణ సహాయమొనర్చెదననియు మరల గ్రంథమునుపూర్తిగావించుడనియు యాజ్ఞాపించి స్వగ్రామమున కేగిరి. పిదపవల్లెయుని గ్రంథరచనాప్రారంభ మొనర్చి పత్రాష్టకము లిఖించునంతలో (మైలవరమున) మత్సహోదరి విగతప్రాణయయ్యెను మహాశయులారా "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" యనువాక్యానుభవమింతటితో సిద్ధించెనుగదా. ఈగ్రంథమున కంతరాయమిది యొండనియే తలంపవలదు. ఎన్నియోగలవు. వానినిట బొందుపరచిన గ్రంథవిస్తరమేగాక కార్యధురంధరత్వమును వెల్లడించిన దోషమునకు బాత్రుడ నగుదుననుభీతిచే విరమించితి. తదనంతరము మాసద్వయాలస్యమున మరల నీపొత్తమును లిఖించ నుద్యమించి యత్యల్పకాలమున సమాప్తించ గలిగితిని. కామికాది వాతులాంతాగమములలో నొకటగుఅంశమదాగమమందుక్తమగు నీవీరశైవ వివాహవిధిని మైసూరు వీరశైవ సమాజాభిమానులు తమదేశీయభాషలో ముద్రించియుండిరి. కాని ఎతద్గ్రంథోపకారము మనయాంధ్రదేశీయుల కొనర్చుట యత్యవసరమని తెలుగు టిప్పణమును వ్రాయుటయేగాక మహాసంకల్పము, సూర్యాసూక్తము అనుదానమంత్రములు, మాంగళిక శ్లోకములు నాయాక్రియలలో బొందుపరచితి. మరియు గ్రంథాదిని పౌరోహితులకతిసులభముగావిషయగ్రాహ్యమగుటకు ప్రధానవిషయములను చివర ఆశీర్వచన మంత్రములను జేర్చి మూలగ్రంథమునకన్నను సర్వాంగరమణీయముగ వ్రాసితి ననియే నాతలంపు. ఇవ్విషయమును పాఠకమహాశయులూహించక యుండరు. ఏతద్గ్రంథప్రయత్నమున బ్రోత్సహించి స్వమత ప్రేమాప్రదర్శన మూలమున ధన్యులైనట్టి వే॥ మక్తల్ బసవ

లింగార్యులకును హైదరాబాదు వే॥ మహంతుమఠీయ చన్న బసవార్యుల కును నాకృతజ్ఞతాభివందనములు సూచించెద. ఈ గ్రంథముద్రణాది వ్రయములకు పరిపూర్ణమగు సహాయమొనర్చి మతాభిమానమును వెల్లడించిన చందుపట్ల వీరయ్యగారలకు నాయభివందనము లర్పించెద. ఇందుగలదోషములను పండిత మహాశయు లెరింగించిన శిరసా స్వీక రించి పునర్ముద్రణమున సవరించెదనని ప్రార్థించుచు నుపోద్ఘాతమును విరమించెద.

ఇట్లు,

శా॥౧౮ రక్తాక్షి౹ధన జ్యేష్ఠశు॥౫ బుధవారము, నల్లగొండ.

బుధజనవిధేయుడు,
చిదిరెమఠం వీరభద్రశర్మ.

ఆర్యులారా! ఆంధ్రదేశీయులగు మనవీరశైవుల కత్యంతోప యుక్తమని దలచి వే॥ చిదిరేమఠము వీరభద్రశర్మగారిచే తెలుగు టిప్పణమును వ్రాసి సుధారించబడిన నీగ్రంథమును ముద్రణజేయించి తిని. వైదికశిఖామణులును ఇతరదాతృవులును సరియైన వెలకీ గ్రంథ మునుదీసికొని సహాయమొనర్చిన ఇటులే ప్రతిసంవత్సరమొక్కొక గ్రంథముచొప్పున మనవీరశైవమతదశకర్మలను ఇతరగృహప్రవేశాది విధులను పైవారిచే తెలుగుటిప్పణాదులను వ్రాయించి ముద్రణజేయిం చి మహాశయులగు తమహస్తమునకందింప గలుగుదునని విన్నవించు చున్నాడ. ☞ సూచన ఈగ్రంథము ఆంగ్ల దేశమందు రిజష్టరుచేయబడినది గనుక ఆంగ్లనైజాం ఇలాకా వారెవ్వరును మాయను జ్ఞలేక దీనిని ముద్రించిన దావాకు బాతులగుదురు.

ఇట్లు
రావికోటి మఠంవీరయ్య,
చందుపట్ల పోస్టు భువనగిరితాలూక (నైజాం)

శుద్ధపత్రిక

పాఠకులీ పత్రికా ప్రకారము మొదలు తప్పులను దిద్దికొని పిదప చదువుదురని ప్రార్థన.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
౩	౨౬	మాహేశ్వరును	మహేశ్వరులు
,,	౨౯	తపుకునంశం	తబుకునందు
౪	౨౫	కర్మలందీరి	కర్మలందీర్చి
౯	౫	గర్తనదం	గర్తసదం
౭	౨౧	ఇతిపుజో	ఇతిపుంజో
౧౩	౨౧	పూవజ్వత్	పూర్వ్వవత్
౧౯	౨౭	యొక్కభాగము	యొక్కసమస్తభాగము
౨౨	౧౦	సుగన్నపంథా	సుగన్నఃపంథా
౨౪	౨౨	ఇద్రిఈశా	ఇంద్రిఈశా
,,	౨౭	పూర్ణభాగ	పూర్వభాగ
౩౧	౨౮	పూజేను	పూజను
౩౨	౧౯	తిష్టంతు	తిష్ఠంతు
,,	౨౩	ఆస్త్రాయ	అస్త్రాయ
,,	౨౬	తిష్టంతు	తిష్ఠంతు
౩౪	౨౦	,,	,,
౩౬	౧౫	,,	,,
,,	౨౭	మాహేశ్వరునకు	మాహేశ్వరులకు
౩౭	౨౭	భవత	భవంతు
౪౭	౨౪	వ్యాప్తేజో	వ్యాప్తేజో
,,	౨౯	పాతాళాక్య	పాతాళాఖ్య
౫౦	౨౬	కనాట	కర్ణాట
౫౭	౩౦	పేయవలయు	వేయావలయు
౬౨	౨౪	ఊజిక	ఊజేక
౬౪	౨౪	పాంను	పాలంను
౬౫	౧౦	ష్టదళపద్మ	అష్టదళపద్మ
౬౬	౨౪	మధమందు	మధ్యమందు
౬౮	౧	ఆభిర్గిభి	ఆభిర్గిర్భి
౯౮	౮	భవభవతి	భవతిభవతి

విషయానుక్రమణిక

గ్రంథప్రకాశకుల సంక్షిప్తవంశ సంచయము.

శా॥ శ్రీగౌరీహృదయాబ్జషట్పదకృపన్ ◆ శ్రీలన్ రహింగాంచుచున్
రాగంబొప్ప గిరీశ తత్పురుషస◆ద్రాజీవముఖంబునన్
భోగంబందజనించి దుష్టమతముల్ ◆ బోనాడి తా రేవణుం
డై గోత్రంబున కీర్తినందె మహదా ◆ నందాతిస్వాంతంబునన్.

ఉ॥ ఉండురెగాక నాత్మకను ◆ లోద్భవు లెవ్వరులేమిదోచఁగా
మెండగు లగ్నసత్క్రియల ◆ మేలుఁగవొంది ధరాతలంబునన్
దండిగ సంతతీంద్రులను ◆ గాంగని జాతక్రియాదికర్మలన్
నుండిత నాచరించి బుధ◆మండలి మెచ్చ శివైక్యమొందగా.

కం॥ ఆ రేవణ సుతు లతరి। చారుగుణాన్వితులుగాన ◆ శాస్త్రతతులలో
సారముల నెరిగి జగతిని। సూరులగుచు బగుల నెల్ల ◆ సూచించిరిగా.

సీ॥ వారిశిష్యపరంపర ◆ వర్తదగుచు। పాడవడి శ్రోత్రియబగియందు ◆ బొలుపుమీర
చందుపట్ల బుధాబ్ధికి ◆ చంద్రుడనగ। నుదయమొందెను సూరందు దుత్తముండు.

కం॥ ఆసుగుణుపత్ని కుక్షిని। రాసుతుచందమువగల్గె ◆ రాజార్యుడనన్
భానురమాహేశ్వరతతి। ఆసీవిషభూషసదృశుం◆డనగ జగతిలోన్.

చ॥ పరపవచాత్మశోభితుడు ◆ సజ్జనసంఘనతుండునయ్యు యీ
ధర నుతికెక్కు రాజయ సు◆ధాంశుడు ప్రీతిని రాజమాంబచే
గరిమను బెండ్లియాడి రతి◆కాముల మాడ్కి నిరంతరంబునన్
పరమసుఖార్ణమగ్నతను ◆ భాసురవృత్తి చరించుచుండగాన్.

సీ॥ ఎవ్వడు జగతిని ◆ నిందుధరుండని। పలుకుదురాతని ◆ పాదకృపను
యెవ్వని రాజరా◆జందురో నాతని। యణిమాది షట్పత్ప◆భాబి చేత
నెవ్వనిచే దక్ష◆యజ్ఞము ధ్వంసంబు। గావింపఁబడె వాని◆గరిమచేత
యెవ్వనికై యింద్రుఁ ◆ డెలమిగాచుచునుండు। నాతని సద్బుద్ధి ◆ అతిశయమున

గీ॥ జననమందెను చెలువంపు ◆ చందుపట్ల। పురిని సజ్జనశ్రేణులు ◆ బొలుపుమీర
సంస్తుతులుసేయ రాజాఖ్య◆ సత్కుమారు।డనగ వీరార్య నామధే◆యాన్వితుండు.

మ॥ సుగుణాధిక్యముచే సుసంపదలచే ◆ సొంపారు గాత్రంబుచే
నగజావల్లభ పాదకంజభజనన్ ◆ యానంద చిత్తుండునై
తగ వేదాధ్యయనాది వైదికములన్ ◆ ధన్యుండు వీరుండు మే
లుగ కల్యాణమనంబునన్ ధరణిలో ◆ లోలాక్షి లోలుండునై.

కం॥ సులలితముగ లలితాంబను। లలితాగుణ రూపభావ ♦ లావణ్యములన్
బోలంపొరుకాంత నత్తరి। బలు వైభవమునను వేగ ♦ బరిణయ మాడెన్.

గీ॥ పరిణయంబైన పిదప తా ♦ భాసురముగ। గరమ కాంతారతిని రతి ♦ కారణమున
ధరను యడవీంద్రు డను పేర ♦ దనరునట్టి। బరగనొక సుతరత్నముఁ బడసెనొక్కఁ.

కం॥ ఈసుగుణ సంచయాత్ముడు। దాసులనర్థులను బంధు ♦ తతి ననిశంబున్
వేసరక నేకబుద్ధిని। భూషించియు తా సుఖాబ్ధి ♦ బొందుచునుండెన్.

గీ॥ వీరయాఖ్యుండు ముదమున ♦ వీరశైవ। జనుల కుపకార మొనరించ ♦ జగతిలోన
నొక్కగ్రంథంబు ముద్రించి ♦ యొందుపుణ్య। మందవలెనని మనసున ♦ నాశజేసి.

గీ॥ వృషభ గోత్రాన్వితుండయ్యు ♦ వృద్ధినున్న। క్యాసనూర్ గంగాధర ♦ ఘనగురుండు
జేయు ముపకృతిజనులకు ♦ జెలువమున। నచ్చునొత్తించె నీగ్రంథ ♦ మాంధ్రమునను.

కం॥ ఏతద్గ్రంథము ముద్రణ। పాతము లేకుండునట్లు ♦ పరిశీలతగా
జేతువు రోగ్యాడవనగను। ప్రీతిని దిద్దితిని గిరిశ ♦ పేర్మిమోద్భవమై.

ఇట్లు,

బాలకవి చిదిరేమఠం వీరభద్రశర్మ.

శ్రీ గురూమాపతయే నమః

పౌరోహితులు తప్పక గమనించదగిన

ప్రధాన విషయములు

పంచోపచారములు = గంధ, పుష్ప, ధూప, దీప, నైవేద్యములు.

అష్టోపచారములు = గంధ, అక్షత, పుష్ప, వస్త్ర, ధూప, దీప, నైవేద్య, తాంబూలములు.

షోడశోపచారములు = ఆవాహన, ఆసన, పాద్య, అర్ఘ్య, ఆచమనీయ, స్నాన, వస్త్ర, (ఉపవీతము అనగా ఉత్తరీయము) గంధ, అక్షత, పుష్ప, ధూప, దీప, నైవేద్య, తాంబూల, ప్రదక్షిణ, నమస్కారములు.

పాద్యము = తెల్లఆవాలు, కుంకుమపువ్వు, గరక, చెంగల్వకోష్టు, వట్టివేరు, పచ్చకర్పూరము వీనినిదంచి ఆచూర్ణమును ఉదకమందు కలిపిన నిదియే పాద్యము.

అర్ఘ్యము = దర్భ, తెల్లఆవాలు, నువ్వులు, యవలు, వడ్లు, వీనిచూర్ణమును జలమునందు మిశ్రమొనర్చి, దీనియందు పాలనుగలిపిన నిదియె అర్ఘ్యజలము.

ఆచమనీయము = జాజికాయ, కచ్చూరములు, పచ్చకర్పూరము, చెంగల్వకోష్టు, కుంకుమపువ్వు, ఏలకులు, వీనిచూర్ణముచే మిశ్రించినదే ఆచమనీయజలము.

మధుపర్కము = పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, తేనె, వీని నొక్క పాత్రలో బోసిన మధుపర్కమగును.

పంచామృతము = గోవుయొక్క పాలు, పెరుగు, నెయ్యి, తేనె, చక్కెర వీనికూటమియే పంచామృతము.

పంచగవ్యములు = యెఱ్ఱని ఆవుపాలు, తెల్లని గోవు పెరుగు, పసుపుపచ్చని ఆవునెయ్యి, నల్లని గోవుపేడ, మూత్రము ఇవియే పంచగవ్యములు.

పంచపల్లవములు = రావి, చింత, మేడి, అలనేరేడు, మామిడి, వీనియాకులే పల్లవములు.

అష్టగంధము = చందనము, అగరు, పచ్చకర్పూరము, పొన్నపువ్వు, లవంగపత్రి, కుంకుమపువ్వు, వట్టివేళ్ళు, చెంగల్వకోష్టు ఇవియే సుగంధద్రవ్యములు.

ఆచమనమొనర్చు క్రమము = ఉద్ధరణిచే కుడిచేతిలో గోధుమగింజ మునుగునన్ని నీళ్ళను బోసికొని ఆనీటిని నాలుకతో స్పృశించి హస్తములు కడగికొనదగు.

ప్రాణాయామక్రమము = తర్జని (చూపుడువ్రేలు) మధ్యమ, ఈరెంటిని విడచి అంగుష్ఠ (పెద్దవ్రేలు) అనామిక (పవిత్రపువ్రేలు) కనిష్ఠ (చిటికెనవ్రేలు) ఈమూడువ్రేళ్ళచే ముక్కునుబట్టుకొని ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః ఓం మహః ఓం జనః ఓం తపః ఓగ్ం సత్యం ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ఓమాపోజ్యోతిరసోమృతంబ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోం॥ అనుమంత్రిమును మెల్లన జపముచు, చంద్రస్వరమగు ఎడమముక్కుచే వాయువును పూరించి (పీలిచి) రెండుముక్కులనుమూసి కుంభించి (వాయువును వెళ్ళకుండునటుల నిలిపి) సూర్యస్వరమైన కుడిముక్కునుండి రేచించవలయు (గాలిని విడువవలయు). ఇదియె ఒక ప్రాణాయామము. ఈ ప్రాణా

యామము నెంత యెక్కువగా జేసిన అంత శ్రేష్ఠమేకాని ఒక నిమిషమైనను జేయవలయు, ఇది అగువరకును ఓం భూః అను పైమంత్రము మనస్సం దనుచుండవలయు.

దర్భకూర్చము = తొమ్మిది దర్భలచే జేయవలయును. ఇది ౧౭ అంగుళముల పొడవుండవలయు. మొదళ్ళనుంచి ౧౨ అంగుళములు విడిచి ౧ ఒక అంగుళము వెడల్పు ముడినివేసి చివరకు నాల్గంగుళములు ఖాలీగా నుంచదగును. ఈ దర్భకట్టచేతనె పాద్యమును అర్ఘ్యజలమును ముట్టించి దీనిచేతనే శుద్ధజలమును పూజించెడు దేవునిప్రోక్షించదగును. మరియు సమస్తపూజాద్రవ్యములపై నీటిని ప్రోక్షించవలయు.

దర్భపవిత్రము = రెండు దర్భలచే అనామికపు వేలినకు రెండు చుట్లుజుట్టి ఒక అంగుళము వెడల్పు ముడివేసి నాల్గంగుళముల పొడవుకొనలుంచుట యోగ్యము. ఈ పవిత్రమును పురోహితుడు సమస్తకర్మలయందు ధరించుట శుభము.

ముద్రాలక్షణము = ముద్రలనరయనివారిచే జేయబడిన కర్మఫలము సిద్ధించదు. కావున మంత్రసిద్ధికై ఈక్రింద నుదహరించు ముద్రలు పూజాసమయ మందాచరించదగు.

ఆవాహినీముద్ర = రెండు చేతులను దోసిలిగాపట్టుకొని అనామిక వ్రేళ్ళక్రింది కాటునందు పెద్దనవేళ్ళ చివరలనుంచిన ఆవాహినీముద్రయగును.

స్థాపినీముద్ర = ఈపైజేసిన చేతులను బోర్లగాబట్టిన స్థాపినీ ముద్రయగును.

సన్నిధాపినీముద్ర = రెండు హస్తముల పెద్దవ్రేళ్ళను మీదికి నిలిపి వేర్వేరుగా ముష్ఠలను (పిడికిళ్లను) బట్టినదియె సన్నిధాపినీ ముద్రయనంబరగు.

సంరోధినీ = పెద్దనవేళ్ళను ముష్ఠియందుంచి వేర్వేరుగా బట్టునది సంరోధినీముద్ర.

సమ్ముఖీకరణముద్ర = పైపిడికిళ్లను వెల్లెలుకగాబట్టిన సమ్ముఖీకరణ ముద్రయనబరగు.

అవకుంఠినీముద్ర = కుడిచెయ్యిని ముష్ఠిగాబట్టి బోర్లగాజేసి తర్జనీవ్రేలును చాచి వెల్లవెలుకగా నుంచబడిన యెడమహస్తమందు ముట్టించి త్రిప్పిన అవకుంఠినీముద్ర యగును (ఇవియే షణ్ముద్రలు దేవతాపూజయందనేకస్థలములలో షణ్ముద్రాః ప్రదర్శ్య, అని వ్రాసియుండును, అనట - ఆవాహయామి ఆవాహితోభవ - అని - ఆవాహినీముద్రను, స్థాపయామి స్థాపితోభవ అని, స్థాపినీ ముద్రను, సన్నిధాపితోభవయని - సన్నిధాపినీముద్రను, సంరోధితోభవయని సంరోధినీముద్రను సమ్ముఖీకరణోభవయని సమ్ముఖీకరణముద్రను అవకుంఠితోభవయని అవకుంఠినీముద్రను పైప్రకారముజేసి చూపించిన ఇదియే షణ్ముద్రాప్రదర్శనమగును.

వరముద్ర రెండుహస్తముల దోసిలిగాచాపి వరదోభవయని చూపుటేవరముద్ర.

మహాముద్ర = రెండుకరములయొక్క పెద్దవ్రేళ్ళను, ఒకదానికొకటి దగిలించిపట్టి తక్కినవ్రేళ్ళను చాపి మహాంతోభవయని జూపిననిదియే మహాముద్ర (అష్టముద్రలు)

నమస్కారముద్ర = రెండుచేతులను జోడించి, వ్రేళ్ళను మీదికిజేసి హృదయప్రదేశమందు బెట్టుకొని నమితోభవయని చేసిన నమస్కారముద్ర యనబడును.

జ్ఞానముద్ర కుడిచేతియొక్క పెద్దన్రవేలును చూపుడున్రవేలును చేర్చి పట్టుకొని తక్కిన వాటిని చక్కగాచాపి జ్ఞానీభవయనిచూపిన జ్ఞానముద్ర (ఇదియేతత్త్వముద్ర)
కురంగముద్ర = పెద్దన్రవేలు తుదియందు మధ్యమానామిక వ్రేళ్ళుంచిన నిదియే కురంగ ముద్ర యనబడును, (దీనినేకొందరు ధేనుముద్రయందురు) ఇవి ఏకాదశముద్రలు. విధియందు షణ్ముద్రాః అన్నచోట ఆరుముద్రలను అష్టముద్రాః అన్నస్థలమున ఎనిమిదిముద్రలను, దశముద్రాః అన్న పదిముద్రలను చూపించి ఆయాస్థలమందుగల వాక్యములను జెప్పుకొనుచు జేసికొనవలయును.

గోత్రసూత్రముల వచించునప్పుడు [ ] ఈగురుతు వేసియుండు, స్థలమున చెప్పుకొనున దెట్లనగా, వృషగోత్రోత్పన్నాయ, వామదేవార్య ప్రపౌత్రాయ, చంద్రశేఖరాఖ్యస్య పౌత్రాయ, నాగభూషణార్య పుత్రాయ, శరభార్య నామ్నే వరాయ, అని వరునిపక్షమునను వీఁగోత్రోత్పన్నాం మహాదేవార్య ప్రపౌత్రీం గంగాధరాఖ్యస్యపౌత్రీం కేదారేశ్వరార్య పుత్రీం. భద్రకాళీ నామ్నీం కన్యాం అని వధువుయొక్క విషయమందును ఆయాపేరులను ఆపై గురుతుగల స్థలమున సంబంధముచేసి చెప్పవలయు. ( ) ఈగుర్తని చిహ్నములుగలవి వేద ఆగమ, మంత్రములని తెలియదగును. మరియు, గణపతిపూజకంటె ముందలు కలశ గణాధిపతిపూజకు క్రావ పుటయందుగల, కలశస్యముఖే౽ద్రః, అనుమంత్రమున పాత్రపై రెండుచేతులనుమూసి, అష్టోపచారముల బూజించి దీనియుదకము చేతనే గణపతిపూజ మొదలగునవి ఈవిధిప్రకారము జేయవలయు. ఇందులో గౌరీపూజలేదని సందేహింపదగదు. ఏలన ముందుజేయుబడు పాణిగ్రహణమైనపిమ్మట ప్రత్యేకముగ ఉమామహేశ్వర కలశస్థాపనయగును గాన, ఇటకు శ్రీ నామోచ్చారమే, సమృద్ధియగును. మరియు గణపతిపూజయందు శ్రీ = నమః అనియున్నచోట శ్రీ మహాగణాధిపతయేనమః అని చదువుకొనదగును. స్వస్తివాచనమున వజ్ర, వైడూర్య, నీల, గోమేధిక, పుష్యరాగములను పంచరత్నములు దొరకని పక్షమున వాని మారుగా సువర్ణమునైనను లేక వెండి రాగియైనను శక్త్యనుసారము వేయవలయును. ప్రతిగృహీతృవుచేతను వధువు చేతను దాతచేతను వరునిచేతను అనిపించవలసిన మంత్రములను వాక్యములను కాలావకాశముండిన వారి ముఖముననే అనుపించుట యుక్తము. అటుల దుర్లభమైన, వారిపక్షమున పురోహితుడు మంత్రపఠనమొనర్చుచు క్రియలను మాత్రము వారిచే జెయించుచుండవలయును. వివాహముపర్యంతము పూజాసమయమున వధూవరులను తలిదండ్రులు యెడబాయకుండవలయును. అంకురార్పణపాత్రలు బంగారు, వెండి, తామ్ర, మట్టిలోనేపాత్రలైనను కంచుళ్ళవలె నుండవలయును. కలశపూజలో అఘోరేభ్యః అంగు అనియున్నస్థలమున అంగుష్ఠాభ్యాంనమః అనియును తర్జని అనుచోట తర్జనీభ్యాంనమః అనియును మధ్యమ అన్న చోట మధ్యమాభ్యాంనమః అనియును అనామి అన్నస్థలమున అనామికాభ్యాంనమః అనియును కని అన్నస్థలమున కనిష్ఠకాభ్యాంనమః అనియును ఈశాన్య కలశపూజలో ఎటులకరన్యాస మొనర్తురో అటులే యొనర్పవలయును. మరియు

విద్యాకలాయై రూపగ్రహణసాధనాయ అను స్థలమున విద్యాకలాయైనమః అని నమః శబ్దమును ప్రతిశబ్దాంత్యమున పూరించి చెప్పవలయును. ఏవంహృదయాదిన్యాసః అనుచోట యేమంత్రముచే కరన్యాసమొనర్తురో ఆమంత్రము చేతనే హృదయాయనమః శిరసేస్వాహా,కవచాయహుం,నేత్రత్రయాయవౌషట్ శిఖాయైవషట్, అస్త్రాయఫట్ అని వెనుక కలశమందు క్రరీతిని జెప్పుకొని ఆయాస్థలములందు ముట్టుచుండవలయు. వివాహము కన్యాగృహమందొనర్చుటయేయోగ్యము. అట్లుగానిచో వరుని మందిరముననే జేయదగును. కానిసమస్త కర్మలను కన్యతండ్రియే జేయవలసి యుండునుగావున విడిదియందు కన్యనుంచి దాతృవు వరుని గృహమందుండి కర్మనెరవేర్చవలయును. భాషికములను యెవరి గృహమందు వారికే కట్టవలయు. కాని పంచకలశారాధన జేయునప్పుడు వరుడక్కరలేదు. మధుపర్కపాత్రలు స్థాలీలుగా నుండదగు. వరపాదార్చన సమయమందు క్వచిత్ మూర్ఖశిఖామణులు కన్యాపాదములను జేర్చి కడగు దురభ్యాసముకలదుగాని అటులొనర్చ కూడదు. వరపాదార్చనమొనర్చి కన్యను హస్తమునకందించుటయే శాస్త్రసమ్మతము. లగ్నదివసము మొదలుకొని నాల్గు దినముల పర్యంతము ప్రతిదినమున వధూవరుల నభ్యంగనస్నానమొనర్చి ఉదయ సాయంకాలములయందు కలశపూజ నాచరింపించుచు స్వస్తినాందీఅంకురార్పణ పాత్రలపై గంధాక్షత పుష్పపూజజేయించుచు మాహేశ్వరారాధనమైన పిదప నృత్యగీత మంగళతూర్యములచేతను వనవిహారఫలమధుభక్షణాదులచేతను వధూవరుల చిత్తమానందింప జేయుకతమున బ్రొద్దుబుచ్చుచుండదగును. మరియు పంచకలశములను స్వస్తివాచన అంకురార్పణ పాత్రల నిశ్చయముగా వివాహమంటప సమీపాంగణముననే అన్యమతీయులు ముట్టకుండునటుల నిర్బంధించి స్థాపించవలయు. స్థలసంకోచమున వసతిగాకయున్న దేవతార్చనగృహమందుంచవలయు. మరియు పంచకలశములను ఈశాన్య తత్పురుష అఘోర వామదేవ సద్యోజాత ఆచార్యపూజలను క్రమముగా ఆయాగోత్రోత్పన్నులచే జేయించవలయును. కాని ఈశాన్య కలశపూజను గృహగురువుచే జేయించవలయు. కలశములచే లభించిన దక్షిణ మొదలగువానిని ఆయాగోత్రోత్పన్నులు గ్రహించివివాహమునకు రాబడిన మాహేశ్వరులు తమతమ ఉపబగులతో కూడినవారైనచో వారికితమకలశ దక్షిణలో సగభాగమును బంచి యీయవలయు. ఇక్కివవిషయము లీపుకస్తమందుండు ప్రకారము నాచరించిన నేసందేహము సంభవించనేరదు. కావున పాఠకులు జాగ్రత్తగా నదివి నీయంశములన్ని స్మరణలోనుంచుకొనుటకు గద్యరూపమె సాధ్యమనియు ఈపైన వివరించిన పంచోపచారములు ముద్రాలక్షణము మొదలగు సమస్తవిషయములకును వీరశైవసిద్ధాంత గ్రంథరీత్యా ప్రమాణములున్నను గ్రంథవిస్తరభీతిని మాతృభాషయందు మధ్యథామతిచే తేటతెల్లముగ సాధ్యమైనన్ని నీవిషయములను మహాశయులగు మీరు సార్థకమొనర్తురనియె వ్రాసితిని:—

చి॥ మ॥ వీరభద్రశర్మ.

శ్రీ గురూమాపతయే నమః

వీరశైవవివాహవిధిః

వివాహాంగ భూతవాగ్దానం

జ్యోతిర్విదాదిష్టే వివాహనక్షత్రాదియుతే శుభకాలే ద్వాభ్యాం చతుర్భి రష్టభిః ప్రశస్తవేషధారిభిః (అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథాయేభిస్సఖాయో యంతి నోవరేయం। సమర్యమా సంభగో నోనినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తుదేవాః) ఇతిమంత్ర ముచ్చరద్భిర్మాహేశ్వరైః। తావతీభిః పురంధ్రీభిర్మంగళగీత తూర్యైశ్చసహ శకున దర్శనపూర్వక మలంకృత వరయుతాః కన్యాగృహమేత్య వరేణ తత్పిత్రాదినాపి ప్రార్థితాః బాంధవాస్సదసి భద్రాసనే ప్రాఙ్ముఖీం సాలంకారాం సువేషాం కన్యాముపవేశ్య తద్ధస్తే ఫల తాంబూలాదీని దత్వా శ్రీసాంబసదాశివస్మరణపూర్వకం ప్రాఙ్ముఖాసీనాః ప్రత్యఙ్ముఖా వా [ ] ప్రవరాన్వితగోత్రోత్పన్నాయ [ ] ప్రపౌత్రాయ [ ] పౌత్రాయ [ ] పుత్రాయ [ ] నామ్నేవరాయ [ ] గోత్రోత్పన్నాం [ ] ప్రపౌత్రీం పౌత్రీం

అనగా వివాహమొనర్చుటకు పూర్వము నిశ్చితార్థము జేయుటకై వరుని బంధువులు తమవెంట సమసంఖ్యగల మాహేశ్వరులను ముత్తైదువలను తీసికొని శుభముహూర్తమందు మంగళవాద్యసమేతులై మాహేశ్వరులు 'అనృక్షరా ఋజవస్సంతు' అనుమంత్రమును జెప్పుచు, శుభశకునములం జూచికొని, వరసహితులై కన్యాగృహమును ప్రవేశించి తమచే ప్రార్థింపబడిన కన్యాపక్షమువారలు సభయందు కన్య నలంకరించి పూర్వముఖముగా పీఠమందు గూర్చుండబెట్టి ఆమె హస్తమందు ఫలతాంబూలాదులనిచ్చి, వరునిపక్షమువారలు పూర్వముఖముగానైనను లేక పశ్చిమముఖముగానైనను కూర్చొని, ఈగోత్రోత్పన్నుడైన వీరల మునిమనుమడైన ఇటువంటివారల మనుమడైన వీరలపుత్రుడగు ఈపేరుగల వరునికి ఈగోత్రోత్పన్నయైన యీయాయనముని మనుమరాలైన ఇటువంటివారల మనుమరాలగు వీరలపుత్రియగు ఈనామముగలకన్యను

[ ] పుత్రీం [ ] నామ్నీం కన్యాం భార్యాత్వాయ వృణీమహే. ఇతిబ్రూయుః॥ అథ దాతా భార్యాజ్ఞాతిబంధ్వనుమతిం కృత్వా యథోక్తమనూద్య వృణీధ్వమితి వదేత్. ఏవం పునర్ద్విః ప్రయుజ్య ప్రదాస్యామీతిచోచ్చైస్త్రిర్వదేత్. తతోవరపితాదిగంధాక్షతవస్త్రభూషణపుష్పాదిభిః కన్యామలంకుర్యాత్. అథదాతా స్వయం ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖం వరం పూజయిత్వా ఆచమ్య పూర్వాభిముఖస్సన్ కన్యాం వామత ఉపవేశ్య పత్న్యాసహ దేశకాలౌ స్మృత్వా కరిష్యమాణ వివాహాంగభూతవాగ్దానమహం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య కలశపూజాదిమాహేశ్వరపూజాంతం యథాచారం కృత్వా స్వస్థానే ప్రతిగృహీతాముపవేశ్య స్వయంతత్పురత ఉదఙ్ముఖఉపవిశ్య తం గంధతాంబూలాదినా సోపి దాతారం పూజయిత్వా తతో దాతా ఆచారతః పంచహరిద్రాఖండాని పంచపూగఫలాని గంధాక్షతాలంకృతాని గృహీత్వా [ ] ప్రవరాన్వితగోత్రోత్పన్నాయ [ ] ప్రపౌత్రాయ [ ] పౌత్రాయ [ ] పుత్రాయ [ ] నామ్నే వరాయ [ ] ప్రవరాన్విత గోత్రోత్పన్నాం [ ] ప్రపౌత్రీం [ ] పౌత్రీం [ ] పుత్రీం [ ] నామ్నీం కన్యామిమాం జ్యోతిర్విదాదిష్టే సుముహూర్తేవాచా సంప్రదదే. ఇతిచోక్త్వా, అవ్యంగేపతితేక్లీబే దశదోషవివర్జితే। ఇమాంకన్యాం ప్రదాస్యామిభక్తమాహేశసన్నిధౌ॥ ఇతి ప్రతిగృహీత్రే వస్త్రప్రాంతే తాని

పత్నినిగా వరించెదమని చెప్పేది. అనంతరము కన్యనిచ్చువాడు తనపత్నిబంధు మొదలగు వారల అనుమతిపై అటులె కానిండని వప్పుకొనునది. ఈపైన జెప్పినట్లే మరియు రెండుసార్లుజేసి, కన్యను నిశ్చయముగా ఇచ్చెదమని అందరు వినునట్లు గట్టిగా చెప్పేది. తర్వాత వరునిసంబంధులు కన్యను వస్త్రాదులచేత అలంకరించగా దాతృవు (కన్యాతండ్రి) ఉత్తరముఖముగా గూర్చొని పూర్వముఖుడగు వరుని బూజించి ఆచమన మొనర్చి పూర్వముఖముగా కన్యను తనయెడమభాగమునందు పత్నిసమేతుడై కూర్చొండబెట్టుకొని వాగ్దానముజేసెదనని సంకల్పించి తదుపరి కలశపూజ మహేశ్వరపూజ మొదలగు వానినిజేసి తన స్థలమందు ప్రతిగృహీతృవును (వరుని తండ్రిని) కూర్చుండబెట్టి తాను ఆయనముందర ఉత్తరముఖముగా గూర్చొని, ప్రతిగృహీతృవును పుష్పాదులచే పూజించేది. ఆయనకూడా దాతృవును పూజించినపిదప దాతృవు ౫ పసుపుఉండలను ౫ పోకలను తీసికొని పైనజెప్పినట్లే కన్యావరుల గోత్రాదులనుజెప్పి వాగ్దానమును

పూగఫలాని, పంచహారిద్రాఖండాని బద్ధ్వా గ్రంథిం గంధాదిభిరభ్య ర్చయేత్। తతః ప్రతిగృహీతాపి పంచపూగఫలాని పంచహారిద్రా ఖండాని [ ] గోత్రోత్పన్నవరవిషయే భవంతో నిశ్చితా భవంతు. ఇతి దాతృవస్త్రప్రాంతే ప్రక్షేపాది కుర్యాత్। తతోదాతా వాచాదత్తా మయాకన్యా పుత్రార్థం స్వీకృతా త్వయా। కన్యావలో కనవిధౌ నిశ్చితస్త్వం సుఖీభవ॥ ఇతి వరపితరం ప్రతివదేత్। వరపితాపి వాచాదత్తా త్వయాకన్యా। పుత్రార్థం స్వీకృతా మయా। వరా వలోకనవిధౌ నిశ్చితస్త్వం సుఖీభవ॥ ఇతి దాతారం ప్రతివదేత్। తతో మాహేశ్వరాః॥ ఓం స్వస్తి శివా ఆపస్సంతు। సౌమనస్యమస్తు, అక్షతం చారిష్టంచాస్తు, దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। ఏతద్వచస్సత్య మస్తు, ఇత్యుక్త్వా (సమానీవ అకూతిస్సమానాహృదయాని వః సమాన మస్తు వో మనో యథా వస్సుసహాసతి ప్రసుగ్మంతా ధియా సానస్యసక్షణి వరేభిర్వరాం అభిషుప్రసీదత॥ అస్మామిందద్రఉభయం జుజోషతి యత్సో మ్యస్యాంధసో బుబోధతి హింకృణ్వతి వసుపత్నీ వసూనాంవత్సమిచ్ఛంతి మనసాభ్యాగాత్। దుహామశ్విభ్యాం పయో అఘ్న్యేయం సావర్ధ తాం మహతే సౌభగాయ) ఇతిపఠేయుః తతోదాతా పాత్రస్థ సితతండు లపుంజే. త్రైలోక్యవల్లభాం దివ్యాం గంధమాల్యాంబరాన్వితాం। నవ లక్షణసంయుక్తాం సర్వాభరణభూషితాం॥ అనర్ఘమణిమాలాభిర్భా సయంతీం దిగంతరం। విలాసినీసహస్రైస్తు సేవ్యమానామహర్నిశం॥ ఇతిగౌరీమావాహ్య షోడశోపచారైఃపూజయేత్। కాత్యాయని నమస్తు భ్యం శంకరప్రియభామిని। వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహి మే॥ ఇతికన్యా గౌరీం ప్రార్థయేత్. తతః పురంధ్రీభిః నీరాజనాది

జేసితిననిచెప్పి 'అవ్యం...సన్నిధా" అని ప్రతిగృహీతృవుయొక్క వస్త్రముకొనయందు వాటినిగట్టి ఆయుడీని గంధాదులచే పూజించేది. ఇటులే ప్రతిగృహీతృవుకూడా చేసేది. దాతృవు "వాచా...సుఖీ...భవ" అని ప్రతిగృహీతృవును గురించి చెప్పేది. ఆయన కూడా "వాచా...సుఖీభవ" యని దాతనుగురించి చెప్పేది, తదుపరి మాహేశ్వరుడు "సమానీవ...సౌభగాయ" అని ఆశీర్వాదమును జేసేది. తర్వాత ఒకతపురుంశ ళభ్రమగు బియ్యమును నింపి, దానియందు గౌరిని 'త్రైలోక్య.....మహర్నిశం' అనుచు నావాహించి పూజించవలయు. తదుపరి కన్య 'కాత్యా...దేహిమే' అని

మాంగళికం కార్యం మాహేశ్వరాశ్చ గంధతాంబూలాదినా పూజితాః. ఆశీర్మంత్రైః పఠేయుః॥ ఇతి వాగ్దానవిధిః॥

వివాహ పూర్వదినకర్తవ్యం

తతః వైవాహికే శుభేముహూర్తే వధూవరయోః తైలహరిద్రారోపణాది యథాచారం కార్యం॥ అథ వధూపితా వరపితాచ వివాహదినాత్పూర్వేద్యుః। పూర్వాహ్ణే సపత్నీకః కృతాభ్యంగోధృతమాంగళిక వేషః కృతనిత్యక్రియః మంగళసంభారం సంభృత్య కృతలేపన రంగమాలికే ప్రాంగణే శుభాసనే ప్రాఙ్ముఖఉపవిశ్య స్వస్య దక్షిణతః పత్నీం తద్దక్షిణతః కన్యాం వరంచోపవేశ్య తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ విద్యాబలం దైవబలం తదేవ గౌరీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి॥ దేవీం వాచమజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేషమూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుపసుష్టుతైతు (ధృవంతే రాజావరుణో ధృవం దేవో బృహస్పతిః ధృవంత ఇంద్రాశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధృవం। సుముహూర్తోऽస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం। కుర్యాద్ఘంటారవం భక్త్యా దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ నాదశబ్దమయీంఘంటాం సర్వవిఘ్నాపహారిణీం పూజయేదస్త్రమంత్రేణ దేవతాహ్వానలక్షణాం॥ ఘంటామూలే తథా దేవీ గళోర్ధ్వే శిరమూలకే। వసవశ్చాలమగ్రిస్థాస్సర్వే వసతు శంకర॥ ఇతి ఘంటానాదం కృత్వా ఇష్టదేవతాం ధ్యాత్వా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య

ప్రార్థించేది. తర్వాత హారతి మొదలగువానిని జేసేది. మాహేశ్వరులు ఆశీర్వదించవలయును.

ఇకముందు జెప్పు కర్మలను వివాహపూర్వదినమందు జేసెదరు. 'శ్వఃకరిష్యమాణ' యనిగూడా వివాహదివసమందే జెప్పెదరు కాని "అద్యకరిష్యమాణ" యని సంకల్పమును వచించునప్పుడు జాగరూకతగా వచించవలయును. తదుపరి వధూవరులకు తైలహరిద్రాలేపనకార్యములను సల్పేది. ఆపైన దాతృవు స్నానాది నిత్యకర్మలందీర్చి, పత్నీసమేతుడై శుచిగా రంగవల్యాదులచే నలంకృతమగు ప్రదేశమందు పీఠముపై కుడి ప్రక్కన భార్యను ఆమెకుడి ప్రక్కన కన్యను కూర్చుండబెట్టుకొని ప్రతిగృహీతృవుకూడా నిట్లే వరుని గూర్చుండబెట్టుకొని 'తదేవ స్మరామి' అని ఇష్టదేవతను ధ్యానించి 'దేవీం.......ధృవం' అని చెప్పి ఘంటానాదమొనర్చి ఆచమన ప్రాణాయామముల సల్పి గోత్రాదు

దేశకాలౌ సంకీర్త్య. [ ] శర్మణః పుత్రీస్య కన్యాయాః శ్వః కరిష్యమాణ వివాహాంగభూత స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం నాందీసమారాధనం అంకురార్పణం మంటపదేవతాప్రతిష్ఠాం కులదేవతా ప్రార్థనంచ కరిష్యే......॥ ప్రారిప్సితస్య వివాహకర్మణః నిర్విఘ్నేన ఉత్తరోత్తరాభివృద్ధ్యర్థం ఆదౌ శ్రీమహాగణపతిపూజాం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య.

సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః లంబోదరశ్చ వికటో విఘ్నరాజో గణాధిపః । ధూమ్రకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః ద్వాదశైతాని నామాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి। విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశే నిర్గమే తథా॥ సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య న జాయతే। శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్ సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ అభీప్సితార్థసిద్ధ్యర్థం పూజితో యః సురైరపి। సర్వవిఘ్నచ్ఛిదే తస్మై గణాధిపతయే నమః॥ గణానాంత్వా గృత్సమదో గణపతిర్జగతీ గణపత్యావాహనే వినియోగః॥

(గణానాంత్వా గణపతిం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్రవస్తమం జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీద సాదనం) అస్మిన్మండలే భూః, గణపతిమావాహయామి। భువః గణపతిమావాహయామి। స్వః గణపతిమావాహయామి । భూర్భువస్స్వః గణపతిమావాహయామి. ఇత్యావాహ్య నవశక్తిపూజాం కరిష్యే॥ తీవ్రాయైనమః, జ్వాలిన్యైనమః, నందాయైనమః, భోగదాయిన్యై నమః, కామరూపిణ్యైనమః, ఉగ్రాయైనమః, తేజోవత్యైనమః, సత్యాయైనమః, విఘ్ననాశిన్యైనమః, ఓం నమో భగవతే సకలగుణాత్మకశక్తియుతాయ మహాగణాధీశ్వరాయ యోగపద్మపీఠాత్మనేనమః। సువర్ణపీఠం కల్పయామి। స్వాత్మసంస్థమజం శుద్ధం త్వామద్య గణనాయక । అరణావివ హవ్యాశమూర్తి మావాహయామ్యహం॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం సశక్తిసాంగసాయుధ, సవాహన సపరివార మహాగణాధీశ్వర

లను జెప్పి ఇటువంటి వరునకును ఈకన్యకును రేపటిదినమును జేయదగు వివాహకర్మమున కంగమగు పుణ్యాహాదులైన కర్మలను జేసెదనని మరియు నారంభించుకర్మలం నిర్విఘ్నముగా సమాప్తియగుటకై ఆదియందు విఘ్నేశ్వరపూజ నొనర్చెదనని సంక

అత్రాగచ్ఛాగచ్ఛ, ఆవాహయామి. ఆవాహితో భవ, స్థాపయామి స్థాపితో భవ, సన్నిహితో భవ, అవకుంఠితో భవ, వ్యాప్తో భవ, ఇతి షణ్ముద్రాః ప్రదర్శ్య- ఏకదంతాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి తన్నో విఘ్నేశ్వరః ప్రచోదయాత్. గాం హృదయాయ నమః, గీం శిరసే స్వాహా. గూం శిఖాయై వౌషట్. గైం కవచాయ హుం. గౌం నేత్రత్రయాయ వషట్. గః అస్త్రాయ ఫట్. ఓం భూర్భువస్సువరోం॥ ఇతిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ రక్తో రక్తాంగరాగాంశుక కుసుమయుత స్తుందిలశ్చంద్రమౌళిర్నేత్రైస్త్రిభిర్వామనకరచరణో బీజపూరాత్తవాసాః॥ హస్తాగ్రక్లుప్తపాశాంకుశగదవరదో నాగవక్త్రోఽహిభూషో దేవః పద్మాసనస్థో భవతు నతసురో భూతయే విఘ్నరాజః॥ గం గణపతయే నమః॥ ఇతిజపం కృత్వా, శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః. ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామి. ఆవాహయామి ఆసనం సమర్పయామి. పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి. హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి. ముఖాంబుజే ఆచమనీయం సమర్పయామి॥ (ఆపోహిష్ఠా మయోభువ స్తాన ఊర్జే దధాతన। మహేరణాయ చక్షసే యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహనః ఉశతీరివ మాతరః తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ ఆపోజనయథాచనః। శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి ఆచమనీయం సమర్పయామి (త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః భసితం పరికల్పయామి) (యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః అవాతిరతమనృతాని విశ్వబుతేన మిత్రా వరుణా సచేతే) శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి (గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం) శ్రీ నమః॥ గంధం ధారయామి (అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత అర్చంతు పుత్రకాః। ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత అర్చత ప్రార్చత) శ్రీ నమః॥ అక్షతాన్

ల్పించి, "గణా...సాదనం" అని ఆవాహనజేసి అనంతరము క్రమముగా ఆయా మంత్రములచే షోడశవిధమగుపూజను జేసేది, పిమ్మట 'యస్య...భవతు' అనువరకును

సమర్పయామి॥ సుముఖాయ నమః, ఏకదంతాయ నమః, కపిలాయ నమః, గజకర్ణకాయ నమః, లంబోదరాయ నమః, వికటాయ నమః, విఘ్నరాజాయ నమః, గణాధిపాయ నమః, ఫాలచంద్రాయ నమః, గజాననాయ నమః, ధూమకేతవే నమః, సిద్ధివినాయకమూర్తయే నమః॥ శ్రీ=నమః॥ పుష్పాణిసమర్పయామి॥ స్తుహిశ్రుతం గర్తసదం యువానం మృగన్నభీమముపహత్నుముగ్రం। మృడాజరిత్రే రుద్రస్తవానో అన్యంతే అస్మన్నివపంతు సేనాః॥ శ్రీ...నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ (కుమారశ్చిత్పితరం వందమానం ప్రతినానామ రుద్రోపయంతం భూరేర్దాతారం సత్పతిం గృణీషేస్తుత స్త్వం భేషజా రాస్యస్మే) శ్రీ=నమః॥ దీపం దర్శయామి (యావో భేషజా మరుతశ్శుచీని యా శంతమా వృషణో యా మయోభు యానిమనురవృణీ తా పితానస్తా శంచయోశ్చ రుద్రస్య వశ్మి॥ శ్రీమహా...నమః॥ నైవేద్యం సమర్పయామి॥ అనంతరమాచమనీయం సమర్పయామి॥ పూగీఫలసమాయుక్తం నాగవల్లిదళైర్యుతం। కర్పూరచూర్ణసంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం॥ శ్రీ సిద్ధివినాయకాయ నమః॥ తాంబూలం సమర్పయామి। అనంతరమాచమనీయంసమర్పయామి। హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలదం అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీ=నమః॥ యథాశక్తిదక్షిణాం సమర్పయామి॥ (బహుగ్వై బహ్వాశ్వాయై బహ్వాజావికాయై బహువ్రీహియవాయై బహుమాషతిలాయై బహుహిరణ్యాయై బహుహస్తికాయై బహుదాసపూరుషాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై బహురాయస్పోషాయై రాజాస్తు సామ్రాజ్యంభౌజ్యం స్వారాజ్యం వైరాజ్యం పారమేష్ఠ్యం రాజ్యం మహారాజ్యమాధిపత్యం)। శ్రీ=నమః॥ కర్పూరదీపం దర్శయామి॥ (వ్యతిషక్తాభిస్తువతే వ్యతిషక్తో వై గ్రామణీ సజాతైః। సజాతైరేవైనం వ్యతిషజతి వ్యతిషక్తాభిస్తువతే వ్యతిషక్తో వై పురుషః పాప్మభిః వ్యతిషక్తాభిరేవాస్య పాప్మనోనుదతే॥ శ్రీ సిద్ధి వినాయకాయ నమః॥ ఘంటానాదం సమర్పయామి॥ ఆచమనీయం సమర్పయామి। నిషుసీద గణపతే గణేషుత్వామాహుర్విప్రతమం కవీనాం నఋతేత్వత్క్రియతే కించనారే మహామర్కం మఘవం చిత్రమర్చ) శ్రీ=నమః

పుష్పాంజలిం సమర్పయామి॥ ప్రకృష్టపాపనాశాయ ప్రకృష్టఫలసిద్ధయే ప్రదక్షిణం కరోమీశ ప్రసీద పరమేశ్వర॥ సర్వార్థసాధనోపాయ సర్వైశ్వర్యప్రదాయక। సమస్తాపత్ప్రతీకార చంద్రశేఖర తేనమః॥ ఇతి శిరసా ప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ యస్య స్మృత్యాచనామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే సదాశివం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే॥ అనయాపూజయా శ్రీ మహాగణాధిపతి స్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదో భవతు॥ ఇతి సాక్షతజలం విసృజేత్। యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవా స్తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్ తేహనాకం మహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ ఇతిగణపతిం యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। పునరాగమనాయచ ఇతి గణపతిపూజాం కుర్యాత్॥

స్వస్తివాచనం

రంగవల్ల్యాదియుక్తే భూతలే(మహీద్యౌఃపృథివీచన ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం పిపృతాన్నోభరీమభిః) ఇతి దక్షిణోత్తరతో ప్రత్యేకం భూమిం స్పృష్ట్వా జపేత్। (ఓషధయ స్సంవదంతే సోమేన సహరాజ్ఞా యస్మైకృణోతి బ్రాహ్మణ స్తంరాజన్పారయామసి) ఇతిమంత్రావృత్త్యా పర్ణద్వయమాస్తీర్య (యేనతోకాయతనయాయ ధాన్యం బీజం వహధ్వే అక్షితం అస్మభ్యం తద్ధత్తనయద్వ ఈమహే రాధోవిశ్వాయు సౌభగం) ఇతిప్రస్థపరిమితం తండులపుంజౌకృత్వా॥ (ఆకలశేషుధావతే శ్యేనోవర్మవిగాహతే అభిద్రోణాకనిక్రదత్) ఇతిపుంజోపరిధాతుమయా మృణ్మయావా కలశౌ నిధాయ(ఇమంమేగంగే యమునే సర

జెప్పి జలాక్షతలను విడిచేది. తర్వాత 'యజ్ఞేన......సంతిదేవాః' యనువరకు జెప్పి గణపతిని పీఠమునుండి క్రిందికి బెట్టవలయును.

శుద్ధమగుప్రదేశమందు 'మహీ......మభిః' అని దక్షిణోత్తరభాగములందు ప్రత్యేకముగా భూమినిముట్టి జపించి ఆరెండుస్థలములలో 'ఓష......మసి' అని రెండు అరటియాకులను బరచి వానిపై "ఆక......వర్ధతే" అని మృణ్మయాదిగా నేలోహపాత్రనైననుంచి వానిలో "ఇమం......మయా' అని శుద్ధజలముచే నింపి

స్వతి శుతుద్రిస్తోమం సచతాపరుష్ణ్యా అసిక్న్యామరుద్వృధే వితస్తయా ర్జీకియే, శృణుహ్యా సుషోమయా) ఇతి తీర్థజలేన ప్రత్యేకం పూరయిత్వా, (గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టామ్ కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియం) ఇతి గంధం కలశయో ర్దద్యాత్॥ చందనాదినా తావనులిప్య, మాలాభూషితౌ కృత్వా, (సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః। తం భాగం చిత్రమీమహే) ఇతి పంచరత్నాని నిక్షిప్య. (ప్రవో యజ్ఞేషు దేవయంతో అర్చన్ద్యావానగ్ం హోభిః, పృథివీ ఇషధ్యై ఏషాం బ్రహ్మాణ్యసమాని విప్రా విష్వగ్వియంతి వనినో న శాఖాః) ఇతి ఆమ్రపల్లవాని నిక్షిప్య, (హిరణ్యరూప స్సహిరణ్య సందృగపాన్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః। హిరణ్యయాత్ పరియోనే ర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై) ఇతి హిరణ్యం దద్యాత్। (పూర్ణాదర్వి పరాపత సుపూర్ణా పునరాపత వస్నేవ విక్రీణావహా। ఇషమూర్జగ్ం శతక్రతో॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః) ఇతి మంత్రాభ్యాం కలశయోరుపరి నారికేళఫలే నిక్షిప్య. (అభివస్త్రా సువసనా న్యర్షాభి ధేనూస్సుదుఘాః పూయమానః। అభిచంద్రా భర్తవే నో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినో దేవసోమ) ఇతి కలశయోరుపరి వస్త్రే నిదధ్యాత్॥ (తంతుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి। జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియాకృతాన్। అనుల్బణం వయత జోగువా మపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యంజనం) ఇతి శ్వేతతంతుభి ర్వేష్టయేత్॥ తత్వాయామీత్యస్య శునశ్శేపో వరుణస్త్రిష్టుప్ కలశే వరుణావాహనే వినియోగః। (తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతి వరుణమావాహ్య, కలశస్య ముఖే రుద్రః కంఠే విష్ణుస్సమాశ్రితః। మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాస్మృతాః। కుక్షౌతు సాగరా

“గంధ...శ్రియం” అని గంధమును కలశములందు వేసి మీదకూడ యలంకరించి పుష్ప మాలికలనుజుట్టెడి. “సహి...మహే” యని యైదురత్నములను వానియందుంచి

స్సర్వేసప్తద్వీపావసుంధరా। ఋగ్వేదోథయజుర్వేదస్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః। గాయత్రీచాత్ర సావిత్రీ శాంతిః పుష్టికరీతథా। సర్వేసముద్రా సరితస్తీర్థాని జలదా నదాః। ఆయాంతు మమశాంత్యర్థం దురితక్షయ కారకాః। ఇతి ఉత్తరకలశే దేవతామావాహయేత్॥ వరుణాది దేవతాభ్యోనమః। ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామి। ఇత్యాదిషోడశోపచారైస్సంపూజ్య సర్వేషు కాలేషు సమస్తదేశేష్వశేషకార్యేషు తథేశ్వరేశ్వరః। సర్వస్వరూపీ భగవానసనాదిమాన్। మయాస్తు మాంగల్య వివృద్ధయే హరః॥ సర్వేష్వారబ్ధకార్యేషు త్రయస్త్రిభువనేశ్వరాః। దేవా దిశంతు మే సిద్ధిం బ్రహ్మేశాన జనార్దనాః॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్రజాయతే పురుషస్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణంశివం॥ సర్వమంగలమాంగల్యే శివేసర్వార్థసాధకే। శరణ్యేత్ర్యంబకేదేవి నారాయణి నమోస్తుతే॥ తదేవలగ్నం... స్మరామి॥ ఇతి అక్షతాంశ్చ నిక్షిపేత్॥ మాతృభ్యోనమః పితృభ్యోనమః। ఆచార్యేభ్యోనమః। గురుభ్యోనమః। అతిథిభ్యోనమః ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః। ప్రమథగణేభ్యో నమః। భక్తమాహేశ్వరేభ్యో నమః। ఇతి కలశయోర్నమస్కారం కృత్వా। తతః కర్తా ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ కథయిత్వా వివాహకర్మ కర్తుమాదౌ శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం వ్రతనియమస్వాధ్యాయదమదానవిశిష్టైర్మాహేశ్వరైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ పుణ్యాహాంగ చతురో మాహేశ్వరాన్ తోషయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య తతః ప్రశస్తాన్ ప్రతివచన

"ప్రవో...శాఖాః" అని మామిడిచిగురుల చేనలంకరించి "హిరణ్య...నమస్మై" యని బంగారమువాటియందు నుంచి, "పూర్ణా...హసః" అని కలశములపై నారికేళఫలములను బెట్టి "అభి...సోమా" యని వస్త్రధారణమొనర్చి "తంతుం...జనం" అనిదారమునుజుట్టి "తత్వా......యామి" యని కలశమునందు వరుణునావాహించి 'కలశస్య...... కారకాః' అని ఉత్తరకలశమందు దేవతలనావాహించి యథాక్రమముగా 'వరుణాదిదేవతాభ్యోనమః' అనిచెప్పుచు షోడశోపచార పూజనొనర్చి 'సర్వేషు......నమోస్తుతే' అను శ్లోకములను 'తదేవ......స్మరామి' యనుశ్లోకమును చెప్పుకొని కలశములపై అక్షతలను వేసి 'మాతృభ్యోనమః' ఈమొదలగు వాక్యములను చెప్పుకొని కలశములకు నమ

సమర్థాన్ శుచీన్ సోత్తరీయాన్ దర్భపవిత్రపాణీన్ యుగ్మాన్ మాహేశ్వరాన్, ప్రాఙ్ముఖానుదఙ్ముఖాన్వోపవేశ్య తాన్ గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య తాంబూలదక్షిణాదిభిః పరితోష్య మాతృపితృగుర్వాచార్యాదీన్ సంపూజ్య ప్రణమ్య॥ అవనీకృతజానుమండలః ప్రణతిముద్రాం శిరసి ఆధాయ। ఆశిషః ప్రార్థయామీత్యుక్త్వా సత్యాః ఏతా ఆశిషస్సంతు దీర్ఘానాగానద్యోగిరయః త్రీణి విష్ణుపదానిచ తేనాయుః, ప్రమాణేన పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। ఇతి త్రైరుక్తే పునస్తాన్ మాహేశ్వరాన్ సంప్రార్థయేదేవం॥ శివా ఆపస్సంతు, సౌమనస్యమస్తు। అక్షతం చారిష్టం చాస్తు। గంధాః పాంతు। సౌమంగల్యంచాస్తు। అక్షతాః పాంతు। ఆయుష్యమస్తు। పుష్పాణి పాంతు। సౌశ్రియమస్తు। తాంబూలాని పాంతు। ఐశ్వర్యమస్తు। దక్షిణాః పాంతు। బహుదేయం చాస్తు। దీర్ఘమాయుశ్శాంతిః పుష్టిశ్చాస్తు। అస్తు ఇతిమాహేశ్వరాస్ప్రత్యబ్రూయుః॥ యమాదింకృత్వా సర్వవేదక్రియారంభాః శుభాః ప్రవర్తంతే తమహమోంకారమాదిం కృత్వా భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యాం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ ఇతిసంప్రార్థయేత్॥ వాచ్యతామితి మాహేశ్వరావదేయుః॥ తతః కర్తా సపత్నీస్సహ భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామదేవా భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః॥ స్థిరైరంగైస్తుష్టువాం సస్తనూభిర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥ ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య ద్రవిణోదా సనరస్య ప్రయంసత్। ద్రవిణోదావీరవతీమిషంనో ద్రవిణోదారాసతే దీర్ఘమాయుః॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ సవితానస్సువతు సర్వతాతిం

స్మరించునది. పిదప యజమానుడు ఆచమనప్రాణాయామములను జేసికొని క్రమముగా సంకల్పించి ౪ జనమాహేశ్వరులను కూర్చుండబెట్టుకొని గంధపుష్పాదులచే పూజించి దక్షిణతాంబూలాదుల సత్కరించి ఆచార్యమొదలగువారల నమస్కరించి మోకాళ్లను భూమికి సోకించి కూర్చొని శిరస్సునందు రెండుచేతులను జోడించుకొని "ఆశిషః ప్రార్థయామి" అని చెప్పవలెను. మాహేశ్వరులు 'సత్యా.....స్తు' అని చెప్పవలెను. పునః యజమానుడు "శివా.....పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు. అనువరకును చెప్పవలెను. మాహేశ్వరులందరును గూడ 'అస్తు.....అని చెప్పవలయును. యజమానుడు. 'యమాదింకృత్వా.....వాచయిష్యే'.....యనువరకును వచింపవలయు. మాహేశ్వరులు వాచ్యతాం.....అని

సవితానో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥ నవోనవో భవతి జాయమానో ఉహ్నాం కేతురుప సామేత్యగ్రం। భాగం. దేవేభ్యో విదధా త్యాయన్ప్ర చంద్ర మాస్తిరతే దీర్ఘమాయుః (ఆప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయు త్వాయ వర్చసే॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే రమృతత్వ మస్యాం॥ యస్మైత్వం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్యోనం। అశ్వినం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతం రయింనశతే స్వస్తి॥ సంత్వాసించామి యజుషా ప్రజామాయుర్ధనంచ) మనస్సమాధీయతాం ఇతి తాన్ సంప్రార్థ్య సమాహితమనసస్స్మః ఇతి తైరుక్తః ప్రసీదంతు భవంతః ఇతి పునర్వదేత్॥ ప్రసన్నాస్స్మః ఇతి తే ప్రతిబ్రూయుః॥ అథ ఆచారాదేకస్మిన్విశాల పాత్రాదిభాజనే అక్షతాన్నిక్షిప్య ఉత్తరకలశ మాదాయ తదుపరి స్థితంఫలం భూమౌ నిధాయ తత్కలశం సపల్లవం శంఖముద్రయాగృహీత్వా తస్మిన్పాత్రే ప్రతిమంత్రం సించేత్॥ తత్రమంత్రాః శాంతిరస్తు పుష్టిరస్తు తుష్టిరస్తు వృద్ధిరస్తు అవిఘ్నమస్తు ఆయుష్యమస్తు ఆరోగ్యమస్తు స్వస్త్యస్తు శివంకర్మాస్తు కర్మసమృద్ధిరస్తు శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు వేదసమృద్ధిరస్తు పుత్రసమృద్ధిరస్తు ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు ఇష్టసంపదస్తు॥ తత్పాత్రస్య బహిరైశాన్యాం అరిష్టనిరసనమస్తు యత్పాపం తత్ప్రతిహతమస్తు॥ ఇతి ద్వాభ్యాం నిషిచ్య యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు ఉత్తరే కర్మణ్యవిఘ్నమస్తు. ఉత్తరోత్తర మహరహరభివృద్ధిరస్తు. ఉత్తరోత్తరాః క్రియాశ్శుభాశ్శోభనా స్సంపద్యంతాం. తిథికరణ ముహూర్త నక్షత్ర లగ్న సంపదస్తు. తిథికరణ ముహూర్త నక్షత్రలగ్నాధిదేవతాః ప్రీయంతాం, భగవా న్మహాదేవస్సపత్నీక స్స

నుశువవలయును. పిదప యజమానుడు "భద్రం...ప్రజామాయుర్ధనంచ" అని చెప్పి మనస్సమాధీయతాం అని వేడవలయును. సమాహితమనసస్స్మః అని మాహేశ్వరులు చెప్పేది. యజమానుడు... "ప్రసీదంతు భవంతః'... అని చెప్పేది...'ప్రసన్నాస్స్మః'... అనిమాహేశ్వరులును జెప్పేది. పిమ్మట కర్తవు ఒక విశాలమగు పాత్రను ముందునిచి కొని శంఖముద్రచే ఉత్తరదిక్కు కలశమును దీసికొని ఫలమును భూమిమీద నుంచి "శాంతిరస్తు ...... ఇష్ట సంపదస్తు" అను వరకును ౧౫ వాక్యములను చెప్పుచు పాత్రలలోవిడిచేసి. ఆపాత్రవెలుపల ఈశాన్యభాగమందు "అరిష్ట......తత్ప్రతి

సుతః ప్రీయతాం. రేణుకాదిప్రమథగణాః ప్రీయంతాం. అగ్నిపురోగా
విశ్వేదేవాః ప్రీయంతాం, ఇంద్రపురోగా మరుద్గణాః ప్రీయంతాం,
మాహేశ్వరీ పురోగా మాతరః ప్రీయంతాం, శ్రీవిష్ణుపురోగా
సర్వే దేవాః ప్రీయంతాం. ఋషయశ్ఛందాంస్యాచార్యావేదా
యజ్ఞాదక్షిణాశ్చప్రీయంతాం. బ్రహ్మ బ్రాహ్మణాశ్చప్రీయంతాం. శ్రీ
సరస్వత్యౌ ప్రీయేతాం. శ్రద్ధామేధే ప్రీయేతాం. భగవతీ శాంతి
కరీ ప్రీయతాం. భగవతీ పుష్టికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ తుష్టికరీ
ప్రీయతాం, భగవతీ వృద్ధికరీ ప్రీయతాం, భగవతీ బుద్ధికరీ ప్రీయతాం,
భగవత్యోలోకమాతరః ప్రీయంతాం, సర్వేస్వస్థానగతాః ప్రీయంతాం,
సర్వాగ్రామదేవతాః ప్రీయంతాం, సర్వాః కులదేవతాః ప్రీయంతాం॥
ఇతిపునఃపూర్వవత్ సించేత్॥(హతాఃపరిపంథినో హతాఅస్యకర్మణో
విఘ్నకర్తారఃశత్రవఃపరాభవం యాంతు. శామ్యంతుఘోరాణి శామ్యం
తుపాపాని, శామ్యంత్వీతయః) ఇతి సప్తభిః బహిఃప్రదేశే నైఋత్యాం
నిక్షిప్య॥ శుభానివర్ధంతాం. శివా ఆపస్సంతు, శివా ఋతవస్సంతు, శివా
ఓషధయస్సంతు, శివావనస్పతయస్సంతు, శివా ఆహుతయస్సంతు, శివా
అతిథయస్సంతు, అహోరాత్రేశివేస్యాతాం నికామే నికామేనః పర్జ
న్యో వర్షతు। ఫలిన్యోన ఓషధయః పచ్యంతాం యోగక్షేమోనః కల్ప
తాం॥ శుక్రాంగారకబుధ బృహస్పతిశనైశ్చర రాహుకేతుసోమసహితా
ఆదిత్యపురోగాస్సర్వేగ్రహాః ప్రీయంతాం. ప్రీయతాం భగవా
న్మహేశ్వరః, ప్రీయతాం భగవాన్ పర్జన్యః, ప్రీయతాం భగవాన్ శక్తి
ధరః। ఇతిపూర్వవత్ కించిత్ కించి జ్జలం నిషిచ్య తత్కలశం పూర్వవ
న్నిధాయ। పుణ్యాహకాలా న్వాచయిష్యే. ఇతి వదేత్। పుణ్యాహకా
లావాచ్యంతామితి వదేయుః।(ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర

హతమస్తు' అనివిడిచేది. పునః అదేపాత్రయందు' యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు.....కులదేవతాః
ప్రీయంతాం'' అను ౪౨ వాక్యములను చెప్పకొని విడిచేది.'హతాః ...త్వీతయః' అను ౭ వా
క్యములను చెప్పచూ నైరుతియందు విడువవలయును.' శుభాని... శక్తిధరః' అని చెప్పచు
పునః కొంచము కొంచెము అదేపాత్రయందే విడిచేది. కలశమును మొదటివలెనె యుంచి
'పుణ్యాహకాలాన్ వాచయిష్యే' అనిచెప్పేది. 'పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతాం
అని మాహేశ్వరులు చెప్పేది. 'ఉద్గాతేవ...మహ్యంసకటుంబాయ భక్తమాహేశ్వర

ఇవసవనేషు శంససి। వృషేవవాజీ శిశుమతీరపీత్యా సర్వతోన శ్శకునే భద్రమావద। విశ్వతోన శ్శకునే పుణ్యమావద॥ యాజ్యయా యజతి ప్రత్త్యవైయా యాజ్యాః పుణ్యైవ లక్ష్మీః పుణ్యామేవ తల్లక్ష్మీం సంభావయతి పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే యత్పుణ్యం నక్షత్రం తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషం। యదావై సూర్యఉదేతి అథనక్షత్రం నైతి యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతికుర్వీత యత్కారీస్యాత్। పుణ్యాహఏవ కురుతే। ఓంతానివా ఏతా నియమ నక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి। తేషు కుర్వీత యత్కారీస్యాత్। పుణ్యాహఏవ కురుతే మహ్యం సకుటుంబాయ భక్తమాహేశ్వరమహాజనా న్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతు॥ ఇతి స్వయం మంద్రస్వరేణోక్త్వా, ఓంపుణ్యాహమితి తథైవతైరుక్తే పునరేవ మధ్యమస్వరేణోక్త్వా తథైవతైరుక్తే। పునరేవోచ్చై స్స్వరేణోక్త్వా। తథైవతైరుక్తే (స్వస్తయేవాయు ముపబ్రవామహై సోమం స్వస్తిభువనస్య యస్పతిః బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసోభవంతు నః। ఆదిత్యఉదసియః పథ్యాయై వేతస్స్వస్త్యాప్రియంతి పథ్యాం స్వస్తి మభ్యుద్యంతి స్వస్త్యైవేతః ప్రియంతి స్వస్త్యుద్యంతి స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవా స్స్వస్తిః పూషా విశ్వవేదాస్స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు॥ అష్టౌదేవా వసవస్సోమ్యాసః చతస్రోదేవీరజరాశ్శ్రవిష్ఠాః॥ తే యజ్ఞం పాంతు, రజసః పరస్తాత్। సంవత్సరీణ మమృతం స్వస్తి) మహ్యం సకుటుంబాయ భక్తమాహేశ్వర మహాజనా న్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచనమపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణే స్వస్తిభవంతోబ్రువంతు. ఇతిపూర్వవత్త్రివారముక్త్వా। వివాహకర్మణే స్వస్తిఇతి తైస్తథోక్తే(ఋధ్యామస్తోమం

మహాజనాన్నమస్కుర్వాణాయ. వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతు’ అని సాధారణముగా చిన్నగ వచించేది. ‘ఓంపుణ్యాహం’ అని మాహేశ్వరు లటులే చెప్పేది. కర్తవు “స్వస్తయే...భవంతోబ్రువంతు’ అని పునః మూడుసార్లు చెప్పవది. ‘వివాహకర్మణేస్వస్తి’ అని మహేశ్వరులు చెప్పేది. కర్తవు “ఋధ్యామ...

సనుయామవాజమానో మంత్రిం సరథేహాపయాతం యశోనపక్వం మధుగోష్వంతరాభూత్ాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః సర్వాసమృద్ధి మృధ్నుయామితితం వై తేజసైవ పురస్తాత్సియర్భవచ్ఛందోభి ర్మధ్య తోక్షరైరుపరిష్టాద్గాయత్రాస్వి సర్వతోద్వాదశాహం పరిభూయాత్స ర్వాసమృద్ధిమార్ధోన్నోత్సర్వాసమృద్ధి మృధ్నోతి యఏవంవేద॥ ఋధ్యాస స్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య మిత్రందేవం మిత్రధేయంనో అస్తు॥ అనూ రాధాన్ హవిషావర్ధయంతః శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః॥ త్రీణిత్రీణివై దేవానామృద్ధాని త్రీణిఛందాగ్ంసి త్రీణిసవనాని త్రయఇమేలోకాః ఋధ్యామేవ తద్వీర్య ఏషులోకేషు ప్రతితిష్ఠతి) మహ్యాం సకుటుం బాయ భక్తమాహేశ్వరాన్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్ష మాణాయ వివాహకర్మణే పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతు, వివాహ కర్మణే ఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు. ఓం ఋధ్యతాం ఋద్ధిస్సమృద్ధిః ఏవంత్రిరుక్త్వా (శ్రియే జాతశ్శ్రియఆనిరియాయ శ్రియంవయోజరితృ భ్యోదధాతి శ్రియంవసానా అమృతత్వమాయన్భవంతీ సత్యాసమిధా మితద్రౌ॥ శ్రియఏవైనం తచ్ఛ్రియామాదధాతి సంతతమృచావష ట్కృత్యం సంతత్యైసంధీయతే ప్రజయా పశుభిర్యఏవంవేద॥ ఋచ స్సామాని యజూగ్ంషి సాహిశ్రీరమృతాసతాం॥ శుక్రేభిరంగైరజ ఆతతన్వాన్క్రతుం పునానః కవిభిః పవిత్రైః శోచిర్వసానపర్యాయు రపాం శ్రియోమిమీతే బృహతీరనూనాః) మహ్యాంసకుటుంబాయ భక్త మాహేశ్వరా న్నమస్కుర్వాణాయ ఆశీర్వచన మపేక్షమాణాయ వివాహకర్మణః శ్రీరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు. ఇతివదేత్. అస్తుశ్రీః ఇతిత్రైః ప్రత్యుక్తే కర్మదేవతాత్మకో భగవాన్ప్రజాపతిః ప్రీయతాం

భవంతోబ్రువంతు" అని చెప్పేది. 'వివాహకర్మణే ఋద్ధిం భవంతోబ్రువంతు' 'ఓం ఋధ్యతాం ఋద్ధి స్సమృద్ధిః' అని మూడు వేళల మాహేశ్వరులు వచిం చేది, "శ్రియే...వివాహకర్మణః శ్రీరస్తు, ఇతిభవంతో బ్రువంతు" అని కర్త చెప్పేది. పిదప మాహేశ్వరులు "అస్తు...శ్రీః" అని వచించేది. కర్తృఫు 'కర్మ...బ్రు వంతు' అనివచించే?. "ప్రీయతాం...శివం శివమస్తు" అని మాహేశ్వరులు చెప్పేది. అనంతరము త్తరకలశమును కుడిహస్తముచే దక్షిణకలశమును వామహస్తముచే తెను

మితి భవంతోఽబ్రువంతు. ఇతి పునర్వదేత్ ॥ మాహేశ్వరాశ్చ ప్రీయతాం భగవాన్ కర్మదేవతాత్మకః ప్రజాపతిః॥ వర్షశతం సంపూర్ణమస్తు. గోత్రాభివృద్ధిరస్తు, శివంశివమస్తు. ఇతిమాహేశ్వరాః ప్రతిబ్రూయుః॥ తతః ఉత్తరకలశం దక్షిణహస్తే దక్షిణకలశం వామహస్తే గృహీత్వా తాభ్యామేకధారాభ్యాం పూర్వస్మిన్పాత్రే మంత్రపూర్వకం నిషించేత్॥ అత్రమంత్రాః (వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాంత్స్వావేశో అనమీవోభవానః॥ యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశన్నో భవద్విపదే శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో నఏధి గయస్ఫానో గోభిరశ్వేభిరిందో। అజరాసస్తేసఖ్యేస్యామపితేవ పుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వ॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయాసంసదా తే సక్షీమహిరణ్వయా గాతుమత్యా। పాహిక్షేమ ఉత యోగే వరంనో యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః॥ అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్, సఖాసు, శేవఏధినః) తతః పత్నీం వామతఉపవేశ్య తజ్జలేనైవ సర్వేమాహేశ్వరా స్త్రిమంత్రః సపల్లవ దూర్వాంకురాదిభిర్మంత్రపూర్వక మభిషించేయుః॥ అత్రమంత్రాః (సముద్రజ్యేష్ఠాస్సలిలస్య మధ్యాత్పునానాయ న్త్యనివిశమానాః। ఇంద్రోయావజ్రీ వృషభోరరాదతా ఆపోదేవీ రిహమామవంతు॥ యా అపో దివ్యఉతవాస్రవంతి, ఖనిత్రిమా ఉతవాయా స్స్వయంజాః। సముద్రార్థాయాశ్శుభయః పావకా స్త ఆపోదేవీ రిహమామవంతు॥ యాసాం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యన్ జనానాం మధుశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా ఆపోదేవీ రిహమామవంతు। యాసు రాజావరుణో యాసుసోమో విశ్వేదేవాయాసూర్జం మదంతి। వైశ్వానరో యాస్వగ్నిః ప్రవిష్టస్తా! ఆపోదేవీ! రిహమామవంతు! త్రాయంతా మిహ దేవాస్త్రాయతాం మరుతాంగణాః। త్రాయతాం విశ్వాభూతాని, యథాయమరపా అసత్ ఆపఇద్వాఉభేషజీరాపో అమీవచాతనీః। ఆపస్సర్వస్య భేషజీస్తాస్తే కృణ్వంతుభేషజం॥ హస్తాభ్యాం, దశశాఖాభ్యాం జిహ్వావాచః

గ్రహించి, "వాస్తోష్పతే... సఖాసుశేవ ఏధినః" అనిచెప్పుచు నొక్కొక ధారచేతనే పాత్రలయందు విడిచేని. ఆ దేజలము చే మాహేశ్వరులు "సముద్ర... భూర్భువస్స్వరోమ వృతాభిషేకోఽస్తు" అని యజమానునకు ఆయనపత్నికిని ప్రోక్షించి

పురోగవీ। అనామయిత్నుభ్యాం, త్వాతాభ్యాం, త్వోపస్పృశామసి ఇమా ఆపశ్శివతమా ఇమా స్సర్వస్య భేషజీః ఇమా రాష్ట్రస్య వర్ధనీ రిమా రాష్ట్రభృతో౽మృతాః యాభిరింద్రమభ్యషించత్ప్రజాపతిస్సోమం రాజానం వరుణం యమం మనుం తాభిరద్భిరభిషించామి త్వామహం రాజ్ఞాం త్వమధిరాజో భవేహ మహాంతం త్వా మహీనాం సమ్రాజం చర్షణీనాం దేవీ జనిత్ర్యజీజనద్భద్రా జనిత్ర్యజీజనత్॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నేస్తేజసా సూర్యస్య వర్చసేంద్రస్యేంద్రియేణాభిషించామి॥ (బలాయ శ్రియై యశసే౽న్నాద్యాయ భూర్భువస్సువరో మమృతాభిషేకో౽స్తు) తతో యజమానస్సర్వేభ్యో మాహేశ్వరేభ్యో దక్షిణాం దత్వా (శన్నో దేవా విశ్వదేవా భవంతు శం సరస్వతీ సహ ధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శము రాతిషాచశ్శం నో దివ్యాః పార్థివాశ్శం నో అప్యాః। శం నస్సత్యస్య పతయో భవంతు శం నో అర్వంతశ్శము సంతు గావః। శం న్న ఋభవస్సుకృతస్సుహస్తాశ్శం నో భవంతు పితరో హవేషు॥ శం నో అజ ఏకపాద్దేవో అస్తు శం నో౽హిర్బుధ్న్యశ్శం సముద్రః। శం నో అపాం నపాత్పేరురస్తు శం నః పృశ్నిర్భవతు దేవగోపా॥ ఆదిత్యా రుద్రా వసవో జుషంతేదం బ్రహ్మ క్రియమాణం నవీయః। శృణ్వంతు నో దివ్యాః పార్థివాసో గోజాతా ఉత యే యజ్ఞియాసః॥ యే దేవానాం యజ్ఞియా యజ్ఞియానాం మనోర్యజత్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః। తే నో రాసంతామురుగాయమద్య యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నః) ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతాం దక్షిణస్యాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయంతాం ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాం ఉదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతాం ఊర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్ సఖా సుశేవ ఏధి నః॥ ఇతి మంత్రైస్సర్వత్ర తజ్జలేనాభ్యుక్ష్య శుభం శుభం స్వస్తిపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తు. తతో మాహేశ్వరేభ్యో

పిదప మాహేశ్వరులకు దక్షిణనిచ్చి "శన్నో దేవా... ఏధినః" అని పుణ్యాహోదకమును ఇంటియొక్క భాగములయందు ప్రోక్షించి మాహేశ్వరులు వినోక్తముగా

వేదోక్త మంత్రాశిషోగృహీత్వా తైర్మాహేశ్వరై ర్దత్తాక్షత పుష్పాదికంశిరసి ధారయేత్॥ (ఇతి పుణ్యాహావాచనం)

అథ నాందీసమారాధనం

తండులపూరితపాత్రే ఫలంనిధాయ చతుర్వింశతి మాహేశ్వరారాధనపరిమితం హిరణ్యాం దద్యాత్॥ తద్యథా॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్యా అస్యాంశుభతిథౌ శ్శ్వఃకరిష్యమాణ వివాహాంగభూత నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య శ్రీనంది భృంగిరిటి వీరక వీరభద్ర పుష్పదంత అండాభరణ దండపాణి చండేశ్వర దారుక రేణుక వికర్ణ విజయకర్ణ ఘంటాకర్ణ రేణుకకర్ణ గోకర్ణ రేవణసిద్ధ మరుళసిద్ధ ఏకోరామ పండితారాధ్య సుకేతు రురు ఉపమన్యు భృగు దధీచి గౌతమాది ప్రమథగణాన్ పురాతనభక్త మహాగణా నత్రావాహయామి॥ నంద్యాదిమహాగణా స్సాయుధా స్సశక్తయస్సపరివారా స్సమాగత్యాత్రపూజాం భవంతో గృహ్ణాంతు. ఇతి ప్రజ్ఞాప్య వస్త్రద్వయ మాచ్ఛాద్య నంద్యాదిప్రమథగణేభ్యోనమః. ధ్యాయామి ధ్యానంసమర్పయామి. ఇత్యాది అష్టవిధార్చనం కుర్యాత్. హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ అనేన హిరణ్యేన నాందీశోభనదేవతాస్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు. ఇతి చతుర్వింశతి మాహేశ్వరాణాం దద్యాత్. తత శ్చతుర్వింశతిమాహేశ్వ రారాధనం కుర్యాత్॥

ఇతినాందీవిధానం.

ఆశీర్వాదములనుజేసి, మంత్రాక్షతలను యిచ్చెది. యజమానుడు ఆమంత్రాక్షతపుష్పములను గ్రహించి శిరస్సునందు ధరించుకొనునది.

నాందీ సమారాధనము.

కర్త యొక తబుకనందు బియ్యమును నింపియుంచి వానిలో కాయలు పండ్లు మొదలగువానినుంచి ౨౪ రు, అ, కా, లనైకాని శక్త్యనుసారముగాబెట్టి పిదప సంకల్పమును జేసి 'శ్రీనంది... ఆవాహయామి' అని ఆవాహించి నంద్యాది ప్రమథగణేభ్యోనమః" అని చెప్పుచు, అష్టవిధార్చనచేసి, పైనజెప్పినధనమును "హిరణ్య... ప్రీయతాం" అని ౨౪ జన వీరమాహేశ్వరులకు పంచునది.

అథ అంకురార్పణ విధిః.

దేశకాలావనుకీర్త్య అముకనామ్న్యాః కన్యాయాః అముకనామ్నో వరస్యచ వివాహకర్మాకతుం మాదౌ తత్కర్మసాఫల్య శుచిత్వ సిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అంకురార్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య శుద్ధస్థలం గోమయేనోపలిప్య రంగవల్ల్యాదిభి రలంకృత్య శ్వేతాక్షతై స్సంప్రకీర్య తత్ర శ్వేతతంతువేష్టితాః సువర్ణ రజత తామ్ర మృణ్మయాన్యతమాః పంచపాలికా స్సంస్థాప్య పాలికామూలే దూర్వాంకుర అశ్వత్థ శిరీషబిల్వాదీనిచ నిక్షిప్య, తాసుపాలికాసు వల్మీకమృత్తికాం హ్రదపంకం శుష్కగోమయంచ ప్రక్షిప్య పంచపాలికాసు బ్రహ్మాదిపంచదేవతాపూజాం కుర్యాత్. తత్రాయంక్రమః బ్రహ్మజజ్ఞాన మిత్యస్యసకులో బ్రహ్మ త్రిష్టుప్ (బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత స్సురుచోవేన ఆవః సబుధ్న్యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాః స్సతశ్చ యోనిమసతశ్చవివః) ఇతి మధ్యమపాలికాయాం బ్రహ్మాణమావాహ్య పూజయేత్॥ ఇంద్రంవో మధుచ్ఛంద ఇన్ద్రో గాయత్రీ (ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహేజనేభ్యః అస్మాకమస్తు కేవలః) ఇతిప్రాచ్యాం పాలికాయామింద్రమావాహ్య పూజయేత్॥ యమాయసోమం యమో నుమో౽నుష్టుప్) యమాయసోమం సునుతయమాయ జుహుతాహవిః యమం హయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః) ఇతిదక్షిణ

అంకురార్పణము.

కర్తృవు యథాపత్తుగా సంకల్పమొనర్చి భూమినలికి రంగవల్లిని వేసి శుభ్రమగు బియ్యమునుపరచి తెల్లదారముచే చుట్టబడిన బంగారు వెండి రాగి మన్ను వీనిలో దేనివియైననూ ౫ పాత్రలను పెట్టేది. పాత్రలయొక్క క్రింద రావి దిర్సన మారేడు మొదలగు చెట్లచిగురుటాకులను వేసేది. పిమ్మట పుట్టమన్ను వాగునందుండు మన్ను ఎండిన గోమయము వీనిచే పాత్రలను నింపేది. ఆమీద 'బ్రహ్మజజ్ఞానం...మివః' అని ఉచ్చరించుచు మధ్యపాత్రలో బ్రహ్మనావాహించి పూజించేది. అనంతరము "ఇంద్ర...కేవలః" అని చెప్పుచు తూర్పునందు పాత్రయందు ఇంద్రునావాహించి పూజించవలయును. పిదప "యమాయ...అరంకృతః" అని చెప్పుచుదక్షిణదిశనుండు పాత్రయందు యముని నావాహించి పూజించవలయును. అటుపైన "తత్వా...ప్రమోషీః" అని పశ్చిమమందుండు పాత్రలో వరుణు నావాహించి పూజించేది.

స్యాం పాలికాయాం యమమావాహ్య పూజయేత్॥ తత్వాయామీ
త్యస్య శునశ్శేఫో వరుణస్త్రిష్టుప్. తత్వాయామి బ్రహ్మణావందమా
నస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః అహేళమానో వరుణేహ బోధ్యురు
శగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతి ప్రతీచ్యాం పాలికాయాం వరుణ
మావాహ్య పూజయేత్॥ సోమో ధేనుమిత్యస్య గోతమస్సోమః
త్రిష్టుప్ (సోమో ధేనుం సోమో అర్వన్తమాశుం సోమో వీరం
కర్మణ్యం దదాతి। సాదన్యం విదథ్యం సభేయం పితృశ్రవణం యో దదా
శదస్మై) ఇతి ఉదీచ్యాం పాలికాయాం చంద్రమావాహ్య పూ
జయేత్॥ ఇత్యావాహనాద్యుపచారైస్సమ్యగభ్యర్చ్య (దిశాం
పత్నీర్నమస్యామి, సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వన్తు సఫలంకర్మ కు
ర్వన్తు సతతం శుభం) ఇతి పాలికానాం పశ్చాద్భాగే ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్,
ఉపస్థానం కుర్యాత్॥ తతో వ్రీహి, ముద్గ, చణక, తిల, గోధూమ,
పంచధాన్యాని తోయేన ప్రక్షాళ్య, బ్రహ్మజజ్ఞానేతి పూర్వమంత్రే
ణైవ మధ్యమపాలికాయామావాపయేత్॥ యతఇన్ద్రేత్యస్య ప్రగాథ
ఇన్ద్రో బృహతీ (యతఇన్ద్ర భయామహే, తతో నో అభయం కృధి
మఘవ ఞ్ఛగ్ధి తవతన్న ఊతిభిర్విద్విషో విమృధో జహి) ఇతి ప్రా
చ్యాం పాలికాయాం మావాపయేత్॥ నాకే సుపర్ణమిత్యస్య భార్గ
వో వేనో యమస్త్రిష్టుప్) నాకే సుపర్ణముపయత్పతంతం హృదా వే
నంతో అభ్యచక్షత త్వా। హిరణ్యపక్షం వరుణస్య దూతం యమ
స్య యోనౌ శకునం భురణ్యం) ఇతి దక్షిణస్యాం పాలికాయా మావాప

“సోమోధేనుం...దస్మై” అనిచెప్పుచు ఉత్తరదిశయందుండు పాత్రయందు చంద్రునావాహించి షోడశోపచారముల బూజించేది. పిదప “దిశాం...శుభం” అని చెప్పుచు పాత్రల పశ్చిమభాగమందు నిలబడి జపించునది. అపైన వడ్లు, పెసలు, శనగలు, నూవులు, గోధుములు- ఈ ౫ ధాన్యములను నీటిచే కడిగి బ్రహ్మజజ్ఞాన అను మంత్రముచే మధ్యపాత్రయందు కొన్నిటిని చల్లవలయును. ‘యతఇంద్ర...జహి’ అని చెప్పి పూర్వదిశ పాత్రయందు చల్లేది. “నాకే...భురణ్యం” అని దక్షిణదిశ పాత్ర యందు చల్లవలయును. ‘తత్వాయామి’...యనుమంత్రముచే పశ్చిమదిశపాత్రయందు చల్లేది. “సోమోధేను”...అను మంత్రమున ఉత్తరదిశయందుగల పాత్రలో చల్లేది. “ఆపోహిష్ఠా” యనుమంత్రముచే నీళ్ళను జల్లి పుష్పములచే నలంకరింపవలయును.

నేత్॥ తత్వాయామి శునశ్శేఫో వరుణస్త్రిష్టుప్ (తత్వాయామి బ్రహ్మణా...ఆయుః ప్రమోషీః) ఇతిప్రతీచ్యాం పాలికాయాం మావాహయేత్॥ సోమో ధేనుమిత్యస్య గౌతమస్సోమ స్త్రిష్టుప్ (సోమో ధేనుం......దదాశదస్మై) ఇతి ఉదీచ్యాం పాలికాయాం మావాహయేత్॥ ఏవం చతుర్దిక్షావాహ్య ఆపోహిష్ఠేతి మంత్రేణ కలశోదకం పాలికాసు నిషిచ్య పద్మాద్యైః పుష్పైరలంకుర్యాత్॥ ఇత్యంకురార్పణ విధిః॥

అథ మంటప దేవతాప్రతిష్ఠా

దేశకాలౌ సంకీర్త్య శ్వఃకరిష్యమాణ వివాహాంగభూత మంటపదేవతాస్థాపనం కరిష్యే. అథ సర్వైరనుజ్ఞాయ (యాజాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా॥ తా సాంవర్వారాభ్యాం సంపరిస్తరమాహారన్ మందామి బభ్రూణామహం శతం. ధామాని సప్తచ శతంవో అంబధామాని సహస్రముతవోరుహః అథశతక్రత్వో యూయమిమంమే అగదంకృత పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలి నీరఫలాఉత అశ్వాఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః॥ (యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచత్వంహసః) ఇతి మంటపోపరి అక్షతాన్నిక్షిప్య, అథ శతరుద్రా నావాహయేత్॥ తద్యథా॥ ఇంద్రదిశి (త్రాతార మింద్రమవితార మింద్రం హవేహవే సుహవం శూరమింద్రం హ్వయేనరశక్రం పురుహూతమింద్రం స్వస్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః) అనేన ఇంద్రం కపిలేశాయనమః అజాయనమః బద్ధాయనమః వజ్రదేహాయనమః ప్రమర్దనాయనమః విభూతయేనమః అవ్యయాయనమః శాస్త్రేనమః పినాకినేనమః త్రిదశాధిపాయనమః ఇంద్ర

మంటప దేవతాప్రతిష్ఠ

కర్త్రవు "యాజాతా...హసః" అనిచెప్పి మంటపముపై నక్షతలను వేసి ఇంద్ర దిశయందు, "త్రాతారం...ధాత్వింద్రః" అని ఇంద్రునావాహించి "కపిలే...ప్రసీదంతు భవంతః" అని ఇంద్రపూజిత దశరుద్రుల నావాహించి పూజించవలయును. అగ్ని దిశయందు, "త్వంనో...స్మత్" అని అగ్నినావాహించి అగ్నిపూజిత దశరుద్రులను

వీర్యాః ఇంద్రపూజితాః హేదశరుద్రాః సవాహనా స్సశక్తయస్స పరివారాస్సమాగత్యాత్ర మంటపే సత్కృతా సశేషోపచారాం త్స్వీకృత్య ప్రసీదంతు భవంతః॥ ఇత్యావాహ్య పూజయేత్॥ అథా గ్నేయాం దిశి. (త్వంనో అగ్నేవరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేళో అవ యాసి సీష్ఠాః యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ం సిప్ర ముముగ్ధ్యస్మత్) అనేనాగ్నిమావాహ్య అగ్నివీర్యాయనమః హుతాశనేనమః, పింగళాయ నమః ఖాదకాయనమః, హారాయ నమః, జ్వాలాయ నమః, దహనాయ నమః, బభ్రవే నమః, భస్మాంతకాయ నమః, క్షయాంతకాయ నమః, అగ్నివీర్యాః అగ్నిపూజితాః హేదశరుద్రాః, ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ యమదిశి (సుగన్న పంథామభయంకృణోతు యస్మిన్నక్షత్రే యమయేతి రాజా యస్మిన్నేన మభ్యషించంతి దేవాః తదస్యచిత్రగ్ం హవిషా యజామ) ఇతి యమః॥ తత్ర విధాత్రేనమః, కర్త్రేనమః, ధాత్రేనమః శ్రీకామాయనమః సర్వనియోక్త్రేనమః యామ్యేశాయనమః, రమేశాయనమః సంమోక్త్రేనమః, హారాయ నమః, యమపూజితాః యమవీర్యాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథనైఋత్యాం దిశి॥ (అసున్వంతమయజమాన మిచ్ఛస్తే నస్యేత్యామన్విహి తస్కరస్య అన్యమస్మదిచ్ఛసాత ఇత్యానమోదేవి నిఋతే తుభ్యమస్తు) అనేన నిఋతిమావాహ్య తత్ర నైఋతేశాయనమః, కర్బురాయనమః, హంత్రేనమః, క్రూరదృష్టయేనమః,భయానకాయ నమః, ఊర్ధ్వకేశాయనమః, విరూపాక్షాయ నమః, ధూమ్రాయ నమః, లోహితాయ నమః దంష్ట్రికాయ నమః నైఋతివీర్యాః నైఋతిపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వరుణదిశి (తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన

"అగ్నివీర్యాః...భవంతః" అనిపూజించేది. యమదిశయందు, "సుగంనః...యజామ, అని యము నావాహించి "విధాత్రే...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. నైఋత్యదిక్కునందు "అసున్వం...మస్తు" అని నైఋతి నావాహించి నైఋతేశా...భవంత:" అని దశరుద్రులను పూజించేది. వరుణదిశయందు "తత్వా...ప్రమోషీః" అని వరుణునావాహించి, "బలాయ...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది.

స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః అహేళమానో వరుణేహబో ధ్యురుశగం౦ సమానఆయుఃప్రమోషీః) అనేన వరుణమావాహ్య బలాయ నమః, అతిబలాయ నమః, పాశహస్తాయ నమః, మహాబలాయ నమః, శ్వేతాయ నమః, జయభద్రాయ నమః, దీర్ఘబాహవేనమః బలాంతకాయ నమః, బడబాముఖాయ నమః భైరవాయ నమః వరుణవీర్యాః వరుణపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ వాయువ్య దిశి (ఆనోనియద్భిశ్శతినీభిరధ్వరం సహస్రి ణీభి రుపయాహి యజ్ఞం॥ వాయో అస్మిన్ సవనే మాదయస్వ। యూ యం పాతస్వస్తిభిస్సదానః) ఇత్యనేనవాయు మావాహ్య। అత్రి శీఘ్రాయనమః। లఘవేనమః। అతివేగాయ నమః। సూక్ష్మాయనమః తీక్ష్ణాయనమః। భయంకరాయనమః। పంచాత్మకాయనమః। పంచ శిఖాయనమః। కపర్దినేనమః। మేఘవాహనాయనమః। వాయువీర్యాః వాయుపూజితాః హేదశరుద్రాః, ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథకుబేరదిశి (వయంసోమ వ్రతేతవ మనస్తనూషుభిభ్రతః॥ ప్రజా వంతో ఆశీమహి। ఇంద్రాణి దేవీ సుభగాసుపత్నీ। ఇత్యనేన కుబేర మావాహ్య। తత్రి నిధీశాయనమః। రూపవతేనమః। ధన్యాయనమః। సౌమ్యాయనమః। శాంతాయనమః। జటాధరాయనమః। కామప్రసా దాయనమః। లక్ష్మీశాయనమః। ప్రకాశాయనమః। ఇందుయజ్ఞపా యనమః। కుబేరవీర్యాః కుబేరపూజితాః హేదశరుద్రాః। ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ అథేశాన దిశి (తమీశానం జగతస్తస్థుషస్ప తిం। ధియం జిన్వమవసేహూమహేవయం। పూషానో యథావేదసా మసద్వృధే। రక్షితాపాయు రదబ్ధస్వస్తయే) ఇత్యనేన ఈశానమా వాహ్య। తత్రిఈశానాయనమః। విద్యేశాయనమః। జ్ఞానవతేనమః। మా

వాయువ్య దిక్కునందు "ఆనో...సదానః" అని వాయువు నావాహించి "శీఘ్రాః... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. కుబేర దిశయందు "వయం...సుపత్నీ" అని కుబేరు నావాహించి "నిధీశా...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించునది. ఈశానదిశయందు "తమీశానం...స్వస్తయే" అని ఈశాను నావాహించి "ఈశానా... భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించవలయును. వరుణవాయువ్య దిక్కులమధ్యన

త్రిపింగళాయనమః। భూతపాలాయనమః। అజాయనమః। బలాయన మః। మిత్రాయనమః। సర్వవిద్యాధిపాయనమః। సుఖకృతేనమః। ఈశానవీర్యాః ఈశానపూజితాః హేదశరుద్రాః। ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథవాయువ్యపశ్చిమయోర్మధ్యే అధస్తాత్ అధోదిశి (స్యోనాపృథివి భవాన్పృక్షరానివేశనీయచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః) ఇత్యనేన విష్ణుమావాహ్య। తత్రబలిప్రియాయ నమః। విషధరాయనమః। వీరోగ్రసనాయనమః। పాలకాయనమః। శుభాయనమః। సువీర్యాయనమః। వృషభాయనమః। పాతాళేశాయనమః। లోహితాయనమః। అనంతాయ నమః। విష్ణువీర్యాః విష్ణుపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాదిపూజాంతం పూర్వవత్॥ అథ పూర్వేశానయోర్మధ్యే ఊర్ధ్వదిశి (అస్మే రుద్రా మేహనా పర్వతాసోవృత్రహత్యే భరహూతౌ సజోషాః యశ్శంసతే స్తువతే ధాయివజ్రిమిందద్రి జ్యేష్ఠా అస్మాఁ అవంతు దేవాః। ఇత్యనేన బ్రహ్మాణమావాహ్య॥ అధ్యక్షాయ నమః నభసే నమః లిప్సవే నమః శంభవే నమః విభవే నమః గణాధ్యక్షాయ నమః వివాహాయ నమః గుణసంవాహాయ నమః త్ర్యక్షాయ నమః త్రిదశవందితాయ నమః బ్రహ్మవీర్యాః బ్రహ్మపూజితాః హేదశరుద్రాః ఇత్యాది పూజాంతం పూర్వవత్॥ ఏవం శతరుద్రాన్ తత్తద్దిక్ష్వావాహ్య పూజయేత్॥

అష్టమంగళద్రవ్యాణి నిక్షిప్య యాజాతా... అగదంకృత ఇతి మంటప మభిమంత్ర్య (క్షేత్రై) యిత్వా నిరబుత్ర్యత్వా దృహా

క్రిందికి "స్యోనా...సప్రథాః" అని విష్ణునావాహించి "బలిప్రియా.....భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించేది. ఇదరి ఈశాన్య దిక్కులమధ్యలో మీది వైపున "అస్మే... దేవాః" అని బ్రహ్మనావాహించి "అధ్యక్షా...భవంతః" అని దశరుద్రులను పూజించునది. వెనుకజెప్పినట్లే ౧౦ దిశలయందు ౧౦౦ రుద్రుల నావాహించి పూజించేది. యాజాతా అను మంత్రముచే మంటపమును మంత్రించి "క్షేత్రై...ఇభే ఇమే" అని దర్భలచేజేయబడి ౨౧ మూరలుపొడవుగల పగ్గముచే మంటపమునుజుట్టేది. "ఓంమంటపా...హృదయాయనమః" అని మంటపముపై నక్షతలను వేసి పిదప మంటప పూర్ణభాగమునందు "తీక్ష్ణ...ప్రచోదయాత్" అని నందినావాహించి, ఏకదంతాయ ...ప్రచోదయాత్"...అని మంటప దక్షిణభాగమందు విఘ్నేశ్వరు నావాహించి

ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ అనాగసం బ్రహ్మణేత్వా కరోమి శివే తేద్యావా పృథివీ ఉభే ఇమే) ఇతి పంచవింశతి హస్తప్రమాణదర్భపాశేన మంటపమావేష్టయేత్। ఓం మంటపాయ నమః హ్రీంపాశహస్తాయనమః ప్రణవాకారస్వరూపాయ నమః ఓంకార శిరసే నమః వకార హస్తాయ నమః యకారాభయవరప్రదాయ నమః నకారదేహాయ నమః మకారపీఠాయనమః మహాధర్మాయ నమః శివాయ సచ్చిదానందవిగ్రహాయ నమః అం ఆం జ్యోతిర్లింగస్వరూపాయ హృదయాయనమః (తీక్ష్ణశృంగాయ విద్మహే వేదపాదాయధీమహి తన్నోవృషభః ప్రచోదయాత్) ఇతి మంటపస్య పూర్వదిశి నందినమావాహయేత్ (ఏకదంతాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి తన్నో విఘ్నేశ్వరః ప్రచోదయాత్) ఇతి దక్షిణదిశి విఘ్నేశ్వర మావాహయేత్ (తత్పురుషాయ విద్మహే మహాసేనాయ ధీమహి తన్నో షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్) ఇతి పశ్చిమదిశి షణ్ముఖ మావాహయేత్। (తత్పురుషాయ విద్మహే మహారౌద్రాయ ధీమహి తన్నో వీరః ప్రచోదయాత్. ఇత్యుత్తరదిశి వీరభద్ర మావాహయేత్) గణాంబికాయై విద్మహే మహాతపాయై ధీమహి తన్నో గౌరీ ప్రచోదయాత్) ఓం హాం వ్యోమ వ్యోమాయ విద్మహే సూక్ష్మసూక్ష్మాయ ధీమహి తన్నో శివః ప్రచో

"తత్పురుషాయ...ప్రచోదయాత్" అని మంటపపశ్చిమభాగమందు షణ్ముఖుని యావాహించి "తత్పురుషాయ...ప్రచోదయాత్" అని మంటపోత్తరభాగమందు వీరభద్రు నావాహించి 'గణాంబి...శివఃప్రచోదయాత్' అని మంటపమధ్యభాగమందు ఉమామహేశ్వరుల నావాహించి షోడశోపచారములచే పూజింపవలయును.

కంకణధారణము.

వివాహపూర్వదివసపు రాత్రియందు మంగళవాద్యములగుచుండగా అంకురార్పణముయొక్క పాత్రలను బెట్టిన గృహమందు ఆచార్యుడు పూర్వోచ్చరితధాక్రమముగా సంకల్పమొనర్చి "వివాహకర్మ......కౌతుకబంధనం కరిష్యామి" అని చెప్పి రంగవల్లిచే యలంకరించిన భూమియందు తొమ్మిదికాని ఏడుకాని ఐదుగాని దర్భలనుదీసికొని చివరయందు నాల్గంగుళములు, ముడియందు రెండంగుళములు, మొదటియందు పదునారు అంగుళములను వదచి పవిత్రమువలెకట్టి పూర్వదిక్కున కగ్రము లుండునట్లుగా దర్భకూర్చమునుంచి దానిపై జలకుంభమునుంచి బియ్యముచే నింపిన ఒక తాంబాళమందు తాంబూలము విభూతి మొదలగువాని నుంచి కంకణమును దానిలో

దయాత్) ఇతి మంటపమధ్యే ఉమామాహేశ్వర మావాహ్య షోడశోపచారైస్సంపూజయేత్॥

అథ కౌతుకబంధనం

వివాహకర్మణి పూర్వదినే రాత్రౌ సాంకురే పాలికాయుక్తే స్థలే మంగళతూర్యనాదే కృతే కౌతుకబంధనం కుర్యాత్। తత్రాయంక్రమః ఆచార్యస్తిథ్యాదికం సంకీర్త్య వివాహకర్మ కర్తుమాదౌ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం కౌతుకబంధనం కరిష్యామి। ఇతి సంకల్ప్య రంగవల్ల్యాద్యలంకృత భూమౌ నవసప్తపంచస్వన్యతమ సంఖ్యాకాః కుశశలాకాగృహీత్వా చతురంగులాగ్రద్వ్యంగులగ్రంథిం షోడశాంగులమూలం యథాభవతి తథా పవిత్రవద్బధ్వా ఏవంకృతం కూర్చం ప్రాగగ్రం నిధాయ తత్ర కుంభం సంస్థాప్య ఏకస్మిన్ తండులపూరిత కాంస్యపాత్రే, క్రముక తాంబూల పత్రైస్సహ భస్మనిధాయ, తత్ర పంచగుణీకృతం కార్పాససూత్రం నిధాయ, తత్సమీపే యజమాన ముపవేశ్య, కుశహస్తైర్మాహేశ్వరైస్సహ కుంభోదకేన (తత్సవితుర్వరేణ్యం అగ్నిమీళే, ఇషేత్వోర్జేత్వా అగ్న ఆవాహి శన్నోదేవీ రభిష్టయ, ఆపోహిష్ఠేత్యాది మంత్రైః॥ పురుషసూక్త విష్ణుసూక్త శ్రీసూక్త శివసంకల్పాదిభిశ్చ॥ తత్స్నాత్ర మభిషిచ్య జాతవేదస ఇత్యస్య మరీచిః కశ్యపో జాతవేదా అగ్నిస్త్రిష్టుప్। జాతవేదసే సునవామ, సోమమరాతీయతో నిదహాతి వేదః। సనః పర్షదతి, దుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః అనేనమంత్రేణ

పెట్టి దానిదగ్గర యజమానుని గూర్చుండబెట్టి కంకణమునకు ఆకుంభోదకముచే ,తత్సవితు' అను మంత్రముచే ,అగ్నిమీళే'యను మంత్రముచేతనూ 'ఇషేత్వోర్జే త్వా' అను మంత్రముచేతనూ, 'అగ్నయాయి' యను మంత్రముచేతను, ,శన్నో దేవి' యను మంత్రముచేతనూ, ,ఆపోహి-ష్ఠా'యను మంత్రముచేతనూ, పురుషసూక్త, విష్ణుసూక్త శివసంకల్పముల చేతను (శివసంకల్పము చివర పుటలలో కలదు) స్నానముజేయించి జాతవేదా అనుమంత్రముచే గంధమునుధరించి ఆకంకణమును షోడశోపచారముల బూజించి ,విశ్వాత్తాతే...ఋషిబంధవే' అనుమంత్రముచే వరుని కుడిహస్తమునకు కట్టేది. ,శ్రియోంజాత...సమీధామితద్రా' అని కన్యయొక్క యెడమ హస్తమునకు కట్టేది. అనంతరము మాహే

సూత్రం గంధేన లేపయిత్వా షోడశోపచారై స్సంపూజ్య, విశ్వాత్త్వాతేతి మంత్రభాగర్వోనేను ఇంద్రో జర్తీ విశ్వాత్త్వాతే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాంచ కర్థమఘవ న్నింద్రసున్వతే పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణో శ్శరభాయ ఋషిబంధవే ఇతిమంత్రేణ వరస్య దక్షిణ కరే బధ్నీయాత్॥ శ్రియేజాత ఇత్యస్య కణ్వః పవమానస్సోమ స్త్రిష్టుప్ శ్రియేజాత శ్శ్రియ అనిరియాయ శ్రియంవయో జరితృభ్యో దధాతి। శ్రియం వసానా అమృతత్వమాయన్ భవంతి సత్యాసమిథామితద్రౌ ఇతిమంత్రేణ వధ్వాః వామహస్తే బధ్నీయాత్॥ తతో మాహేశ్వరాః శతంజీవశరదో వర్ధమాన శ్శతం హేమంతాఞ్ఛతము వసంతాన్ శతమింద్రాగ్నీసవితా బృహస్పతిశ్శతాయుషా, హవిషేమం పునర్దుః॥ అహార్షంత్వా విదంత్వా పునరాగాః పునర్నవ। సర్వాంగ సర్వంతే చక్షు స్సర్వమాయుశ్చ తేవిదం॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణ్యం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్య మిదంవా తేన సగరేణ రక్ష॥ యోయజ్ఞేన... దానాయమంహతే॥ త్ర్యంబకం... మామృతాత్। ఏతైర్మంత్రైః రక్షాం కుర్యుః॥ తతో యజమానః కర్మసాద్గుణ్యార్థం ఆచార్యాదిభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥

శ్వరులు "శతంజీవ...బృహత్సామ" మొదలగు మంత్రములను బఠించునది. పిదప యజమానుడు యథాశక్తిగా మాహేశ్వరులకు దక్షిణనొసంగవలయును.

వివాహదినమున జేయుదగినది.

అనంతరము దాతృవు స్నానాదికర్మలను నెరవేర్చి సపత్నీకుడై మంగళపీఠ మందు గూర్చొని తనభార్యయొక్క కుడిప్రక్కలో కన్యనుకూర్చుండబెట్టి ఆచమన ప్రాణాయామములనుజేసి తమఇష్టదేవతలను నమస్కరించి యథాక్రమముగా ఇటు వంటి గోత్రోత్పన్నుడగు వరునకును ఈగోత్రోత్పన్నియగు కన్యకను ఈదినమున జేయు వివాహమునకు అంగభూతమగు పంచకలశస్థాపన జేసెదనని సంకల్పముజేసి అనంతరము 'మహీద్యౌః...భరీభమభిః' అని మంటపముంభాగమందు భూమిని ముట్టి జపించి ఆస్థళ మందు అష్టదళకమలమును రచించి దానిపై 'ఓషధయః...మసి' అని వడ్లనుబరచి వానిపై బియ్యమును వీనిపై నువ్వులను బరచి దానిపై బంగారము మొదలగు శక్త్యను సారమగు ౫ కలశములను 'అకల...క్రదత్' అని పెట్టి 'ఇమంమే...రాపష్ణం'

అథ వివాహదినకర్తవ్యం.

వధూపితా సపత్నీకః కృతాభ్యంగో ధృతమాంగళిక వేషః కృత లేపన రంగమాలికే మంటపస్య పురోభాగే శుభాసనే ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య స్వదక్షిణతః పత్నీం తద్దక్షిణతః కన్యాం చోపవిశ్య ఆచమ్య. ఇష్టదేవతాగుర్వాదీన్ నమస్కృత్య అపఉపస్పృశ్య ప్రాణానాయమ్య దేశకాలావనుకీర్త్య [ ] గోత్రోత్పన్నాయాః [ ] నామ్న్యాః కన్యాయాః అముకగోత్రోత్పన్నవరస్య చ అద్య కరిష్యమాణ వివాహకర్మ ప్రయుక్త ఈశానాది పంచకలశస్థాపనం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య మహీద్యౌః పృథివీచన ఇమం యజ్ఞం మిమిక్షతాం పిపృతాన్నో భరీమభిః) ఇతి భూమిం స్పృష్ట్వా జపేత్ (ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా యస్మైకృణోతిబ్రాహ్మణస్తం రాజన్ పారయామసి) ఇతిప్రతికలశం ద్వేఃప్రస్థధాన్యం పద్మేషు నిదధ్యాత్। తద్ధాన్యోపరి తదర్ధతండులం తదుపరి తదర్ధతిలం నిదధ్యాత్। తత్ర ఆకలశేషు ధావతిశ్యేనో వమర్ణ విగాహతే। అభిద్రోణాకనిక్రదత్) ఇతి సౌవర్ణాద్యన్యతమ కలశాన్ నిదధ్యాత్ (ఇమంమే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమం సచతా పరుష్ణ్యా అసిక్న్యా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకియే శృణుహ్యా సుషోమయా॥ ఆపోవా ఇదగ్ంసర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవఆపో న్నమాపోమృతమాపః సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ంస్యాపో జ్యోతీగ్ంష్యాపో యజూగ్ంష్యాప స్సత్యమాపః సర్వాదేవతా ఆపోభూర్భువస్సువరాప ఓం) ఇతిమంత్రాభ్యాం తీర్థోదకమభిమంత్ర్య ఈశానాది సద్యోజాతాంతమంత్రైః కలశేషు జలంపూరయేత్. (గంధద్వారాం ధురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం- ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం)

అని శుద్ధజలమును అభిమంత్రించి ఈశానాదిమంత్రముచే క్రమముగా ఐదుకలశముల లోనింపి 'గంధ ... శ్రియం' అని కలశములకు అష్టగంధమును (గంధమును) ధరించి 'కాండా ... శతేనచ' అని ౫ చెట్లచిగురును, ౫ చెట్ల చెక్కను, ౫ గరకపోచలను వాని లోబెట్టి "స్యోనా ... సప్రథా" అని పుట్టమొదలైన ౫ స్థలములమన్నును బెట్టి శక్తివంతులైనచో 'సహిరత్నాని ... మీమహే' అని పంచరత్నములనుంచి 'హిరణ్య ... నమస్మై' అని దక్షిణనుంచి "పూర్ణాద ... యంతః" అనివస్త్రమును ధరించి 'తంతుం ...

ఇతి కలశేషు శివాష్టగంధం నిదధ్యాత్. (కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతి పరుషః పరుషః పరి. ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ) ఇతి పంచపల్లవపంచత్వగ్దూర్వాశ్చ దధ్యాత్. (స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశని యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః) ఇతి పవిత్రపంచమృత్తికాః నిక్షిపేత్ (సహిరత్నాని దాశుషే సువాతి సవితా భగః తం భాగం చిత్రమీమహే) ఇతి పంచరత్నాని నిక్షిపేత్ (హిరణ్యరూపస్సహిరణ్య సందృగపాన్న పాత్సేదుహిరణ్యవర్ణః హిరణ్యయాత్పరి యోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై॥ ఇతి సువర్ణప్రతిమాం దధ్యాత్॥ పూర్ణాదర్వి పరాపతేతి ఫలం దద్యాత్। (యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః॥ తంధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో మనసా దేవయంతః) ఇతి వస్త్రం దధ్యాత్. (తంతుం తన్వన్రజసో భానుమన్విహి. జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియాకృతాన్. అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యంజనం) ఇతి శ్వేతతంతుభిర్వేష్టయేత్। పవిత్రంతే వితతం బ్రహ్మణస్పతే ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః। అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే శృతాస ఇద్వహంతస్తత్సమాశత ఇతి దర్భకూర్చం దధ్యాత్. (యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచత్వం హసః) ఇతి పూగపుష్పఫలాని దధ్యాత్. ఇతి పంచకలశానలంకృత్య తత్తత్కలశ పూజార్థం ఋత్విజో వృణీయాత్.

ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య ఏవంగుణవిశిష్టాయాం మస్యాం శుభతిథౌ [ ] గోత్రోత్పన్నాయాః [ ] నామ్న్యాః కన్యాయాః [ ]

జనం అని శుభ్రమగు దారముచే జుట్టి "పవిత్రం... మాశత" అని దర్భకూర్చములనుంచి "యాఃఫలి... హసః" అని పోకకాయలు పువ్వులు టెంకాయలు మొదలగు వాటిచే యలంకరించి ఆ ఆ కలశములను పూజించుటకై ఋత్విక్కులను వరించవలయును.

ఆచమన ప్రాణాయామములనొనర్చి పిదప ఈ గోత్రోత్పన్నయగు కన్యకను ఈ గోత్రోత్పన్న వరునకు యిప్పుడు చేయవలసిన వివాహకర్మను ఉద్దేశించి పంచకలశపూజ నొనర్చుటకై ఋత్విక్కులను వరించుచున్నాను. అని సంకల్పించి పిమ్మట క్రమముగా ఈశానముఖోద్భూతగురుసూత్రానువర్తులగు ఒకరిని తనముందర గూర్చుండబెట్టి వారిని గురించి ఈశానకలశపూజను చేయుటకై మిమ్ములను వరించెదను' అని చెప్పి "ఓం నమో...

గోత్రోత్పన్నస్య వరస్యచ అద్యకరిష్యమాణ వివాహకర్మప్రయుక్త పంచకలశపూజార్థం ఋత్విజో వరిష్యే. అథేశానకలశపూజార్థం ఈశానముఖోద్భూతం గురుం త్వాం వృణీమహే. ఓం నమోభగవతే ఆగమాధ్యయనాయ శుద్ధస్ఫటికవర్ణాయ ఈశానముఖోద్భూతాయ మధ్యమకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ అపరిమితగణాధీశ్వరాయ చిన్ముద్రాంకితాయ అత్యాశ్రమాయ షట్కృతిప్రణవజాపకాయ అపరిమితశిఖాయ క్రియాకంథాయ జ్ఞానదండాయ కారుణ్యమూర్తయేనమః॥ ఇతిఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన గురుకలశపూజాం కారయేత్॥ అథ పూర్వస్యాందిశి॥ తత్పురుషకలశపూజార్థం తత్పురుషముఖోద్భూతం రేవణసిద్ధం త్వాం వృణీమహే. ఓం నమో భగవతే రేవణసిద్ధాయ సామశాఖాధ్యయనాయ అరుణవర్ణాయ తత్పురుషముఖోద్భూతాయ, పూర్వకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ ద్వాదశసహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ గురుధర్మభిక్షాం దేహీతిముద్రాంకితాయ గృహస్థాశ్రమాయ శివపంచాక్షరీజాపకాయ షట్త్రింశజ్జటామకుటమండితాయ మృత్కంథాయ బిల్వదండాయ ఘనలింగాయ సమోనమః. గంధాద్యుపచారాంస్తస్యకృత్వా తన్ముఖేన తత్పురుషకలశపూజాం కారయేత్. అథదక్షిణదిశి అఘోరకలశపూజార్థం అఘోరముఖోద్భూతం మరుళసిద్ధం త్వాం వృణీమహే. ఓం నమోభగవతే మరుళసిద్ధాయ అథర్వశాఖాధ్యయనాయ శ్యామవర్ణాయ అఘోరముఖోద్భూతాయ దక్షిణకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛన ధారకాయ

మూర్తయేనమః" అని వారినిపూజించి అనంతరము తత్పురుషకలశపూజను జేయుటకై తత్పురుషముఖోద్భూతరేవణ సిద్ధసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి వారిని "ఓంనమో ... లింగాయనమోనమః" అనిపూజించి పిదప అఘోరకలశపూజను జేయుటకై అఘోరముఖోద్భూత మరుళసిద్ధ సూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెనని చెప్పి "ఓంనమోభగవతే... అతీతాయనమః అని పూజించి అనంతరము వామదేవకలశపూజ నొనర్చుటకై వామదేవముఖోద్భూత పండితారాధ్యసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనని చెప్పి వారిని "ఓంనమో ... బ్రహ్మచారిణే నమోనమః" అని పూజించి అనంతరము సద్యోజాతకలశపూజనుజేయుటకై సద్యోజాతముఖో

షట్సహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ దయాధర్మ భిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ వానప్రస్థాశ్రమాయ ఓంనమోహంసాయేతి జాపకాయ ఏకాదశజటామకుటమండితాయ వ్యాఘ్రకంథాయ ఔదుంబరదండాయ అతీతాయ నమోనమః॥ ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా॥ తన్ముఖేన అఘోరకలశపూజాం కారయేత్॥ అథోత్తరదిశి వామదేవకలశపూజార్థం పండితాచార్యం త్వాం వృణీమహే. ఓంనమోభగవతే పండితాచార్యాయ యజుర్వేదాధ్యయనాయ ప్రవాళవర్ణాయ వామదేవ ముఖోద్భూతాయ ఉత్తరకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ అసంఖ్యాతచరలింగాధ్యక్షాయ భవతిభిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ బ్రహ్మచర్యాశ్రమాయ గాయత్రీజాపకాయ పంచశిఖాయ స్వర్ణకంథాయ పాలాశదండాయ బ్రహ్మచారిణే నమోనమః. ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన ఉత్తరదిక్కలశపూజాం కారయేత్. అథపశ్చిమదిశి॥ సద్యోజాతకలశపూజార్థం సద్యోజాతముఖోద్భూతం ఏకోరామదేవం త్వాం వృణీమహే॥ ఓంనమోభగవతే ఏకోరామదేవాచార్యాయ ఋక్శాఖాధ్యయనాయ గోక్షీరవర్ణాయ సద్యోజాతముఖోద్భూతాయ పశ్చిమకలశాధీశ్వరాయ లింగయజ్ఞోపవీతినే శివలాంఛనధారకాయ త్రిసహస్రచరలింగాధ్యక్షాయ లింగార్పిత భిక్షాం దేహీతి ముద్రాంకితాయ విరక్తాశ్రమాయ ప్రణవమంత్రజాపకాయ ఏకశిఖాయ కార్పాసకంథాయ వేణుదండాయ విరక్తాయ నమోనమః ఇతి ఋత్విజం పూజయిత్వా తన్ముఖేన సద్యోజాతకలశపూజాం కారయేత్॥

అథకలశపూజా

ఈశానకలశపూజాం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనంచ కరిష్యే। ఈశానప్రాణప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మర్షిః। బృహతీఛందః।

ద్భూత ఏకోరామసూత్రానుగతులగు మిమ్ములను వరించెదనవిచెప్పి వారిని "ఓంనమో... విరక్తాయ నమోనమః' అనిపూజించేది. పైన వివరించబడిన ఆ యా ఋత్విక్కులు క్రమముగా ఆ ఆ కలశపూజ నొనర్చువిధి యెట్లనిన, ఈశానకలశపూజకై వరించబడియున్న ఋత్విజులు తాము ఈశాన్య కలశపూజేను జేసెదనని సంకల్పమును జేసి, 'ఈశాన...విని

ఈశానో దేవతా। ఈశానఇతి బీజం। ఈశ్వరీతిశక్తిః। సదాశివోమితి కీలకం, ఈశానప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః ఈశానస్సర్వవిద్యానాం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం తర్జనీభ్యాం నమః బ్రహ్మాధిపతిః మధ్యమాభ్యాం నమః బ్రహ్మణోధిపతిః అనామికాభ్యాంనమః బ్రహ్మశివోమే అస్తు కనిష్ఠకాభ్యాంనమః సదాశివోం కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఈశానస్సర్వవిద్యానాం హృదయాయనమః ఈశ్వరస్సర్వభూతానాం శిరసేస్వాహా. బ్రహ్మాధిపతిః శిఖాయైవషట్. బ్రహ్మణోధిపతిః కవచాయహుం. బ్రహ్మశివోమే అస్తు నేత్రత్రియాయవౌషట్. సదాశివోం అస్త్రాయఫట్॥ ధ్యానం॥ వ్యక్తావ్యక్త సనాతనంచ పరమం షట్త్రింశ తత్వాత్మకం తస్మాదుత్తరతత్వ మక్షర మితిజ్ఞేయం సదా యోగిభిః ఓంకారాది సమస్తమంత్రజనకం సూక్ష్మాతి సూక్ష్మాత్పరం వందే పంచమమీశ్వరస్యవదనం ఖవ్యాప్త తేజోమయం॥ (ఈశానస్సర్వవిద్యానాం ఈశ్వర స్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతి బ్రహ్మణోధిపతి ర్బ్రహ్మ శివోమే అస్తు సదాశివోం) ఈశానస్య ప్రాణా ఇహప్రాణా ఈశానస్యజీవ ఇహస్థితః। ఈశానస్య సర్వేంద్రియాణికాయ వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణప్రాణా ఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ ప్రసాదలింగాయనమః శ్రోత్రేంద్రియాత్మనే నమః, శరణస్థలస్వరూపాయనమః, శాంత్యతీత కలాత్మనేనమః శబ్దగ్రహణ సాధనాయనమః పరాశక్త్యైనమః శివసాదాఖ్యాత్మనే ఈశానమూర్తయేనమః సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా. సప్తముద్రాప్రదర్శ్య సద్యోజాతం ప్రపద్యామీత్యాసనం॥ సద్యోజాతాయవై నమః ఇతిపాద్యం॥ భవే భవే నాతి

యోగః' అని ప్రాణప్రతిష్ఠను జేసి, అనంతరము, 'ఈశాన స్సర్వవిద్యానాం ... అస్త్రాయ ఫట్' అను పర్యంతము క్రమముగా ఆయా మంత్రములచే ఉక్తరీత్యా అంగన్యాసాదులను జేసి 'వ్యక్తా ... తేజోమయం' అని ధ్యానించి 'ఈశానస్సర్వ ... తిష్ఠంతుస్వాహా' అని ఆవాహించి 'ప్రసాదలింగా ... స్వాహా' అని సప్తముద్రలను జూపించి సద్యోజాత అనునది మొదలుగా 'సర్వభూతదమనాయనమః ఇతి ప్రదక్షిణాద్యుపచారాన్' అను పర్యంతముగల ఆయా మంత్రములచే ఆయా ఉపచారములను క్రమముగా నడిపించి ఈశానాయనమః అను మూలమంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపించేసి. పిమ్మట

భవే ఇత్యర్ఘ్యం భవోద్భవాయ నమః ఇత్యాచమనీయం. వామదేవాయ నమః ఇతిస్నానం. జ్యేష్ఠాయ నమః ఇతివస్త్రం. శ్రేష్ఠాయ నమః ఇత్యుత్తరీయం. రుద్రాయ నమః ఇతిగంధం. కాలాయ నమః ఇత్యక్షతాన్. కలవికరణాయ నమః ఇతిపుష్పం. బలవికరణాయ నమః ఇతి ధూపం. బలాయ నమః ఇతిదీపం. బలప్రమథనాయ నమః ఇతి కాలే నైవేద్యం. సర్వభూత దమనాయ నమః ఇతి తాంబూలం. మనోన్మనాయ నమః ఇతిమంత్రపుష్పం. సర్వభూతదమనాయ నమః ఇతిప్రదక్షిణాద్యుపచారాన్ కృత్వా మూలమంత్రమష్టోత్తరశతం జపేత్॥

అథ తత్పురుష కలశపూజాం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। అస్యశ్రీతత్పురుషప్రాణప్రతిష్ఠాపన మంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః। గాయత్రీఛందః। తత్పురుషో దేవతా। తద్బీజం మహాదేవ ఇతిశక్తిః। రుద్రఇతికీలకం। తత్పురుషప్రాణ ప్రతిష్ఠార్థే జపే వినియోగః। తత్పురుషాయ నమః అంగుష్ఠాభ్యాంనమః, విద్మహే తర్జనీభ్యాం నమః, మహాదేవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః, ధీమహి అనామికాభ్యాం నమః, తన్నోరుద్రః కనిష్ఠకాభ్యాంనమః, ప్రచోదయాత్ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః. తత్పురుషాయ హృదయాయ నమః విద్మహే శిరసే స్వాహా మహాదేవాయ శిఖాయైవషట్. ప్రచోదయాత్ అస్త్రాయఫట్॥ ధ్యానం॥ సంవర్తాగ్ని తటిత్ ప్రదీప్తకనకప్రస్ఫర్ధి తేజోరుణం। గంభీరధ్వని సామవేదజనకం తామ్రాధరం సుందరం॥ అర్ధేందు ద్యుతిలోలపింగళ జటాభారప్రబద్ధోరగం। వందేసిద్ధసురాసురేంద్రనమితం పూర్వం ముఖం శూలినః॥ తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్. తత్పురుషస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః తత్పురుషస్య జీవ ఇహస్థితః తత్పురుషస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర

తత్పురుషకలశపూజజేయుటకై వరించబడిన ఋత్విక్కులు సంకల్పముజేసి "అస్యశ్రీ...జపేవినియోగః' అని ప్రాణప్రతిష్ఠను జేసి 'తత్పురుషాయ...అస్త్రాయఫట్' అని అంగన్యాసాదులనొనర్చి 'సంవర్తాగ్ని...ముఖంశూలినః' అని ధ్యానించి 'తత్పురుషాయవిద్మహే...తిష్ఠంతుస్వాహా' అని ఆవాహించి 'త్వగింద్రియాత్మనే...కురుకురు స్వాహా' అని సప్తముద్రలజూపించి అనంతరము ఆయామంత్రములచే వెనుక జెప్పబడినట్లే

జిహ్వాఘ్రాణపాణిణాఇహాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా। త్వగింద్రియాత్మనే జంగమలింగాయనమః ప్రాణలింగస్థలాయనమః శాంతికలాయైనమః ఆదిశక్త్యైనమః స్పర్శవిషయాత్మనేనమః ఆమూర్తసాదాఖ్యాయనమః। తత్పురుషబ్రహ్మణేనమః సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారా న్ప్రకల్ప్య మూలమంత్ర మష్టోత్తరశతం జపేత్॥

అథదక్షిణదిశి॥ అఘోరకలశపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. ఓంఅస్యశ్రీఅఘోరమంత్రస్య బ్రహ్మర్షిః త్రిష్టుప్ఛందః అఘోరేభ్యః ఇతిబీజం సర్వేభ్యః ఇతిశక్తిః రుద్రరూపేభ్యః ఇతికీలకం అఘోరప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః. అఘోరేభ్యః అంగు॥ అథఘోరేభ్యః తర్జనీ॥ ఘోరఘోరతరేభ్యః మధ్య॥ సర్వేభ్యః అనా॥ సర్వశర్వేభ్యః కని॥ నమస్తే అస్తురుద్రరూపేభ్యః కరతల॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః॥ ధ్యానం॥ కాలాభ్రభ్రమరాంజన ద్యుతినిభం వ్యావృత్తపింగేక్షణం। కర్ణోద్భాసిత భోగిభూషణ మణిప్రోద్భిన్న దంష్ట్రాంకురం॥ సర్పప్రోతకపాలశుక్తిశకల వ్యాకీర్ణతా శేఖరం వందే దక్షిణమీశ్వరస్యవదనం। చాథర్వనాదోదయం (అఘోరేభ్యోథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః సర్వేభ్యస్సర్వశర్వేభ్యో నమస్తేఅస్తు రుద్రరూపేభ్యః) అఘోరప్రాణాఇహప్రాణా అఘోరస్యజీవ ఇహస్థితః అఘోరస్యసర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణ ప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా॥ శివలింగాయనమః నేత్రాత్మనేనమః ప్రసాదస్థలరూపాయనమః విద్యాకలాయైనమః రూపగ్రహణసాధనాయ మూర్తిసాదాఖ్యాయ అఘోరమూర్తయే ఇచ్ఛాశక్తయే సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా॥ సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారా న్ప్రకల్ప్య మూలమంత్ర మష్టోత్తరశతం జపేత్॥ (అఘోరాయనమః ఇతి మూలమంత్రం)

ఉపచారములను జేసి 'తత్పురుషాయనమః' అనుమూలమంత్రమును ౧౦౮ సార్లు జపించేది. ఈరీతిగానే దక్షిణఅఘోరకలశమునకును వామదేవకలశమునకును సద్యోజాతకలశము

అథోత్తరదిశి॥ వామదేవపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. అస్యశ్రీవామదేవప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః శక్వరీఛందః వామదేవో దేవతా॥ వామదేవ ఇతిబీజం. రుద్రఇతి శక్తిః సర్వభూతదమనాయనమః ఇతికీలకం. వామదేవ ప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః వామదేవాయ జ్యేష్ఠాయనమః అంగు॥ శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః తర్జ॥ కాలాయనమః కలవికరణాయనమః మధ్య॥ బలవికరణాయనమో బలాయనమః అనా॥ బలప్రమథనాయనమః సర్వభూతదమనాయనమః కని॥ మనోన్మనాయనమః కరతల॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః॥ ధ్యానం॥ గౌరీకుంకుమ పంకిలం సుతిలకం వ్యాపాండుగండస్థలం। భ్రూవిక్షేపకటాక్షవీక్షణ లసత్సంశ్లిష్టకర్ణోత్పలం॥ స్నిగ్ధంబింబఫలాధరప్రహసితం నీలాలకాలంకృతం। వందే యాజుషవేదఘోషజనకం వక్త్రంహరస్యోత్తరం॥ వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమః శ్రేష్ఠాయనమో రుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయనమో బలాయనమో బలవికరణాయనమో బలప్రమథనాయనమ స్సర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయనమః. వామదేవస్య ప్రాణాఇహప్రాణా వామదేవస్యజీవఇహస్థితః. వామదేవస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర జిహ్వాఘ్రాణప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతుస్వాహా॥ గురులింగాయనమః జిహ్వేంద్రియాత్మనేనమః మాహేశ్వరస్థల స్వరూపాయనమః ప్రతిష్ఠాకలాయైనమః రసగ్రహణసాధనాయనమః జ్ఞానశక్త్యాత్మనేనమః కర్తృసాదాఖ్యాయనమః॥ వామదేవాయసాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా॥ అథసప్తముద్రా ప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవత్పూజాం కృత్వా వామదేవాయనమః ఇతిమూలమంత్రమష్టోత్తరశతం జపేత్॥.

అథపశ్చిమదిశి॥ అస్మిన్కలశే సద్యోజాతపూజాం కరిష్యే. తదంగత్వేన ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే. సద్యోజాతప్రాణప్రతిష్ఠాపనమంత్రస్య బ్రహ్మఋషిః ఉష్ణిక్ఛందః సద్యోజాతమూర్తిఇతి దేవతా సద్యోజాతమితి బీజం. ప్రపద్యామి ఇతిశక్తిః భవోద్భవ ఇతికీలకం

నకును లత్తదుక్తమంత్రములచే తత్తత్కార్యములను నెరవేర్చవలయును.

సద్యోజాత ప్రాణప్రతిష్ఠార్థే జపేవినియోగః. సద్యోజాతం అంగు॥ ప్రపద్యామి తర్జనీ॥ సద్యోజాతాయవై నమోనమః ఇతిమధ్య॥ భవే భవే అనా॥ నాతిభవేభవస్వమాం కని॥ భవోద్భవాయనమః కరతల॥ సద్యోజాతం హృదయాయనమః॥ ప్రపద్యామి శిరసేస్వాహా॥ సద్యోజాతాయవై నమోనమః శిఖాయైవషట్॥ భవేభవే కవచాయహుం॥ నాతిభవే భవస్వమాం నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ భవోద్భవాయ నమః అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ ప్రాలేయాచలమిందుకుందధవళం గోక్షీరఫేనప్రభం। భస్మాభ్యంగ మనంగదేహ దహనజ్వాలావళీలోచనం॥ విష్ణుబ్రహ్మ మరుద్గణార్చితపదం ఋగ్వేదనాదోదయం। వందేహం సకలం కళంకరహితం స్థాణోర్ముఖం పశ్చిమం (సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవై నమోనమః భవే భవే నాతిభవే భవస్వమాం భవోద్భవాయనమః) సద్యోజాతస్య ప్రాణాఇహప్రాణాః సద్యోజాతస్య జీవఇహస్థితః సద్యోజాతస్య సర్వేంద్రియాణి కాయవాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణప్రాణాఇహైవాగత్య సుఖం చిరం తిష్ఠంతు స్వాహా॥ ఆచారలింగాయనమః భక్తస్థల స్వరూపాయనమః ఘ్రాణేంద్రియాత్మనేనమః నివృత్తికలాయై నమః గంధగ్రహణ సాధనాయనమః క్రియాశక్త్యైనమః కర్మసాదాఖ్యాయనమః సద్యోజాతమూర్తయే సాన్నిధ్యం కురుకురుస్వాహా. సప్తముద్రాప్రదర్శనపూర్వకం పూర్వవదుపచారాన్ప్రకల్ప్య సద్యోజాతాయ నమః ఇతిమూలమంత్ర మష్టోత్తరశతంజపేత్॥ ఇతిపంచకలశస్థాపనవిధిః॥

అథ వధూవరయోః ఫాలఫలకధారణమ్.

(శుభకేశిర ఆరోహ శోభయంతి ముఖం మమ ముఖగ్ంహి మమశోభయా భూయాగ్ంసం చభగం కురు॥ యామాః రజ్జుం జను

వధూవరభాషికధారణము.

అనంతరము వీరమహేశ్వరులు ఫలపమందు మంగళసూచనార్థమై మంగళవాద్యములగుచుండ "శుభకే... సహాంచకాసా" అని వధూవరుల ఫాలమందు భాషికములను ధరించవలయును. పిదప వరుడు గంధపుష్పమాలాభరణము మొదలగువానిచే యలంకృతుడై భక్తమహేశ్వరులకును ఇష్టదేవతలకును జనకుడు మొదలగుబాంధవు

దగ్నిశ్రీర్ధాయై కామాయాస్యై ఇమాం త్వాముపి। నహ్యాహం భగేనసహ వర్చసా) ఇతి మంత్రేణ శోభనసూచనార్థం వీరమాహేశ్వర సన్నిధౌ మంగళతూర్యైస్సహ వధూవరయో ర్లలాటే ఫాలఫలకం బధ్నీయాత్ వరః॥ గంధాక్షతపుష్పమాలాభూషితస్సన్ భక్తమాహే శ్వరేష్టదేవతాదీ న్నమస్కారం కృత్వా, తథాపిత్రాదీంశ్చ నమ స్కృత్య, తైరనుమోదితో యథావిభవ మశ్వాది యానమారుహ్య స్వచిత్రైర్జ్ఞాతిబాంధవైరన్యై ర్మాహేశ్వరైః పురంధ్రీభిః ధృతఛత్ర పూర్ణకలశదర్పణ పుష్పాక్షత దీపమాలాధ్వజలాజై ర్మంగళతూ ర్యాదిభిశ్చసహ వధూగృహంగత్వా తద్ద్వారదేశే ప్రాఙ్ముఖస్థితః॥ నీరాజన పూర్ణకుంభయుతాభిః పురంధ్రీభిః ప్రత్యుద్యాతో నీరాజ నపూర్వకం మంతర్గృహం ప్రవిశ్య మంటపస్యోత్తరదేశే దర్భాస్తీర్ణే చతుఃపాదభద్రపీఠే ప్రాఙ్ముఖస్సన్నుపవిశేత్॥

అథ మధుపర్కః

దాతా॥ పాద్యార్థం, అర్ఘ్యార్థం ఆచమనీయార్థం శుద్ధాచ మనీయార్థం॥ జలపాత్రచతుష్టయం మధుపర్కపాత్రం॥ పంచవింశతి

లకును నమస్కరించి పల్లకి యేనుగు గుఱ్ఱము మొదలగు వానిలో దేనినైనను ఆరోహించి వీరమాహేశ్వరబంధుసుమంగళులు మొదలగువారిచే కూడుకొని, ఛత్రచామరము మొద లగువాటిచే శోభితుడై మంగళవాద్యసమేతుడై వధూగృహద్వారమందు పూర్వాము ఖుడై నిలచి మంగళహారతులు మొదలగువానిధరించియుండు సీమంతినులచేత నెదు ర్కొనబడినవాడై గృహమునుప్రవేశించి వివాహమంటపోత్తరభాగమందు దర్భలచే పరచబడిన నాలుగుపాదములు గలపీఠమందు పూర్వాముఖుడై కూర్చుండవలయును.

మధుపర్కము.

దాతృవు ౪ జలపాత్రలను ౧ మధుపర్కపాత్రను వరునిపీఠార్థమై ౨౫ దర్భ లను పెట్టుకొని ప్రాణాయామసంకల్పము మొదలైనవానిని దీర్చుకొని "విష్టరః... ప్రతిగృహ్యతాం" అనిదాతృవు పైనజూపినదర్భలను వరునకు పీఠాసనముకై నివ్వగా వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' అని చెప్పి "అహం వర్ష్మ...భిదాసతి" అని ఉత్తరదిక్కునకు చివరలుండునట్లు దర్భలను తనపాదములచే త్రొక్కి కూర్చుండవలయును. దాత "పాద్యం ...ప్రతిగృహ్యతాం" అని పూర్వమందు జెప్పబడిన పాత్రలలో నొకదానిని వరుని హస్తమిందీయగా 'ప్రతిగృహ్ణామి' అని వరుడు పరిగ్రహించి "అస్మిన్రాష్ట్రే...నిర్దహాం"

దర్భైః ప్రాగగ్రం వామావర్తేన కృతం. విష్టరంచ సంపాద్య ప్రాణా నాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య కన్యార్థినే గృహమాగతాయాస్మై వరాయ కన్యాదానాంగభూతం మధుపర్కం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య ప్రాగుక్తలక్షణం దర్భమయం విష్టరమాదాయ విష్టరో విష్టరో విష్టరః ప్రతిగృహ్యతాం ఇతి ఆసనార్థం వరహస్తే దద్యాత్॥ వరః ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా అహంవర్ష్మేత్యస్య వామదేవో విష్టరోనుష్టుప్ విష్టరోపవేశనే వినియోగః అహంవర్ష్మ సజాతానాం విద్యుతామివ సూర్యః ఇదంత మధితిష్ఠామి యోమాకశ్చాభిదాసతే ఇత్యుదగగ్రే విష్టరఉపవిశేత్॥ పాద్యం పాద్యం పాద్యం ప్రతిగృహ్యతాం ప్రతిగృహ్ణామీతి వరో గృహ్ణీయాత్ అస్మిన్రాష్ట్రే శ్రియమావేశయామ్యతో దేవీః ప్రతిపశ్యామ్యాపః దక్షిణంపాదమవనే నిజేస్మిన్రాష్ట్రమింద్రియం దధామి. సవ్యం పాదమవనేనిజేస్మిన్రాష్ట్ర ఇంద్రియం వర్ధయామి. పూర్వమన్యమపరమన్యం పాదావవనేనిజే। దేవా రాష్ట్రస్య గోప్త్యా అభయస్యావరుద్ధ్యై ఆపః పాదావనే జనిర్ద్విషంతం నిర్దహంతు మే। ఇతి వదేత్ తతో దాతా తేనోదకేన వరస్య దక్షిణసవ్యపాదౌ క్షాళయేత్. తతో వరః లౌకికేన జలేనాచమ్య తతో దాతా అర్ఘ్యమర్ఘ్యమర్ఘ్యం ప్రతిగృహ్యతా మితి వరః ప్రతిగృహ్ణామీత్యుక్త్వా అంజలినా ప్రతిగృహ్య దాతా ఆచమనీయ మాచమనీయమితి

తు మే" అని చెప్పెడి. దాతృవు అదేనీటిచే వరుని రెండుపాదములను కడుగుచుండగా వరు డాచమనమును జేయునది. దాతృవు "అర్ఘ్య......ప్రతిగృహ్యతాం" అని మరియొక జలపాత్రనివ్వగా వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' యని చెప్పి రెండుచేతుల చేతను అర్ఘ్యమును దీసికొనవలయును. దాతృవు 'ఆచమనీయ...ప్రతిగృహ్యతాం' అని మరియొక జలపాత్ర నీయగా వరుడు 'ప్రతిగృహ్ణామి' యని చెప్పి దానిని గ్రహించి తనయిష్టలింగమునకు సమర్పించి దానియందు కొంచెమును 'అమృతోపస్తరణమసి' యని దాన నొనర్చి పునః ఆచమనమును జేసెను. దాతృవు 'మిత్రస్య...ప్రతీక్షే' యని మధుపర్కమును చూచి పూర్వమువలెనే 'మధుపర్కం......ప్రతిగృహ్యతాం' అని అనగా వరుడు 'దేవస్యత్వా...ప్రతిగృహ్ణామి' అని తన రెండుహస్తములచే గ్రహించి ఇష్టలింగమునకు సమర్పించి పిదప తనఅంజలియందుగల మధుపర్కమును "మధువాతా...భవతునః" అనిచూచి యెడమహస్తమందుంచుకొని పెద్దవ్రేలు పవిత్రపువ్రేలు ఈ రెంటిని జేర్చ

ప్రతిగృహ్యతామితి వరః ప్రతిగృహ్ణామీ త్యుక్త్వా ప్రతిగృహ్య స్వేష్టలింగస్య సమర్పణం కృత్వా తస్మిన్నేకదేశం గృహీత్వా అమృతోపస్తరణమసీతి మంత్రేణ ప్రాశ్య లౌకికేన జలేనాచమ్య ఆనీయమానం మధుపర్కం (మిత్రస్యత్వాచక్షుషా ప్రతీక్షే) ఇత్యవేక్ష్య మధుపర్కో మధుపర్కో మధుపర్కః ప్రతిగ్రాహ్యతా మిత్యుక్త్వా (దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి) ఇతి మంత్రేణాంజలినా ప్రతిగృహ్య స్వేష్టలింగస్య సమర్పణం కృత్వా స్వాంజలిస్థమేవ మధుపర్కం) (మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః మధునక్తముతోషసో మధుమత్పార్థివం రజః మధుద్యౌరస్తునః పితా మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః మాధ్వీర్గావో భవంతునః) ఇతి మంత్రేణ అవాఙ్ముఖోఽవీక్ష్య తత్పాత్రం సవ్యహస్తే ధృత్వా అంగుష్ఠానామికాభ్యాం మధుపర్కం త్రిఃప్రదక్షిణ మాలోడ్య అంగుళిగతం మధుపర్కలేపం (వసవస్త్వా గాయత్రేణ ఛందసా భక్షయంతు) ఇతిపూర్వస్యాం నిక్షిపేత్. ఏవంరుద్రాస్త్వా జాగతేన ఛందసా భక్షయంతు ఇతి దక్షిణతః (ఆదిత్యాస్త్వా జాగతేన ఛందసా భక్షయంతు) ఇతిపశ్చాత్ (విశ్వేత్వా దేవా అనుష్టుభేన ఛందసా భక్ష

మధుపర్కమందు మూడుతూర్లు ప్రదక్షిణముగా తిరిగించి ఆవ్రేళ్లకు అంటియుండు మధుపర్కమును 'వసవస్త్వా' అనుమంత్రముచే పూర్వదిక్కునకు, 'రుద్రాస్త్వా' అనుమంత్రముచే దక్షిణదిక్కునకును, ఆదిత్యా అనుమంత్రముచే పశ్చిమమునకును విశ్వేత్వా అనుమంత్రముచే ఉత్తరదిక్కునకును జల్లి, 'భూతేభ్యః' అనుమంత్రముచే మధుపర్క మధ్యమందు కొంచమును దీసికొని మూడుసార్లు మీదికిప్రోక్షించి మధుపర్కపాత్రను భూమియందుంచి పునః మధుపర్కమందు కొంచెముదీసికొని 'విరాజోదోహమసి' అని పానమొనరించి ఆచమనమును జేసి మరలమధుపర్కముయొక్క కొంచెము భాగమును గ్రహించుకొని 'విరాజో దోహమసీయ' అని త్రాగి మరల ఆచమనమును జేసి పునః మధుపర్కమందు ఇంచుక గ్రహించి, 'మయిదోహః పద్యాయైవిరాజః' అని పానముజేసి ఆచమనమొనర్చి మిగిలిన మధుపర్కమును ఉత్తరభాగమందు జలములో వేసి పిదప పూర్వమందు దాతచేయివ్వబడి భూమియందు పెట్టబడిన ఆచమనపాత్రయందు కొంచమును "అమృతాపిధానమసి" అనిపానముజేసి పునః లౌకికజలముచే ఆచమనమును జేసి మిగిలిన ఆచమనీయజలభాగమును సత్యంయశః అనుమంత్రముచే పానమొనర్చి సామా

యంతు) ఇత్యుత్తరతః క్షిప్త్వా (భూతేభ్యస్త్వా... భక్షయంతు) ఇతి త్రిరావృత్తేన మంత్రేణ మధ్యాత్కించిద్గృహీత్వా త్రిరూర్ధ్వం క్షిప్త్వా మధుపర్కపాత్రం భూమౌ నిధాయ మధుపర్కైకదేశం గృహీత్వా విరాజో దోహోసి ఇతి ప్రాశ్య లౌకికేనోదకేన ఆచమ్య. పునరేకదేశం గృహీత్వా (విరాజో దోహమశీయ ఇతి ప్రాశ్య పూర్వవదాచమ్య పునఃపూర్వవద్గృహీత్వా (మయిదోహః పద్యాయై విరాజః) ఇతి ప్రాశ్య పూర్వవదాచమ్య మధుపర్కశేషం ఉదఙ్ముఖే అప్సు నిక్షిపేత్. పూర్వనివేదితాచమనీయైకదేశంగృహీత్వా (అమృతాపిధానమసి) ఇతి పీత్వా లౌకికేన జలేనాచమ్య పూర్వనివేదితాచమనీయ జలశేషం సర్వంగృహీత్వా (సత్యం యశః శ్రీర్మయి శ్రీః శ్రయతాం) ఇతిమంత్రముచ్చార్య నిరవశేషమాచమనీయమాచమ్య పునర్లౌకికేన జలేన ద్విరాచమేత్॥ అథ దాతా వరం గంధపుష్పాక్షత వస్త్రాభరణాదిభి స్సంపూజ్య తేన సహాగతానపి సంపూజయేత్। ఇతిమధుపర్కః॥ అథ కన్యా స్నాతా పరిహితా హత వస్త్రా గృహాంతరే సూత్రవేష్టితోపలసిత ద్రవదుపరిహారిద్రా గౌరీం సౌభాగ్యాది కామనయా షోడశోపచారైః పూజయేత్। (కాత్యాయని నమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహి మే॥ ఇతిప్రార్థయేత్। తతో గౌరీం సౌభాగ్యాది ప్రార్థయమానా॥ తత్రైవ తిష్ఠేత్ అథ సభాపూజా॥ అఘోరే అస్యసత్వా నో హంతేభ్యో కరం నమః। నమోవః కిరికేభ్యో దేవానాం హృదయేభ్యః। గణేభ్యో గణపతిభ్యశ్చవో నమోనమః। నమస్తే రుద్రరూపేభ్యః

వ్యమైన జలముచే ఆచమనమును జేయవలసినది. అనంతరము వరుని గంధపుష్పనూతన వస్త్రాభరణాదులచే పూజించి వరునిపక్షమువారిని పూజించి దక్షిణతాంబూలాదు లొసంగవలయును. అనంతరమందు కన్య స్నానమొనర్చి వస్త్రాదులచే అలంకృతురాలై గృహాంతర్భాగమందు ఒకసానపై పసుపుచేత గౌరీదేవిని జేసి షోడశోపచారముల బూజించి "కాత్యాయని... దేహి మే" అని ప్రార్థించుచు అచటనే కూర్చుండవలయును. పిదప సభాపూజ॥ వరుడు సభాసదులను, 'అఘోరేయే రుద్రరూపేభ్యః' అనిస్తోత్రించి దక్షిణతాంబూలాదులనిచ్చి 'నమస్సదసే... పరబ్రహ్మణే నమః' అని నమస్కరించగా సభాసదులు 'బహుర్గ్వ.....రాజాభవతి' అని ఆశీర్వదించి, వరుని

ఇతిమంత్రేణ సంస్తుత్య సదక్షిణతాంబూలాని దత్వా నమత్స దసే సదస్పతయే. నమస్సఖీనా పురోగణాన్చక్షుషే నమో దివేనమః॥ పృథివ్యై నమః। యువభ్యో నమః॥ ఆసీనేభ్యో యజామదేవాయ విశత్ నమస్సదస్యేభ్యః ప్రమథగణేభ్యః సదస్యేభ్యో రుద్రగణేభ్యో నమః। సదస్యేభ్యో అమరగణేభ్యో నమః। సదస్యేభ్యో మాహేశ్వరగణేభ్యో నమః। పరబ్రహ్మణే నమః। ఇతి శిష్టనమస్కారం కృత్వా అథ (బహుగ్వై బహ్వాశ్వాయై బహ్వాజావికాయై బహువ్రీహియవాయై బహుమాషతిలాయై। బహుహిరణ్యాయై। బహుహస్తికాయై। బహుదాసపూరుషాయై రయిమత్యై పుష్టిమత్యై। బహురాయస్పోషాయై రాజాస్తు॥ సామ్రాజ్యం భౌజ్యం స్వారాజ్యంవై రాజ్యం పారమేష్ఠ్యం రాజ్యం మహారాజ్యమాధిపత్యం) సోమోవా ఏతస్య రాజ్యమాదత్తే యోరాజా సన్। రాజ్యోవాసోమేన యజతే। దేవసువామేతాని హవిగ్ంషిభవంతి ఏతావంతో వైదేవానాగ్ం సవాః॥ తఏవాస్మై సవాన్ప్రయచ్ఛంతి తయేనం పునస్సువంతే రాజ్యాయ। దేవసూ రాజాభవతి ఇతి మంత్రాభ్యాం భక్తమహేశ్వరా ఆశీర్వచనం కృత్వా మంత్రాక్షతాన్ వర శిరసి నిక్షిపేత్॥

అథ కన్యాదానార్థం వినియోజ్యస్య జలస్య శుద్ధిం కుర్యాత్। తద్యథా॥ పురోధాః వరదక్షిణతః ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య వధూవరయోర్మధ్యే ప్రాగగ్రోదగగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తేషు తైజసం శుద్ధతీర్థాది జలపూర్ణకలశం నిధాయ. వ్రీహియవానారోప్య. గంధపుష్పాదిభిరలంకృత్య,దూర్వాపల్లవైస్సుముఖమాస్తీర్య,అబ్లింగాభిఋగ్భిరభిమంత్రయేత్। తత్రమంత్రాః (ఆపోహిష్ఠా మయోభువ స్తాన ఊర్జేదధాతన మహేరణాయచక్షసే యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతే హనః ఉశతీ

శిరస్సుపైన అక్షతలను వేసెది.

అనంతరము పురోహితుడు వరుని కుడిప్రక్కలో ఉత్తరముఖుడై కూర్చొని మధ్యన పూర్వాగ్రమునకే గాని ఉత్తరమునకే గాని అగ్రములుండునట్లు దర్భలనుపరచి దానిపై పుణ్యజలముచే నింపిన ఒక కలశమునుంచి గంధపుష్పాదుల నలంకరించి "ఆపోహిష్ఠా...స్వస్తిభిస్సదానః" అను మంత్రముచే అభిమంత్రించెది. అనంతరము మంగళ

రివ మాతరః తస్మా అరంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ ఆపో జనయథాచనః॥ ౧॥ ఆపోయం వఃప్రథమం దేవయంత ఇంద్రపాన మూర్మిమకృణ్వతేళః। తంవోవయం శుచిమరిప్రమద్య ఘృతప్రుషం మధుమంతం వనేమ। తమూర్మిమాపో మధుమత్తమం వోపాన పాదవత్వా శుహేమా। యస్మిన్నింద్రో వసుభిర్మాదయాతే తమశ్యామ దేవయంతో వో అద్య॥ ౨॥ శతపవిత్రాః స్వధయామ దంతీ ర్దేవీర్దేవానామపి యంతిపాథః। తా ఇంద్రస్య నమినంతి వ్రతాని సింధుభ్యో హవ్యం ఘృతవజ్జుహోత॥ ౩॥ యాస్సూర్యో రశ్మిభిరాతతా నయాభ్య ఇంద్రో అరదద్గాతుమూర్మిం। తేసింధవో వరివోధాతనానో యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానః॥ ౪॥) అథ స్వాలం కృతవేశ్మని తూర్యమంగళఘోషైః క్రియమాణే మంటపే పూర్వ పశ్చిమయోః హస్తాంతరాళం విహాయ శ్వేతతండులైర్ద్వౌరాశీ ప్రత్యేకం ప్రస్థపరిమితౌ కృత్వా తన్మధ్యే కుంకుమాది స్వస్తికాంకితకాండపటం ఉత్తరదిశం మాహేశ్వరాధారయేయుః అథపూర్వరాశౌ ప్రత్యఙ్ముఖం వరం పశ్చిమరాశౌచ ప్రాఙ్ముఖీం కన్యాం గుడజీరకయుతపాణీ స్థాపయేయుః తౌ వధూవరౌ ఇష్టదేవతా ధ్యాయంతౌ సమాహితౌ తిష్ఠేతాం అథమాహేశ్వరా స్సూర్యాసూక్త సంజ్ఞకసత్యేనో త్తభితేతి సూక్తం పఠేయుః॥

అథ సూర్యాసూక్తమ్

సత్యేనోత్తభితా భూమి స్సూర్యేణోత్తభితా ద్యౌః। ఋతేనాదిత్యాస్తిష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః॥ సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన

వాద్యము లగుచుండగా వివాహమంటపమందు పూర్వదిశయం దొక బియ్యపుకుప్పను పశ్చిమ దిశయందొకరాశినిజేసి ఆరెంటిమధ్యన శుభసూచకములగు కుంకుమాదులచే నలంకరింపబడ్డ తెరవస్త్రమును మాహేశ్వరు లుత్తరదిక్కునను కొంగుండునటుల బట్టుకొని నిలబడవలయును. తర్వాత పూర్వదిక్కు బియ్యపురాశిపైన వరుని పశ్చిమముఖముగాను పశ్చిమదిశ బియ్యపురాశిపైన కన్యను పూర్వముఖముగాను ఒకరిముఖ మొకరికి గనుపించకుండునటుల (తలలు (క్రిందికివంచి) నిలబెట్టి వధూవరులిద్దరి దోసిలియందు ప్రత్యేకముగా జీలకర్ర బెల్లముసుంచి మాహేశ్వరులు 'సత్యేనోత్తభితా' మొదలుకొని

పృథివీమహీ॥ అథోనక్షత్రాణా మేషామువస్థే సోమఆహితః॥ సోమం మన్యతే పపివాన్యత్సం పింషంత్యోషధిం సోమం యంబ్రహ్మాణో విదుర్న తస్యాశ్నాతికశ్చన॥ అచ్ఛద్విధానై ర్గుపితో బార్హతైస్సోమరక్షితః॥ గ్రావ్ణామిచ్ఛృణ్వన్తిష్ఠసి న తే అశ్నాతిపార్థివః॥ యత్త్వా దేవప్రపిబంతి తతఆప్యాయసే పునః వాయుస్సోమస్య రక్షితా సమానాం మాసఆకృతిః॥ ౧॥

రైభ్యాసీదనుదేయీ నారాశంసీన్యోచనీ సూర్యాయాభద్రమిద్వాసో గాథయైతి పరిష్కృతం॥ చిత్తిరా ఉపబర్హణం చక్షురా అభ్యంజనం ద్యౌర్భూమిః కోశ ఆసీద్యదయాత్సూర్యాపతిం। స్తోమా ఆసన్ప్రతిధయః కురీరం ఛందఓపశః సూర్యాయా అశ్వినావరాగ్నిరాసీత్పురోగవః సోమో వధూయుర భవదశ్వినా స్తాముభావరా సూర్యాంయత్పత్యే శంసంతీం మనసా సవితాఽదదాత్ మనో అస్యా అన ఆసీద్ద్యౌ రాసీదుతచ్ఛదిః। శుక్రావనడ్వాహావాస్తాం యదయాత్సూర్యాగృహం॥ ౨॥

ఋక్సామాభ్యామభిహితౌ గావౌ తేసామనావితః శ్రోత్రంతే చక్రే ఆస్తాం దివిపంథాశ్చరాచరః॥ శుచీతే చక్రే యాత్యావ్యానో అక్షఆహతః అనోమనస్మయం సూర్యారోహత్ప్రయతీపతిం॥ సూర్యాయావహతుః ప్రాగాత్సవితాఽయమవాసృజత్. అఘాసు హన్యంతే గావోఽర్జున్యోః పర్యుహ్యతే। యదశ్వినాపృచ్ఛమానావయాతం త్రిచక్రేణవహతుం సూర్యాయాః విశ్వేదేవా అనుతద్వామజానన్పుత్రః పితరావవృణీతపూషా। యదయాతం శుభస్పతీవరేయం సూర్యాముపక్వైకం చక్రం వామాసీత్క్వదేష్ట్రాయతస్థథుః॥ ౩॥

ద్వేతే చక్రే సూర్యేబ్రహ్మాణఋతుథావిదుః। అథైకంచక్రం యద్గుహాతత్తద్ధాతయ ఇద్విదుః॥ సూర్యాయై దేవేభ్యోమిత్రాయవరుణాయచ। యేభూతస్యప్రచేతస ఇదం తేభ్యోఽకరంనమః పూర్వాపరం

(సముద్రేష్ట్రీద ధాతునో' అనుతోమ్మిద పన్నములను జదువుచుండగా శుభాంగనలు శోభన పాటలు బాడుచుండ వధూవరులు తమ మనస్సునందు ఇష్టదేవతాధ్యాన మొనర్చుచుండ పురోహితుడు ముందుజెప్పు మంగళాష్టకములను జెప్పుచు ....

చ రతో హ యమైతే శిశూక్రీళంతౌ పరియాతో అధ్వరం విశ్వాన్యన్యో భువనాఽభిచష్ట ఋతూరన్యో విదధజ్జాయతే పునః నవో నవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రం। భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతే దీర్ఘమాయుః॥ సుకింశుకం శల్మలిం విశ్వరూపం హిరణ్యవర్ణం సువృతం సుచక్రం ఆరోహ సూర్యే అమృతస్యలోకం స్యోనంపత్యేవహతుంకృణుష్వ॥ ౪॥

ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషా విశ్వావసుం నమసాగీర్భిరీళే। అన్యామిచ్ఛపిత్రుషదం వ్యక్తాం సతేభాగోజనుషా తస్యవిద్ధి॥ ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేళామహేత్వా అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యసంజాయాం పత్యాసృజ॥ అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథా యేభిస్సఖాయో యన్తి నోవరేయం సమర్యమా సంభగోనో నినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తు దేవాః॥ ప్రత్వాముంచామి వరుణస్యపాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవితా సుశేవః। ఋతస్యయోనౌ సుకృతస్య లోకేరిష్టాంత్వా సహపత్యా దధామి। ప్రేతో ముంచామి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరం। యథేయమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రా సుభగాసతి॥ ౫॥

పూషాత్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వాప్రవహతాం రథేన। గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాసోవశినీత్వం విదథమావదాసి॥ ఇహప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతా మస్మిన్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వ సంసృజస్వాధాజివ్రివిదథమావదాథః॥ నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తి ర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే॥ పరాదేహి శాముల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజావసు। కృత్యేషాపద్వతీభూత్వ్యా జాయావిశతేపతిం॥ అశ్రీరాతనూర్భవతి రుశతీపాపయాఽముయా। పతిర్యద్వధ్వోవాససాస్వమంగమభిధిత్సతే॥ ౬॥

యేవధ్వశ్చంద్రం వహతుం యక్ష్మాయంతి జనాదను పునస్తాన్యజ్ఞియా దేవానయంతు యతఆగతాః॥ మావిద్వన్పరిపంథినో యఆసీదంతి దంపతీ। సుగేభిర్దుర్గమతీ తా మపద్రాంత్వరాతయః॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్వా

యథాస్తం విపరేతన॥ తృష్టమేతత్కటుకమేతదపాష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే। సూర్యాం యో బ్రహ్మా విద్యాత్స ఇద్వాధూయమర్హతి॥ ఆశసనం విశసనమథో అధివికర్తనం। సూర్యాయాః పశ్యరూపాణి తాని బ్రహ్మా తు శుంధతి॥ ౭॥

గృభ్ణామి తే సౌభగత్వాయ హస్తం మయాపత్యా జరదష్టిర్యథాసః॥ భగో అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః। తాం పూషచ్ఛివతమామేరయస్వ యస్యాం బీజం మనుష్యా వపంతి॥ యా న ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతే యస్యాముశంతః ప్రహరామ శేపం॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహం త్సూర్యాం వహతునా సహ। పునః పతిభ్యో జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ॥ పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహ వర్చసా। దీర్ఘాయురస్యా యః పతిర్జీవాతి శరదశ్శతం॥ సోమః ప్రథమో వివిదే। గంధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః ॥౮॥

సోమోఽదదద్గంధర్వాయ గంధర్వోఽదదదగ్నయే। రయించ పుత్రాంశ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమాం॥ ఇహైవ స్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం। క్రీడంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వే గృహే। ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా। అదుర్మంగలీః పతిలోకమావిశ శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే॥ అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పశుభ్యస్సుమనాస్సువర్చాః। వీరసూర్దేవకామా స్యోనా శంనో భవద్విపదే శం చతుష్పదే॥ ఇమాం త్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాం సుభగాం కృణు। దశాస్యాం పుత్రానాధేహి పతిమేకాదశం కృధి। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాందరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధిదేవృషు। సమంజంతు విశ్వేదేవాస్సమాపో హృదయాని నౌ। సం మాతరిశ్వా సంధాతా సము దేష్ట్రీ దధాతు నౌ॥ ౯॥ ఇతి సూర్యాసూక్తం.

తస్మై చైవ పురంధ్ర్యో మంగళగీతీః కుర్యుః। ౭ దేవలగ్నమితి శ్లోకపఠనపూర్వకం కల్యాణైకనిధాన మిత్యాది మంగళాష్టకే పఠ్యమానే॥

అథ మంగళాష్టకం॥

కల్యాణైక నిధానభూతమితి యత్కాలాగ్నిరుద్రాదిభిః। ప్రఖ్యాతోపనిషద్భి రర్థ్యవసితం విధ్వస్తపాపవ్రజం॥ భస్మేతి స్మృతిమాత్రతో భువి నృణాం మానేంద్రభోగప్రదం। రుద్రాణీ రమణప్రియం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౧॥

లోకే శ్రీశిశిరక్షమాధరసుతా కాంతాక్షిపంకేరుహాస్యం దిక్షీరకణోదితంహి యదితి ఖ్యాతం పురాణేష్వతో॥ శ్రీయుక్సాధనతాం దధాన మనిశం శైవప్రమోదావహం రుద్రాక్షం శ్రితరక్షకం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౨॥

స్వాంతర్గర్భిత సర్వమంత్రకలనాలబ్ధవ్య నానాఫలం। స్మారంస్మారమిహాస్మరారిసదనం పంచాక్షరం పావనం॥ యచ్ఛైవాః ప్రతరంతి దుస్తర మహాసంసారవారాంనిధిం। భూయస్తద్వరమంత్రరత్నమమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౩॥

అజ్ఞానాతిశయాధికాంధతమసాత్యంధస్యపుంసస్సదా। సుజ్ఞానాంజనసాధనేన మహతా చక్షుస్సమున్మీలితం॥ యేనస్వచ్ఛమతుచ్ఛభూరికరుణా కల్లోలినీ వల్లభః। శ్రీమాన్ సద్గురురత్ర సైష భగవాన్ కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౪॥

సంబంధాతిశయం సహావిరచయత్యాగాంగ యోగాంగ సద్భోగాంగ ప్రతిభేద భిన్నతనుషు శ్రుత్యంతసంఘుస్తుతం॥ లింగాంగద్వయ సామరస్య విలసచ్చేతస్స్వరూపప్రదం। లింగం శ్రీకరముత్తమం తదమితం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౫॥

జానాతీహ ముహుఃక్షితావతిశయం విశ్వప్రకాశం ప్రభుం। వేదాంతైః ప్రతిపాదితం పరశివం స్వీయస్వరూపేణ యః॥ నానాఘోరతరాఘపూగతిమిర ప్రధ్వంసనద్యోమణి స్సోయం శ్రీవరజంగమస్సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౬॥

జ్యోతిష్కులచే నిర్ణయించబడిన కాలమునకు సరిగా కాండపటమును ఉత్తరదిక్కునకు లాగుకొని కన్యచే వరునిశిరస్సుపైనను వరునిచే కన్యశిరస్సునందుసుత దేవలగ్నమని గుడజీరకము బెట్టించవలయును.

పీత్వా యత్పరమం పవిత్రమమలం కైలాసశైలోల్లస చ్ఛర్వోదగ్ర వరప్రదేశపదపి సోపానభూతం సదా॥ భక్త్యా భూమితలే సమీహితతతిం సంప్రాప్నువంత్యాదరా త్తత్పాదోదక మిష్టదం సముధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥౭॥

జుష్ట్వాయం పరిత్రిశంసితం పురహరప్రేమ ప్రకర్షాస్పదం। శస్త్రంధ్వస్త సమస్త దుష్కృతగణం స్వశ్రేయసం శ్రీపదం॥ సాంద్రానందభరా భవంతి పురుషాస్సర్వేఽపి చోర్వీతలే। హృద్యస్సత్ప్రథితః ప్రసాదనిచయః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౮॥

స్పష్టాష్టావరణ ప్రచార చతుర శ్రీవీరశైవాగ్రణీః పంచాచార విచారచారుచతుర స్స్వచ్ఛాంతరంగస్సదా॥ సంఖ్యావజ్జన గేయమాన విలసన్మాహాత్మ్య సంభావితో। భక్తానుగ్రహ కృత్పురాతన గణః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౯॥

లోకేఽష్టావరణాఖ్య మంగళమిదం సర్వేష్టసిద్ధిప్రదం। భక్త్యా యః పఠతిప్రహృష్టహృదయః స్తుత్యస్స్యాత్ సుధీభిర్ముహుః॥ శ్రీనిర్వాణ ముదాత్తయే విరచితం యోవాశ్రుణోత్యాదరాత్ పుంసస్తస్య సదా శివస్సమధికం కుర్యాత్సదా మంగళం॥౧౦॥ సుముహూర్తస్సావధానః సులగ్నం సావధానం॥

తరువాత వరుడు వధూముఖమును "అభ్రాతృఘ్నీం......సవితుస్స్వవ" అని చెప్పుచు చూడవలయును. వధువు వరునిముఖమును 'అఘోర......చక్షుష్పదే' అని వరునిచే జెప్పబడుచుండగా జూడవలయును. అనంతరము 'అస్పృక్షరా... దేవాః' అని చెప్పుచు వరుని పశ్చిమదిశబియ్యపురాశిపై పూర్వాభిముఖునిగాను వధువును పూర్వదిశ యొక్క తండులరాశిపై పశ్చిమముఖినిగాను నిలబెట్టించవలయును. పిదప వరుడు దర్భ యొక్క అగ్రముచే కన్యయొక్క కనుబొమలమధ్యమందు "ఓంభూః...... ప్రచోదయాత్" అని స్పృశించేది. తదనంతరము దాత కన్యాదానమును జేయున దెట్లనగా, తాను సపత్నీకుడై వధూవరుల దక్షిణభాగమందు ఉత్తరముఖుడై కూర్చొని "పుణ్యాహం......బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు" అని మూడుసార్లు మాహేశ్వరులను గురించి చెప్పితదుపరి మాహేశ్వరులును 'ఓంపుణ్యాహం' అని అట్లే మూడుసార్లు వచించవలయును. అనంతరము మరల మాహేశ్వరులు "శివాఅపస్సంతు...నక్షత్రసంపదస్తు" అని చెప్పేది. పిదప దాతృవు ఆచమన ప్రాణాయామములను జేసికొని అక్షతలను హస్తమందిడుకొని 'ఓంఅస్య శ్రీమదాదిపరమేశ్వర' అనునది మొదలుకొని 'కన్యాదానమహంకరిష్యే' అనువరకుగల మహాసంకల్ప పఠనపూర్వకము.

జ్యోతిష్మేన ప్రదిష్టకాలే కాండపట ముదగపసార్య। సుముహూర్తోస్త్విత్యుక్తే వధూవరాభ్యాం పరస్పరం గుడజీరకావకీరణం కారణీయం। తతోవరః (అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై సవితుస్సువ) ఇతిజపన్ కన్యాం నిరీక్షేత (అఘోర చక్షురపతిఘ్న్యేధి శివాపశుభ్యస్సుమనా స్సువర్చాః వీరసూర్దేవకామా స్యోనాశంనో భవద్విపదేశం చతుష్పదే) ఇతి కన్యయా నిరీక్ష్యమాణో జపిత్వా (అనృక్షరా ఋజవస్సంతు పంథాయేభిస్సఖా యోయంతినో వరేయం। సమర్యమా సంభగోనో నినీయాత్సంజాస్పత్యం సుయమమస్తు దేవాః) ఇతి వరం ప్రాఙ్ముఖం వధూం ప్రత్యఙ్ముఖీంచ కుర్యాత్. తతో వరః దర్భాగ్రేణ తస్యాః భ్రువోర్మధ్యం వ్యాహృతిభిః పరిమృజ్య దర్భం నిరస్య అపఉపస్పృశేత్. అథ దాతా వధూవరదక్షిణతః పత్నీసహిత ఉదఙ్ముఖ ఉపవిశ్య పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతు స్వస్తిభవంతోబ్రువంతు. ఋద్ధింభవంతోబ్రువంతు. ఇత్యేవం త్రివారం మందమధ్యమోచ్చస్వరైర్వాక్యత్రయం మాహేశ్వరాన్ప్రత్యుచ్చార్య తథామాహేశ్వరైరపి ఓం పుణ్యాహం ఇత్యాద్యుక్త్వా శివాఆపస్సంతు సౌమనస్యమస్తు అక్షతమరిష్టంచాస్తు దీర్ఘమాయుశ్శ్రాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు. తిథికరణ ముహూర్తనక్షత్రసంపదస్తు. ఇత్యుక్తే ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య పవిత్రాక్షతపాణిః మహాసంకల్పపూర్వకం దేశకాలౌ నిర్దిశ్య.

అథ మహాసంకల్పప్రారంభః

ఓం అస్యశ్రీమదాది పరమేశ్వరస్య నిత్యనిరుపమ నిరవధికాప్రమేయ మహిమహిత మాయాశక్త్యాధ్రియమాణ మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమతాం క్రమాద్దశగుణోత్తరైరవ్యక్త మహదహంకార పృథివ్యప్తేజో వాయ్వాకాశాద్యావరణైః పరివేష్టితానా మనేకకోటి బ్రహ్మాండానామేకతమేస్మి న్మహతిబ్రహ్మాండమండలే ఆదిశక్తికూర్మ వరాహానంతోపరిభాగ ప్రతిష్ఠితానాం అతల వితల సుతల తలాతల రసాతల మహాతల పాతాళాఖ్య సప్తలోకానామూర్ధ్వభాగే భూలోక

భువర్లోక సువర్లోక మహాలోక జనోలోక తపోలోక సత్యలోకా ఖ్య సప్తలోకానామధోభాగే, మహానాళాయమాన ఫణిరాజశేష సహస్రఫణామండల మండితే, ఐరావత పుండరీక వామన కుముదాంజన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్వేతండ శుండాదండోత్తం భితే అయోధ్యా మథురా మాయా కాశీ కాంచ్యవంతీ ద్వారవత్య శోకవతీ భోగవతీ సిద్ధవత్యమరావతీ తేజోవతీ సంయమినీ రక్షోవతీ సింధుమతీ గంధవత్యలకావతీ యశోవతీ ప్రభృత్యనేకపుణ్యపురీవిరా జితే ఇంద్రాగ్ని యమ నిఋతి వరుణ వాయు కుబేరేశానాఖ్యాష్టది క్పాలపాలితే అనలానిల ప్రత్యూషప్రభాస సోమాధ్వర ధ్రువా పాఖ్యాష్టవసువిరాజితే సూర్య చంద్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శుక్ర శనైశ్చర రాహు కేత్వాఖ్య నవగ్రహపరిపాలితే ఆవహ నివహ సంవహోనుపహ ప్రవహోద్వహ పరివహాఖ్య సప్తమరుత్సం చార సంజీవితజీవనికురంబే వింధ్యారణ్య దండకారణ్య చంపకారణ్య శ్వేతారణ్య నైమిశారణ్య ద్వైతారణ్య గుహారణ్య దేవదారువనేక్షు వన కదలికాఖ్య దశారణ్యమండితే శివ శంభు పినాకి గిరిశ హర స్థాణు భర్గ భైరవ సదాశివ కపాలీశ్వరాఖ్యైకాదశ రుద్రవిద్యోతితే మిత్రార్య మత్వష్టధాతృ వివస్వదరుణ భగాంశుమదింద్రపర్జన్య విష్ణు పూషాఖ్య ద్వాదశాదిత్య ప్రకాశితే హరిశ్చంద్ర నళ పురుకుత్స పురూరవ సగర కార్తవీర్యాఖ్య షట్చక్రవర్తిపాలితే భిండివాల దండ భ్రుశుండి నళిక ముసల చక్ర లవిత్ర కాళ రాత్రి మ్రుఘణ బాణ స్థూణ శక్తితోమర పరిఘ పట్టస మాష్టిక కుంతద శకంటక ప్రాస పాశ ముద్గర శతఘ్ని సీర గదా గోశీర్ష మయూఖి యా పన పినాకాశీ ధేను కాస్త్ర రేఖా హస్తాముక్త వజ్రాఖ్య ద్వాత్రిం శదాయుధమండల మండితే దోర్దండ శ్రీరామ జామదగ్న్య దిలీపాంగ గయాంబరీష శశబిందు శిబి మాంధాతృ మరుత్త భరత యయాతి పృథు భగీరథ రంతిదేవ సుహోత్రాఖ్యషోడశభూపాలపాలితే విశాలాక్షీ మీనాక్షీ కామాక్షీ సింహికా శంకరీ కుబ్జికా మహాలక్ష్మీ మహాదేవీ మహాకాళీ పార్వతీ సుప్రభా భ్రమరాంబికా వింధ్యవాసిని

యోగినీ హిమరూపిణీ మాణిక్యదేవీ కాద్రివేయీ పూర్ణికాఖ్యా ష్టాదశపీఠ దేవీసమలంకృతే యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యానధారణ సమాధ్యష్టాంగ యోగనిష్ఠానిస్పృహ నిజలింగ నిష్ఠ శ్రీనందిభృంగిరిటీ వీరక వీరభద్ర పుష్పదంత అండాభరణ దండ పాణి చండీశ్వర దారుక రేణుక వికర్ణ విజయకర్ణ ఘంటాకర్ణ రేణుక కర్ణ గోకర్ణ రేవణసిద్ధ మరుళసిద్ధ ఏకోరామ పండితారాధ్య సుకేతు రురు ఉపమన్యు భృగు దధీచి గౌతమ దుర్వాసాది అనేకమునిగణ విరాజితే మలయమహేంద్ర సహ్యశుక్తి మదృక్షవద్వింధ్యపారియాత్రాఖ్య సప్తకులాచలవలయితే ఋష్యమూక మతంగ కిష్కింధమాల్యవద్ధిరణ్య శృంగాఖ్య పంచమహానగసమధిష్ఠితే లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీర శుద్ధోదకాఖ్య సప్తసముద్రపరివృతే వేదవేదాంగేతిహాసాగమన్యాయ కావ్యాలంకారనాటక గానకవిత్వ కామశాస్త్రద్యూతనైపుణ్య దేశభాషాజ్ఞానలిపి కర్మవాచనసమస్తావధాన స్వరశాస్త్ర శకున సాముద్రిక రత్నపరీక్షా స్వర్ణపరీక్షాశ్వలక్షణ గజలక్షణ మల్లవిద్యా పాకకర్మ దోహళగంధవాద ధాతువాద ఖనివాద రసవాదాగ్నిస్తంభ జలస్తంభ వాయుస్తంభ ఖడ్గస్తంభవశ్యాకర్షణ మోహన విద్వేషణోచ్చాటన మారణకాలవంచన వాణిజ్యపాశుపాల్య కృష్యాసవ కర్మలావుకయుద్ధ మృగయా రతికౌశల వశ్యకరణీ ద్యూతకరణీ చిత్రలోహపాషాణ మృద్దారువేణు చర్మాంబరక్రియా చౌర్యౌషధ సిద్ధి మంత్రసిద్ధి స్వరవంచన దృష్టివంచనాంజన జలప్లవన వాక్సిద్ధి ఘుటికాసిద్ధి పాదుకాసిద్ధీంద్రజాలమహేంద్రజాలాఖ్య చతుష్షష్టి విద్యానిషద్యాయమాన నిరవద్య విద్వజ్జన విద్యోతితే అంగవంగకళింగ కాశ్మీర కాంభోజ కామరూప సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర బంగాళ నేపాళ మలయాళ కేరళ సింహాళ చోళ పాంచాళ కోసల కుంతళ జ్వాలా సాల్వ మగధ మాగధ మాళవ మత్స్య వత్స మద్ర మైంద సింధుసైంధవాంధ్ర గాంధార విదర్భ లాట వరాట కర్నాట ద్రవిడ ద్రావిడ పాండ్య పుళింద పారసీక బాహ్లీక బర్బర కేకయ కురు కిరాత దశార్ణ హూణ కొంకణ కౌంకణ యవన శూరసేన ఘూర్జర

విదేహ చేది భోజావంత్యాఖ్య షట్పంచాశద్దేశ సమలంకృతే భాగీరథీ భీమరథీ సరస్వతీ గౌతమీ నర్మదా యమునా కృష్ణవేణీ వేణుకా తుంగభద్రా చంద్రభాగా వరుణా మలాపహారిణీ కావేరీ కపిలా కౌండినీ కృతమాలా విశాలా తాపినీ పూర్ణా తామ్రపర్ణీ వేగవతీ హేమావతీ వేత్రవతీ నేత్రవతీ విశోకా కౌశికీ గండకీ గోముఖీ పినాకినీ పుణ్యాదా ద్యనేక మహానదీ విరాజితే వారాణసీ చిదంబర శ్రీశైలా హోబల వేంకటాచల శ్రీరంగ సేతు జంబుకేశ్వర కుంభఘోణ హాలాస్య గజారణ్య గోకర్ణ రామనాథ పురావర్త పురానంతశయనామరగిరి యాదవగిరి మహాబలగిరి కరిగిరి కకుద్గిరి శ్వేతగిరి గోవర్ధనగిరి త్రిమకుట గయా ప్రయాగాద్యనేక పుణ్యక్షేత్రయుతే బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ కౌమారీ వైష్ణవీ వారాహీ ఇంద్రాణీ చాముండాఖ్య సప్తమాతృకా విరాజితే సావిత్రీ సత్యవతీ దమయంతీ మదయంతీ లోపాముద్రా సుకన్యా సుకేశినీ సుశీలానసూయారుంధతీ ప్రభృతి మహాప్రతివతా సందోహ సమలంకృతే రమ్యరమణ ద్వారకా సింహళ కైవల్య మలయాశ్వ భద్రకేతు గోభిలావంత్య పుష్కర ఋషభ రైవత నిర్మోచనీయామ్య పారావారాలంకా సౌరకృత మాలాఖ్యాష్టాదశోపద్వీప విరాజితే పంచాశత్కోటి యోజన విస్తీర్ణోర్విభూమండలే సుందరతర చందన మందార కోవిదార కుటల వట పాటల కరవీర కురంటక కంటకీ పిప్పల కర్పూర కదళీ ఖర్జూర నారికేళ రసాల తమాల తాళ హింతాళ కృతమాల సరళ వకుళ వంజుళ పున్నాగ జంబూ జంబీర నింబ కదంబ సారంగ లవంగ రుద్రాక్షేక్షు కపిత్థాశ్వత్థ బిల్వ భల్లాతక సల్లకీ బదరీ లికుచ చంపక కేతక కుద్దాల బంధూక సింధువార పిచుమందౌదుంబర పలాశ పారిజాతాద్యనేకానోకహ నివహ నిరంతర మనోహర నందనవన క్రీడాకర క్రీడావన విహార దేవదానవ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష సిద్ధ సాధ్య విద్యాధర యక్ష రాక్షసాది దివ్యజన నివాస సమలంకృతే శీతాంభశ్శ్రీ బిందు ముకుంద మందర కళింద వైకంకతమణిశైల శక్రశైల మహాశిల మహాశైల పంచశైల గ్రస్తశైల భద్రశైల

శ్రీశైల వసుధా రవ సుమార కుమార కాలంజర కౌంజర పాండర పుష్కర వైడూర్య పారియాత్ర సహస్ర శిఖర మయూర తామ్రాభ శిఖవాస సురసహంసనాగ కుముద ముకుట త్రికూట కటుశంఖకూట మహామేఘ సుమేఘ సుగంధ గంధ మాన సుపార్శ్వ సుషేణ సుపక్ష కనక విరజాది కేసర శిఖరి విసర భాసుర మేరు ధరాధరస్య దక్షిణభాగే జంబూ ప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాఖ శాల్మలి పుష్కరాఖ్య సప్తద్వీపానాం మధ్యే జంబూద్వీపే భారత కింపురుష హరీళావృత భద్రాశ్వ కేతుమాల హిరణ్య కరమణక కురువర్షాఖ్య నవవర్షాణాం మధ్యే భరతవర్షే ఇంద్రక శేరు తామ్ర గభస్తి పున్నాగ గంధర్వ సౌమ్య వరుణ భరతాఖ్య నవఖండానాం మధ్యే భరతఖండే నిరతిశయ జని నిరూఢ నిఖిలజన కలుషనికరతిమిరఖరకిరణసదృశ కవేరకన్యకా కమనీయ కృపీట పూర పరిరింఖద భంగుర మంగళతర తుంగతరంగ పరంపరాపరిగత పరిపూత పవమాన పరిస్పంద పరమపావన ప్రచురతర నిఖిలసస్య సమృద్ధి సమేధమాన మేధావిశేషవిద్యోతమాన నిరవద్య హృద్య జనపోషణ నిష్ఠాగరిష్ఠాంధ్రజనపదాదిస్థాన సహ్యాభిధాన గరి వరిష్ఠస్యోపరి పరిభాగే దండకారణ్యేస్మిన్ ప్రజాపతిక్షేత్రే పినాకత్రిశూల పరశు గదా ఖడ్గాది మహాయుధధరస్య దివ్యరత్నఖచిత కిరీట హార కేయూర నూపుర మకరకుండల ప్రముఖప్రస్ఫురదప్రాకృతభూషణావళి విభూషితస్య చతురాననపురందరప్రముఖ సకలసురాసుర విసర శిరస్తతీవిరాజమాన ముకుటతటఘటిత దివ్యరత్న మరీచిపరంపరా నీరాజితోపాంత చరణాంభోరుహస్య నిఖిలలోకాను జిఘృక్షాస్వీకృతవృషభవాహన మూర్త్యాదిపంచవింశతి లీలావైభవస్య చండేశ రామ భార్గవ బాణ దశాననాది భాగవత విమలతర హృదయాంతరాళ నిరంతరనిరర్గళడోలావిహారసమాసక్తస్య గర్భస్థానేకకోటిబ్రహ్మాండ మండలస్య భగవతోభవానీపతేః లీలాసముద్భూతస్య శారదనీరదపారదసచ్ఛాయ వాగ్దేవతా నిరర్గళనిరంతర విహారణ విలాస భవనాయమాన వదనారవిందస్య సరసతర సారసనికరభాసురమానససరోవర విహరణ లాలస మానసరాజహంస వాహనస్య భగవతశ్శంభోరాజ్ఞయా ప్రవ

ర్తమానస్యాద్య బ్రహ్మణః ప్రథమ పరార్ధే పంచాశద్వత్సరేష్వతీతేషు ద్వితీయపరార్ధే ప్రథమవర్షే ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే ప్రథమ దివసే అహ్ని ద్వితీయేయామే తృతీయేముహూర్తే ప్రథమప్రాణాయామసమయే పార్థివ కూర్మ ప్రళయానంత శ్వేతవరాహ బ్రాహ్మ సావిత్రాఖ్య సప్త కల్పానాంమధ్యే శ్వేతవరాహకల్పే స్వాయంభువ స్వారోచిషోత్తమ తామస రైవత చాక్షుష వైవస్వత సూర్యసావర్ణ ధర్మసావర్ణి రుద్రసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణీంద్రసావర్ణి వేదసావర్ణ్యాఖ్య చతుర్దశమన్వంతరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వత మన్వంతరే సప్తవింశతి మహాయుగేష్వతీతేష్వష్టావింశతితమే మహాయుగే కృత త్రేతా ద్వాపర కలియుగాఖ్యానాం చతుర్ణాం యుగానాం మధ్యే అష్టావింశతి సహస్రోత్తర సప్తదశలక్షాబ్దే కృతయుగే షణ్ణవతి సహస్రోత్తరద్వాదశలక్షాబ్దే త్రేతాయుగే చతుష్షష్టి సహస్రోత్తర అష్టలక్షాబ్దే ద్వాపరయుగేచ సమతీతే ద్వాత్రింశత్సహస్రాన్విత చతుర్లక్షాబ్దే వర్తమానే కలియుగే ప్రథమపాదే యుధిష్ఠిర విక్రమ శాలివాహన విజయాభినందన నాగార్జున కలిభూపాఖ్య షట్సుశక పురుష మధ్యపరిగణిత శాలివాహనశకే బౌద్ధావతారే బ్రాహ్మదైవ పిత్ర్య ప్రాజాపత్య బార్హస్పత్య సౌర చాంద్ర సావన నాక్షత్ర మానాఖ్య నవమానమధ్యపరిగణితేన చాంద్రమానేన ప్రవర్తమానే ప్రభవాదీనాం షష్ట్యాస్సంవత్సరాణాం మధ్యే అస్మిన్ సంవత్సరే దక్షిణాయనోత్తరాయణయోర్మధ్యేఽస్మిన్నయనే వసంతాదీనాం ఋతూనాం మధ్యేఽముకఋతౌ చైత్రాదీనాంమధ్యేఽముకమాసే శుక్లకృష్ణపక్షయోర్మధ్యేఽముకపక్షే ప్రతిపదాదీనాం మధ్యేఽముకాఖ్యాయాం శుభతిథౌ భానుప్రభృతి వాసరాణాంమధ్యేఽముకవాసరే అశ్విన్యాదీనాంమధ్యే అముకనక్షత్రే విష్కంభాదియోగానాంమధ్యేఽముకయోగే బవాదికరణానాంమధ్యేఽముకకరణే అస్మిన్ శుభముహూర్తే గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షి మండలపర్యంతం కృతరాశిభిర్దివ్యసహస్రవర్షావసానే ఏకైకవాలుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సంమితకాలే దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మద్వంశ్యానాం పితౄణాం శివసాయుజ్య

సిద్ధ్యర్థం ఇహజన్మని జన్మాంతరేషుచ జ్ఞానతో౽జ్ఞానతశ్చ సంభావితానాం సమస్తపాపానా మపనోదనార్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాదీనా ముత్తరోత్తరాభివృద్ధ్యర్థం మమాస్మత్కులీనానాంచ నిరతిశయ శివప్రసాదరూప నిరతిశయానందావాప్త్యర్థం కన్యాదానకల్పోక్త ఫలావాప్తయే అనేన వరేణ అస్యాం కన్యాయాం ఉత్పాదయిష్యమాణ సంతత్యా ద్వాదశపూర్వాన్ ద్వాదశపరాన్మనుష్యాంశ్చ పవిత్రీకర్తుం ఆత్మనశ్చ శ్రీసదాశివప్రీతయే బ్రాహ్మవివాహవిధినా షోడశమహాదానాంతర్భూతకన్యాదాన మహం కరిష్యే.

ఇతిసంకల్ప్య వరహస్తే హిరణ్యం నిధాయ సపత్నీక ఉత్థాయ ఉదఙ్ముఖఏవ పూర్వార్చితకలశోదకం స్వహస్తే గృహీత్వా కన్యాం సంప్రతిగృహ్య కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతం। దాస్యామి శంభవే తుభ్యం శివలోక జిగీషయా॥ విశ్వంభరః పంచభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః। ఇమాంకన్యాం పదాస్యామి పితౄణాం తారణాయచ)

ఇతి మంత్రం పఠిత్వా అముకగోత్రోత్పన్నాం [ ] అముష్యప్రపౌత్రీం [ ] అముష్యపౌత్రీం [ ] అముష్యపుత్రీం [ ] అముకనామ్నీం [ ] ఇమాం గౌరీరూపాం కన్యాం అముకగోత్రోత్పన్నాయ [ ] అముష్యప్రపౌత్రాయ [ ] అముష్యపౌత్రాయ [ ] అముష్యపుత్రాయ [ ] అముకనామ్నే [ ] వరాయ తుభ్యం మమ సమస్తపితౄణాం నిరతిశయ శివలోకావాప్త్యాది కన్యాదాన

వరునిహస్తమునకు బంగారమునిచ్చి పూర్వమందు పురోహితునిచే అభిమంత్రించి పెట్టబడిన కలశముయొక్క తీర్థమును తీసికొని లేచి కన్యను తన హస్తముచే గ్రహించి 'కన్యాం కనక... తారణాయచ' అను మంత్రమును జెప్పి ఒక కంచుగిన్నెయందు వరుని దోసిలినుంచి కన్యచేతికి యొక కొబ్బరికాయనిచ్చి ఆమె దోసిలిని వరునిదోసిలియందుంచి దానిపైన కుడిప్రక్కన నిలబడియున్న తనభార్యచే కలశోదకమును పోయించుచు ఇటువంటి గోత్రోత్పన్నులైన వీరియొక్క మునిమనుమరాలైన వీరల మనుమరాలైన ఇటువంటివారల పుత్రియైన ఈనామముగల గౌరీస్వరూపురాలైన కన్యను ఈగోత్రోత్పన్నుడగు వీరల మునిమనుమడైన వీరి మనుమడగు వీరియొక్క కుమారుడగు ఈ పేరుగల శివస్వరూపుడగు వరునకు దానమొనర్చెదనని చెప్పేది. పిదప 'శంకరః ప్రీయతాం' అని మనస్సునందు స్మరించుచు సువర్ణముతోగూడిన మారేడుపత్రిని "శ్రీయై... భవాస"

కలోక్తసంపూర్ణఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీతికామోహం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యస్సంప్రదదే ప్రతిగృహ్ణాతు. భవానితి బ్రువన్. నవకాంశ్యపాత్రోపరిస్థ వరాంజలౌ ఫలయుక్తకన్యాంజలిం నిధాయ స్వదక్షిణభాగస్థభార్యయా కలశోదకధారామవిచ్ఛిన్నాం సేచయన్ మనసా శంకరః ప్రీయతామితిస్మరన్ సహిరణ్యం బిల్వదళం శ్రియై కన్యాంప్రతిగృహ్ణాతుభవానితి నిక్షిప్య। ధర్మేచ అర్థేచ కామేచ నాతిచరితవ్యా త్వయేయం ఇతివదేత్। నాతిచరామీతి వరః ప్రతిబ్రూయాత్ తతోదాతా (గౌరీం కన్యామిమాం విప్ర యథాశక్తివిభూషితాం। గోత్రాయ శర్మణే తుభ్యం దత్తాం శైవసమాశ్రయ॥ కన్యేమమాగ్రతోభూయాః। కన్యే మే దేహపార్శ్వయోః। కన్యేమేసర్వతోభూయాత్ త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయాం॥ మమవంశేకులేజాతా। పాలితావత్సరాష్టకం। తుభ్యం శైవమయాదత్తా॥ పుత్రపౌత్రప్రవర్ధినీ ఇతి ప్రార్థయేత్. అథవరః పుణ్యాహం భవంతోబ్రువంతుఇత్యాదిదాతృవదుక్త్వా తథామాహేశ్వరైరపి ఓంపుణ్యాహం ఇత్యాద్యుక్తే। కన్యాయాదక్షిణాం సమభిమృశ్య (కఇదం కస్మా అదాత్కామః। కామాయాదాత్కామో దాతాకామః ప్రతిగృహీతా॥ కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తేవృష్టిరసి ద్యౌస్త్వాదదాతు) ఇతిజపిత్వా ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం కన్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। పునరేవద్విఃపరియుజ్య ఓంస్వస్తి ఇతిబ్రూయాత్। అథపురోధాః దాతృవరావశ్యన్ (ఋతస్యహిశురుదస్సంతి పూర్వీఋతస్య ధీతిర్వృజినానిహంతి। ఋతస్యశ్లోకోబధిరా

అని వేసేది. పిదప దాత "ధర్మేచ...త్వయేయం" అని చెప్పవలయును. తరువాత వరుడు 'నాతిచరామి' అని వచించవలయును. పిదప దాత 'గౌరీం...ప్రవర్ధినీ' అని ప్రార్థించునది. పిమ్మట వరుడు 'పుణ్యాహం...బుద్ధింభవంతో బ్రువంతు' అని మాహేశ్వరులనుగూర్చి చెప్పేది. మాహేశ్వరులు 'ఓం పుణ్యాహం' అని మొదటివలెనే నుడువవలయును' వరుడు 'క ఇదం...దదాతు' అని చెప్పుచు ధర్మసంతానాభివృద్ధికై నిన్ను వరించితినని చెప్పుచు కన్యయొక్క కుడిభుజమును ముట్టేది. ఇటుల మూడుసార్లుముట్టి 'ఓం స్వస్తి' యని చెప్పవలయు. పిదప పురోహితుడు దాతృవును వరుని చూచుచు 'ఋతస్యహి...మహాతే' అని మూడుసార్లుచ్చరించి 'ఏతద్వస్సత్యమృద్ధిమదస్తు' అనిశృతవించేది. పిదప దాతృవు వరునకు కన్యాదానాంగభూతములైన అనుదానములొసంగెదనని సంకల్పించి ,యజ్ఞ

తదర్థఙ్కర్ణా ఋదానశ్ఛృచమానఆయోః ॥౧॥ ఋతస్య దృహ్లా ధరుణాని సంతి పురూణిచంద్రావపుషే వపూంషి। ఋతేన దీర్ఘమిషణంత పృక్షఋతేన గావఋతమావివేశుః ॥౨॥ ఋతంయేమాన ఋతమిద్వనోత్యృతస్య శుష్మస్తురయా ఉగవ్యుః। ఋతాయ పృథ్వీబహులే గభీరే ఋతాయ ధేనూపరమే దుహాతే ॥౩॥ ఇతి త్రిస్రో జపిత్వా ఏతద్వస్సత్యం మృద్ధిమదస్తు. ఇతి బ్రూయాత్. అథదాతా. కన్యాదానాంగాన్యనుదానాని కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య (యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరో దేవః ప్రీయతామనయా గవా) ఇతివరాయ గాం దద్యాత్. (సర్వసస్యాశ్రయా భూమిర్వరాహేణ సముద్ధృతా। అనంతసస్యఫలదా అదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు) ఇతి యథాశక్త్యా ధరాం దద్యాత్ (హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు) ఇతిసువర్ణదానం కుర్యాత్ (అశూన్యశయనం నిత్యమనూనాం శ్రియమున్నతిం। సౌభాగ్యం దేహి మే పుష్టిం శయ్యాదానేన శంకర) ఇతిశయ్యాదానంకుర్యాత్. (హిరణ్యగర్భసంభూతం సౌవర్ణంచాంగులీయకం। సర్వప్రదం ప్రయచ్ఛామి ప్రీణాతు గిరిజాపతే) ఇత్యంగులీయకదానం కృత్వా (క్షీరోదమథనే పూర్వముజ్వలం కుండలద్వయం। శ్రియాసహ సముద్భూతం దదే శ్రీః ప్రీయతాంసదా) ఇతికర్ణకుండలద్వయం దద్యాత్। (యాని పాపాన్యనేకాని కామోద్ధానికృతానివై। కాంస్యపాత్రప్రదానేన తాని నశ్యంతుమేసదా) ఇత్యనేన కాంస్యపాత్రం దద్యాత్. (పరాపవాదపైశున్యాదభక్ష్యస్యచభక్షణాత్। ఉత్పన్నపాపం దానేనతామ్రపాత్రస్య నశ్యతు) ఇతి తామ్రపాత్రందద్యాత్ (ఇదం గృహం గృహాణత్వం సర్వో

పా...గవా' అనిగోదానము నొసంగి 'సర్వస...యచ్ఛతు' అనివరునకు యథాశక్తి భూదానమొసంగి 'హిరణ్య...ప్రయచ్ఛతు' అనుమంత్రముచే సువర్ణమునిచ్చి 'అశూన్య...శంకర' అని శయ్యాదానమొసంగి 'హిరణ్యగర్భసం...గిరిజాపతే' అనివుంగరము నిచ్చి 'క్షీరోద...ప్రీయతాంసదా' అనుమంత్రమున కర్ణకుండలములను (పోగులను) దానమిడి 'యానిపా...మేసదా' యని కంచుపాత్రను 'పరాప...నశ్యతు' అని తామ్రపాత్రను (రాగిచెంబును) 'ఇదంగృహ...ఫలం' అనిగృహమును దానమొసంగవలయు. పిదప ఒకపాత్రయందు ఆవుపాలను నెయ్యిని పోసియుంచి మరియొక

పస్కారసంయుతం। తవవిప్రప్రిదానేన మమాస్త్వభిహితం ఫలం) ఇత్యునేన మందిరం దద్యాత్॥ అథ వధూవరావాయుర్వర్ధనకర మక్షతారోపణం కుర్యాస్తాం॥తద్యథా॥ త్రైజసపాత్రేణగవ్యక్షీరమానీయ తత్ర ఘృతమాసిచ్య పాత్రాంతరేణ శుద్ధతండులానాదాయ వరః ప్రక్షాళితపాణిః ప్రక్షాళితవధ్వంజలౌ క్షీరఘృతం స్వహస్తాంగుళిభిః ద్విరుపస్తీర్య ద్వివారం తండులానారోప్య తేనైవద్విరభిఘారయేత్॥ తతో వరాంజలావప్యేవం దాత్రాఽన్యేనవా పూరితే దాతా తదంజల్యోస్సువర్ణంనిధాయ వరాంజలిం కన్యాంజల్యుపరినిధాయ కన్యాతారయతు దక్షిణాః పాంతు బహుదేయంచాస్తు పుణ్యం వర్ధతాం శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు తిథి కరణ ముహూర్త లగ్న సంపదస్తు ఇత్యుచ్చార్య కన్యాంజలిస్థానక్షతాన్ (భగోమేకామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరమూర్ధన్యారోపయేత్. తతో వరః స్వాంజలిస్థానక్షతాన్ (యజ్ఞోమే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా శిరసి నిక్షిపేత్. ఏవం పునర్ద్వివారంకార్యం తత్ర ద్వితీయే (శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం)ఇతి వధూః (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః తత్ర తృతీయే (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః॥ తతః కన్యా వరాంజలౌ క్షీరఘృతం స్వహస్తాంగుళిభిః ద్విరుపస్తీర్య ద్విస్తండులైరాపూర్య ద్విరభిఘార్య స్వాంజలిమ

పళ్లెరమందు తెల్లబియ్యముబోసి వధూవరులిరువురును హస్తములను కడిగికొనిన పిదప వరుడు కన్యాంజలియందు పాలు నెయ్యిని రెండుతూర్లు వ్రేళ్ళ చేరాచి అటులనే రెండుసార్లు బియ్యమునునింపగా దాతృవైకాని ఇంకెవరేనికాని వరుని అంజలియందు ఇట్లేప్రకారముచేయగా యిటులైనపిదప కన్యదోసిలిపై వరుని అంజలినుంచి దానియందు దాత ఇంచుక బంగారమునుంచి,కన్యాతార ... సంపదస్తు' అనిచెప్పి ఆకన్యాంజలియందు గల తండులములను వరుని శిరస్సునందు (భగోమేకామస్సమృధ్యతాం) అని విడిచేది పిదప వరుడు తన అంజలియందుండు బియ్యమును (యజ్ఞోమేకామస్సమృధ్యతాం) అని కన్య శిరస్సందు బోయవలయు. మీదజెప్పినరీతిగానే మరల రెండుసార్లు చేయుచుండగా కన్య (శ్రియోమేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (యశోమేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును వధువు (ప్రజామేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (ధర్మోమేకామస్సమృధ్యతాం) అనియును విడువవలయును. పిదప కన్య వరాంజలియందు పాలు నెయ్యిని వ్రేళ్ళచే రెండుసార్లురాచి రెండుసార్లు బియ్యమునునింపి

న్యేన పూరయేత్. తతో దాతరి తదంజల్యోర్హిరణ్యం పూర్వవన్నిధాయ కన్యాంజలిం వరాంజల్యుపరి నిధాయ కన్యా తారయతు ఇత్యాది పూర్వవదుచ్చరతి సతి వరేణ (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యామూర్ధ్న్యారోపయేత్ తతః కన్యా (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరమూర్ధ్న్యారోపయేత్. ఏవం ద్వివారం కార్యం తత్ర ద్వితీయే (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః (శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వధూః తతస్తృతీయే (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి వరః (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) ఇతి కన్యా అథ వరః వధ్వంజలిం పూర్వవదాపూర్య స్వాంజలిమన్యేన పూరయేత్. పూర్వవదుభౌ వధూపూర్వకమారోపయేతాం॥ అథ స్వశేఖరపుష్పదళమేకం క్షీరఘృతేనాప్లావ్య కన్యాలలాటే తిలకం కుర్యాత్. సాపి స్వశేఖరపుష్పదళేన వరలలాటే తిలకం కుర్యాత్. అథ వధూః పుష్పమాలాం వరకంఠే నిదధ్యాత్. వరోపి పుష్పమాలాం వధూకంఠే నిదధ్యాత్. అథ పురోధాః (గణానాంత్వా గణపతి) ఇతి మంత్రేణ

దానియందు పాలు నెయ్యిని రెండుసార్లు విడచి కన్యాంజలియందు దాతగాని మరియెవరైనగాని ఆదేరీతిగా బియ్యమును నింపి వరుని అంజలిపై కన్యాంజలినుంచి వీరలదోసిళ్ళయందు దాత బంగారమును ఉంచి 'కన్యా తారయతు... సంపదస్తు' అని దాత వచింపుచుండగా వరుడు (యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని కన్యయొక్క శిరస్సునందు పోసేది. పిదప వధువు (భగో మే కామస్సమృధ్యతాం) అని తనదోసిలియందుగల బియ్యమును వరుని శిరస్సునందు విడువవలయు. ఇదేరీతిగా మరల రెండుసార్లు చేయునపుడు వరుడు (యశో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును కన్యా (శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును వరుడు (ధర్మో మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును కన్య (ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాం) అనియును అక్షతారోపణము నొనర్చవలయును. పిదప వరుడు కన్యాంజలిని మొదటివలెనే నింపి తనదోసిలి మరియొకరిచే నింపించుకొని మొదటివలెగానే కన్య వరునిశిరస్సునందు మూడుసార్లు బోసిన తదుపరి వరుడు విడువవలయును. పిదప వరుడు తనశిరస్సునందుగల ఒకపుష్పదళమును దీసికొని పాలు నెయ్యిలో అద్ది దానిని కన్యయొక్క లలాటమందు దలదవలయును కన్యకూడా తనశిరమందుగల పుష్పదళమును పాలు నెయ్యిలో ముంచి ఆదేరీతిగా వరుని లలాటమందు బెట్టవలయును. ఆనంతరము వధువు పుష్పమాలికను వరుని కంఠమందును వరుడు కన్యకంఠమునందును వేయవలయును. పురోహితుడు 'గణా...సాధనం'

(ఆతూనఇంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభం సంగృభాయ మహాహస్తీదక్షిణేన) ఇతిమంత్రేణచ తయోరుత్తరీయాంతయోః హారిద్రాఖండయుతాని పంచపంచపూగఫలాని సహిరణ్యాని బధ్నీయాత్. వధూవరౌ వివాహ వ్రతసమాప్తిపర్యంతం తద్గ్రంథిద్వయం నవిస్రజేతాం తతః పురోధాః (నీలలోహితం భవతి కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యాజ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే) ధ్రువంతే నందికేశోయం ధ్రువందేవో గణాధిపః। ధ్రువంతేసాంబికేశానో మంగళం ధారయేద్ధ్రువం) ఇతి మంత్రాభ్యాం తయోరుత్తరీయాంతావాబధ్నీయాత్॥ తతః సభార్యో దాతా వధూవరయోః ఆశీఃపురస్సర మార్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్॥

అథ మాంగల్యధారణం

అథ దంపతీ ప్రాఙ్ముఖౌ భద్రపీఠోపరి ఉపవిశ్య పాత్రస్థితతండుల పుంజేషు శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీంచ ఆవాహ్య తత్సమీపే మంగళ సూత్రసంజ్ఞక కృష్ణమణిమాలికాంచ సంస్థాప్య శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీభ్యోనమః ధ్యాయామి ధ్యానం సమర్పయామీత్యాదినా మంత్రైః

'ఆతూన...దక్షిణేన' అను మంత్రములచే వధూవరుల వస్త్రములకొనలయందు సువర్ణముచేగూడిన ౫ పసుపుకొమ్ములను ౫ పోకలను కట్టేది. ఆరెండుముళ్ళను వధూవరులు వివాహవ్రతము సమాప్తించువరకును విడువకూడదు. పిమ్మట పురోహితుడు 'నీలలోహితం' 'ధ్రువం' అను రెండు మంత్రములచే వధూవరుల వస్త్రముల కొంగులను రెంటినిచేర్చి ముడివేయవలయును. అనంతరము దాతృవు పత్నీసమేతుడై వధూవరుల కాశీర్వదించుచు ఆర్ద్రాక్షతలను వారి శిరస్సున వేయవలయును.

మాంగల్య ధారణము.

వధూవరులు శుభపీఠములపై పూర్వముఖులై కూర్చొని ఒకతాంబాళమందు మూడుబియ్యపుకుప్పలనుబోసి ఆరాసులయందు మాంగల్యమునకధిదేవతలగు పార్వతీ మహాలక్ష్మీ శచీదేవులను క్రమముగానావాహించి ఆమాంగల్యాధిదేవతల సమీపమందు మాంగల్యమునుంచి "శ్రీపార్వతీమహాలక్ష్మీశచీభ్యోనమః ధ్యాయామి ధ్యానంసమర్పయామి." అనిచెప్పుచు ముగ్గురను క్రమముగా షోడశోపచారములచే పూజించి, మంగళసూత్రమును పూజించి "శ్రీపార్వతీ... దేహిమే" "మహాలక్ష్మీ... దేహిమే", శచీదేవి... దేహిమే' అని వధూవరులిద్దరును ప్రార్థించేది. ఆపైన వరుడు

క్రమేణ షోడశోపచారైర్మాంగల్యదేవతాత్రయం స్వర్ణమణిమాల కాంచసంపూజ్య శ్రీపార్వతినమస్తుభ్యం శంకరప్రియభామిని వివాహ భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహిమే॥ ౧॥ మహాలక్ష్మీర్నమ స్తుభ్యం కేశవప్రియవల్లభే! వివాహభాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచ దేహిమే॥ ౨॥ శచీదేవినమస్తుభ్యం వాసవప్రియకామిని! వివాహ భాగ్యమారోగ్యం పుత్రలాభంచదేహిమే॥ ౩॥) ఇతి దేవతాత్రయం ప్రార్థయేతాం। అథ వరః మంగళతూర్యైస్సహ మంగళసూత్రమా దాయ ఇష్టదేవతాం స్మరన్ (మాంగల్యంతంతునానేన మమజీవన హేతునా కంఠేబధ్నామి సుభగే త్వంజీవ శరదాంశతం) ఇతి మంత్ర ముచ్చరన్ వధూకంఠే బధ్నీయాత్॥అథ వరః ఆయుష్యం వర్చస్యమితి సూక్తంపఠన్ వధూం భూషణాదిభిర్భూషయేత్॥ తత్సూక్తం యథా॥ ఆయుష్యం వర్చస్యం రాయస్పోషమౌద్భిదం ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వ జ్జైత్రాయావిశతాదిమాం॥ ఉచ్చైర్వాజప్రుతనాషాట్ సభాసాహం ధనంజయం॥ సర్వాస్సమగ్రా బుద్ధయోహిరణ్యేఽస్మిన్ సమాహితాః శునమహంహిరణ్య స్యపితుర్నామేవ జగ్రభ తేనమాం సూర్యత్వచ మకరం పురుషుప్రియం॥ సమ్రాజంచ విరాజంచాభిష్టి ర్యాచమే ధ్రువా। లక్ష్మీర్రాష్ట్రస్యయాముఖే తయామామింద్రసంసృజ అగ్నేః ప్రియాతం పరియద్ధిరణ్యమమృతం జజ్ఞే అధిమర్త్యేషు యఏనద్వేదస ఇదేన దర్హతి జరామృత్యుర్భవతి యోబిభర్తి యద్వేజరాజావరుణో యాదుదేవీసరస్వతీ। ఇంద్రోయద్వృత్రహావేద తన్మేవర్చస ఆయు షా। నతద్రక్షాంసి నపిశాచాస్తరంతి దేవానామోజః ప్రథమ జంహ్యేతత్। యోబిభర్తి దాక్షాయణాం హిరణ్యం సదేవేషుకృణుతే దీర్ఘమాయుస్సమనుష్యేషు కృణుతే దీర్ఘమాయుః యదాబధ్నన్ దాక్షాయణాహిరణ్యం శతానీకాని సుమనస్యమానా తన్మఆబధ్నామి

మంగళవాద్యములగుచుండగా హస్తమందు మంగళసూత్రమును దీసికొని తనయిష్ట దేవుని స్మరించుచు "మాంగల్యం... శతం" అని వధూకంఠమందు కట్టవలయును. అటుపిమ్మట వరుడు "ఆయుష్యం... మేదినంత్వా" అను సూక్తమును చెప్పుచు వధువును ఆభరణా దులచే అలంకరించవలయును. అనంతరము వధువు సువాసినులకు మంగళద్రవ్యములచే

శతశారదాయాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసత్ ఘృతాదుల్లుప్తం మధుమత్సువర్ణం ధనంజయంధరుణం ధారయిష్ణు ఋణక్సపత్నాన్యదధరాంశ్చ కృణ్వదారోహమాం మహతే సౌభగాయ॥ ప్రియం మాకురు దేవేషు ప్రియంరాజసుమాకురు ప్రియంవిశ్వేషుగోష్ఠేషు మయిధేహిరుచారుచా॥ అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యోగోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః॥ ఇమంనో యజ్ఞం విహవేజుషస్వాస్య కుర్మోహారివో మేమేదినంత్వా॥ అథ వధూః మంగళద్రవ్యపరిపూర్ణాన్యాయనాని సువాసినీభ్యః శ్రీపార్వత్యాది మాంగల్యదేవతాప్రీత్యై దద్యాత్। తతోవరేణ మాహేశ్వరేభ్యో దక్షిణాదేయా॥

అథ పాణిగ్రహణం

అథ వరః ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య ప్రతిగృహీతాయామస్యాం భార్యాత్వసిద్ధయే ఉమామహేశ్వరపూజాం కరిష్యే. ఇతిసంకల్ప్య యథావిధిఉమామహేశ్వరకలశం ప్రతిష్ఠాప్య (వ్యోమవ్యోమాయవిద్మహే సూక్ష్మసూక్ష్మాయధీమహి తన్నోశ్శివఃప్రచోదయాత్) ఇత్యావాహ్య షోడశోపచారైః పూజాం కుర్యాత్. అథవరః ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ అవాఙ్ముఖేనకరేణ గృభ్ణామితఇత్యస్య సూర్యాసావిత్రీ త్రిష్టుప్ వధూపాణిగ్రహణే వినియోగః (ఓంగృభ్ణామి తేసౌభగత్వాయ హస్తం మయాపత్యా జరదష్టిర్యథాఽసః॥ భగో అర్యమాస

నింపబడిన వాయనములను శ్రీపార్వతీ మహాలక్ష్మీ శచీదేవులకు ప్రీతియగుగాకయని ఇవ్వవలయును. అనంతరము వరుడు మాహేశ్వరులకు దక్షిణనీయవలయును.

హస్తమును బట్టుట.

అనంతరము వరుడు ప్రాణాయామమొనర్చి 'ప్రతిగృహీతాయాం......పూజాం కరిష్యే' అని సంకల్పించి వివాహమంటపమందు విధ్యుక్తప్రకారముగా ఉమామహేశ్వరకలశమును ప్రతిష్ఠించి యథాక్రమముగా 'వ్యోమవ్యోమా......ప్రచోదయాత్' అని ఆవాహించి షోడశోపచారములచే పూజింపవలయును. పిదప పూర్వాభిముఖియై శుభపీఠముపై కూర్చొనియుండు వధువుముందర వరుడు పశ్చిమాభిముఖుడై నిలచి చక్కగా చాచియుండు కన్యయొక్క కుడిహస్తమును పెద్దనవ్రేలు సహితముగా అధోముఖమైన చక్కగా చాపబడిన తన కుడిచేయిచే 'గృభ్ణామి.........దేవాః

వితా పురంధిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః) ఇతిమంత్రముచ్చరన్ ప్రాఙ్ముఖ్యా ఉపవిష్టాయా వధ్వా ఉత్తానకరస్యాంగుష్ఠప్రదేశం గృహ్ణీయాత్। అథవధూముత్థాప్య తయాసహ కరౌ ప్రక్షాళ్య ఉమామహేశ్వరాయపుష్పాంజలిం దద్యాత్. అస్మిన్ స్థలే అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం కుర్యాత్. తత్ప్రకారస్తు అగ్రే సంక్షేపతః వక్ష్యతే॥ అథ సప్తపదీ॥ తతః మంటపే ఉమామహేశ్వరకలశస్యోదీచ్యాం సప్తధాతండులరాశిషు వరః స్వదక్షిణహస్తేన వధూదక్షిణపాదం గృహీత్వా పశ్చిమాదితః అభ్యుత్క్రామయేత్. తతః మంత్రాః (ఇషఏకపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతు జరదష్టయః॥౧। ఊర్జేద్విపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహైబహూంస్తేసంతు జరదష్టయః ॥౨॥ రాయస్పోషాయ త్రిపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౩॥ మాయోభవ్యాయ చతుష్పదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః ॥౪॥ ప్రజాభ్యః పంచపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః ॥౫॥ ఋతుభ్యష్షట్పదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తే సంతుజరదష్టయః॥౬॥ సఖాసప్తపదీభవ సామామనువ్రతాభవ పుత్రాన్విందావహై బహూంస్తేసంతు జరదష్టయః॥౭॥

అని పట్టుకొనవలయును. వధువును మీదికి నిలబెట్టి ఇద్దరును హస్తములను కడిగికొని ఉమామహేశ్వరులకు పుష్పాంజలిని సమర్పించి (ఒకపక్షమందు ఈశాన్యమందే ఉమామహేశ్వరకలశమును స్థాపించుకొని తమముంభాగమందు చివర చెప్పు ప్రకారముగా లాజహోమము నైనను జేయవచ్చును.) అనంతరము మంటపోత్తరదిశయందు పశ్చిమాదిగా పూర్వదిక్కునుండి ఏడుబియ్యపురాసులను జేసి ౧వ రాసియందు "ఇష... జరదష్టయః" అనియును ౨వ కుప్పయందు 'ఊర్జే... జరదష్టయః' అనియును ౩వ దానియందు "రాయ... జరదష్టయః" యనియును ౪వ "మాయో... జరదష్టయః" అనియును ౫వ "ప్రజాభ్యః... జరదష్టయః" అనియును ౬వ 'ఋతు... జరదష్టయః' అనియును ౭వ "సఖాసప్త... జరదష్టయః" అనియును వరుడు వధువుకుడిపాదమునుబట్టి ఈపైయేడు మంత్రములచే యేడుకుప్పలయందు బెట్టవలయు. (హోమమొనర్చ నిచ్ఛగలవారలు హోమకుండ సమీపమందే సప్తపదిని జేయవలయును.) పిదప వధూవ

అథ పురోధాః దంపతీ భద్రాసనే ఉపవేశ్య పూర్వార్చితకలశతీర్థాంబునా అనాధృష్టమిత్యస్య వామదేవ ఆపో బృహతీ ఉదకాభిమంత్రణే వినియోగః (అనాధృష్టమస్యనాధృష్యం దేవానామోజో ఽమోభిశస్తిపాః। అనభిశస్త్యంజసా సత్యముపగేషం స్వితే మాధాః) ఇత్యభిమంత్ర్య సహిరణ్యపవిత్రయా సకుశదూర్వాపల్లవయా సపర్ణవోదుంబరార్ద్రశాఖయా పూర్వోక్తైరబ్లింగకైర్మంత్రైర్వధూవరావభిషించేత్॥

అథ ఫలపూజా

వరః శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయసిద్ధిద్వారా ఫలదేవతాంతర్వర్తి శ్రీసాంబసదాశివప్రీతయే ఫలపూజామహం కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య యథావత్ఫలపూజాం కృత్వా (హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః అనంతపుణ్యఫలదమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే) ఇతి ఫలోపరి సహిరణ్యం జలం. భార్యయా దాపయిత్వా (ఫలంమనోరథఫలం ప్రదదాతి సదా నృణాం పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థం అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛ మే) ఇదం ఫలదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం శ్రీసాంబసదాశివప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ. ఇతి మాహేశ్వరేభ్యో దద్యాత్॥

పురంధ్రీభిః యథాచారం నీరాజనాదికం కార్యం॥ తతో మాహేశ్వరాః పురంధ్ర్యో జ్ఞాతిబాంధవాదయశ్చ క్రమాదాశీర్భిరార్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యుః.

రులు శుభపీఠముపై కూర్చున్న తదుపరి పురోహితుడు పూర్వమందు పూజించబడి యున్న పంచకలశతీర్థమును "అనాధృష్ట..........మాధాః" అని అభిమంత్రించి గరిక దర్భ, చిగురు మొదలగు వాటిచే "ఆపోహిష్ఠా.........జనయథాచనః" అని వధూవరుల శిరస్సున ప్రోక్షించవలయును.

ఫలపూజ

అనంతరము వరుడు "శుద్ధివృద్ధి......కరిష్యే" అని సంకల్పము జేసి యథావత్తుగా ఫలపూజనొనర్చి "హిరణ్య.........ప్రయచ్ఛమే" అని దక్షిణ సహితముగా ఫలములపై పత్నిచే జలధారను పోయించి "ఫలంమనో.........నమమ" అని ఫల దానమును జేయవలయును. పిదప ఆరతి మొదలగు సాంప్రదాయసిద్ధములగు ఆచరణల నొనర్చవలయు. పిమ్మట మాహేశ్వరులు, సువాసినులు, బంధువులు క్రమముగా "యశస్కరం......ప్రతిరతం న ఆయుః" అను ౫ మంత్రములను జెప్పుచు అక్షతలను వేసెద

తత్రిఇమేమంత్రాః

(యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం తమేవ రాజాధిపతిర్బభూవ సంకీర్ణనాగాశ్వపతిర్నరాణాం సుమంగల్యం సతతం దీర్ఘమాయుః॥ ౧॥ గోమాయురదాద జమాయురదాత్పృశ్నిరదాద్ధరితో నో వసూని గవాం మండూకా దదతశ్శతాని సహస్రసావే ప్రతిరంత ఆయుః॥ ౨॥ ఋదూదరేణ సఖ్యాసచేయ యోమానరిష్యేద్ధర్యశ్వపీతః। అయం యస్సోమోన్యధాయ్యస్మే తస్మా ఇంద్రప్రతిరమేమ్యాయుః॥ ౩॥ అపత్యా అస్తురని గా అమీ వానిరతప్రసంతమిషీచీరభైషుః। ఆసోమే అస్మా అరుహద్విహాయా అగన్మయత్ర ప్రతిరంత ఆయుః॥ ౪॥ ఇంద్రావరుణా సోమనసమదృప్తం రాయస్పోషం యజమానేషుధత్తం దీర్ఘాయుత్వాయ ప్రతిరతం న ఆయుః॥ ౫॥ తతః వధూవరౌ పూజాగృహం ప్రవిశ్య తత్ర ఉపవిశ్య నవకాంస్యపాత్రే క్షీరఘృతే మిశ్రీకృత్య ధూపదీపతాంబూలాదినా పూజయిత్వా దశముద్రాః ప్రదర్శ్య (భర్తాసక్ష్ భిర్యమానో బిభర్తి ఏకో దేవో బహుధాని విష్టః। ప్రతిష్ఠితో దేవతానాం మానసంతాప్తం) ఇతి మంత్రేణ వధూవరౌ క్షీరఘృతం కరేణ సంస్పృశేత్॥

తతః గురుపాదోదక ప్రసాదస్వీకరణం॥ తద్యథా (చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా ఽతిపాప్మా నమరాతిం తరేమ)ఇతి పాదావభిషిచ్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య (ఋతగ్ం సత్యం పరంబ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగళం। ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమోనమః) ఇతి తీర్థం ప్రాశయేత్. తతః పదార్థపరివేషణానంతరం (శివయోగిశరీరేచ సదాసన్నిహితశ్శివః॥ యదేకోబ్రహ్మ విష్ణ్వజ్ఞైర్జగత్తర్పయతేఖిలం) ఇతి నమస్కృత్వా

అనంతరము వధూవరులు మంగళవాద్యము లగుచుండగా దేవునిగృహమునకేగి కూర్చొని ఒక కంచుగిన్నెయందు పాలను నెయ్యిని మిశ్రిమమొనర్చి ధూపదీపము మొదలగువానిచే పూజించి దశముద్రలనుజూపి "భర్తాసక్ష్ ....సంతాప్తం" అని వధూవరులు పాలు నెయ్యిని తమహస్తముచే ముట్టవలయును. తదుపరి గురుపాదోదక ప్రసాదమును స్వీకరించువదెట్లనగా "చరణం...............తరేమ" అని పాదముల నభిషేకించి షోడశోపచారములచే పూజనుచేసి "ఋతగ్ం.....................నమః" అని తీర్థమును పానమొనర్చవలయును. పిదప గురువులకు భోజ్యపదార్థముల నిడి

తద్గురుణాదత్తః ప్రసాదః (రుద్రేణాత్తమశ్నంతి రుద్రేణపీతంపిబంతి రుద్రేణాఘ్రాతం జిఘ్రంతి॥ తస్మాత్ బ్రాహ్మణాః ప్రశాంతమనసో విద్వాంసోనిర్మాల్యమేవ భక్షయంతి నిర్మాల్యమేవాశ్రియా న్నిర్మాల్యమేవనిషేవేత) ఇతిమంత్రైర్వధూవరాభ్యాం స్వీకరణీయః॥ వివాహదినమారభ్య చతుర్థదినపర్యంతం ప్రత్యహాని భానూదయాస్తంగత కాలే పంచకలశార్చనం షోడశోపచారైరాకృత్వా భక్తమాహేశ్వర సంతర్పణం యథాకార్యం కుర్యాత్॥ తతః కలశోద్వాసనం॥

అథ నాకబలిః

పురోధాశ్చతుర్థేఽహాని రంగవల్యాసరోవరం నిర్మాయ తన్మధ్యే సకర్ణికం అష్టదళపద్మం రచయిత్వా తత్పరితః సితతండులైర్భిత్తిం రచయిత్వా తత్ర బ్రాహ్మీం మాహేశ్వరీం కౌమారీం వైష్ణవీం వారాహీం ఇంద్రాణీం చాముండామితి సప్తమాతృకాస్సమ్యగ్రచయిత్వా తత్కమలకోష్ఠేషు పంచవర్ణైః హంసశుకాదీన్ పరికల్ప్య సరోబహిస్తదాకారేణ కృష్ణశ్వేతహరిచ్ఛుక్లరక్తపీతాక్షతైష్టప్రాకారాన్ రచయిత్వా తద్బహిఃపూర్వభాగే రక్తాక్షతైర్బ్రహ్మాణం పశ్చి

"శివయో...యత్ఖిలం" శివార్పణమస్తు అని నమస్కరించిన తదుపరి గురువర్యులకివ్వబడినప్రసాదమును "రుద్రేణాత్త...నిషేవేత" అనిస్వీకరించవలయు. వివాహదినము మొదలుకొని నాల్గుదివసములపర్యంతము ప్రతిదినమున ఉదయసాయంకాలములయందు పంచకలశములను షోడశోపచారములచేపూజించుచు భక్తమాహేశ్వరసంతర్పణ మొనర్చుచు నాల్గవదినమున కలశోద్వాసన మొనరించవలయును.

నాకబలి.

నాల్గవదివసపు రాత్రియందు పురోహితుడు రంగవల్లిచే సరోవరమును వ్రాసి దానిమధ్యమందు అష్టదళములుగల కమలమును వ్రాసి దానిచుట్టును తెల్లబియ్యముచే ఒక గీటుగాబోసి ఆగీటునందు బ్రాహ్మ్యాది చాముండాంతము సప్తమాతృకలను వ్రాసి కమలములయొక్క యెనిమిది దళములందును ఐదువర్ణముల బియ్యమును నింపి, సరోవరము కుడిప్రక్కన బియ్యపుఏనుగను యెడమదిశలో ఉప్పుఏనుగను ఒకటికొకటి అభిముఖముగా నుండునట్లును రెండుఏనుగలకాళ్ళు పూర్వదిక్కున నుండునట్లును వ్రాసి సరోవరమధ్యమందు సుగంధ విశిష్టమైన మోదుగుపూవునీటిచేనింపిన యొకపూర్ణకుంభమునుంచి, పుష్పాదులచే నలంకరించి సరోవరోత్తర దిశయందు ఒకరాతిపై బెల్లమును

మభాగే పీఠాత్ షట్త్రైశ్యంకరం బహిఃకోణాగ్రభాగేషు ఫలచ్ఛదయుక్త
వల్లీం పరికల్ప్య సరోవరస్య దక్షిణపార్శ్వే తండులహస్తినం ఉత్తరభాగే
తు. లవణహస్తినంచ ప్రాక్పాదా అన్యోన్యాభిముఖా నిర్మాయ సరో
వరస్యమధ్యే సుగంధయుతవసంతజలపూరితం పుష్పమాలాద్యలంకృ
తంకుంభం నిధాయ సరోవరాదుత్తరస్మిన్ గుడజీరకే ఫలపుష్పసం
యుక్తాం సోపలాం దృషదం సంస్థాప్య సరోవరం పరితో దీపమాలాం
నిక్షిపేత్. తతః మంగళతూర్యఘోషే క్రియమాణేసతి వరః సరోవర
పశ్చిమభాగే పత్న్యాసహ భద్రపీఠే ప్రాఙ్ముఖఉపవిశ్య ప్రాణా
యమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య మమవధ్వాశ్రితవిశ్వావసుసంజ్ఞక గంధర్వ
నిరాసపూర్వస్త్రీత్వ సిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం నాకబల్యుత్సవం
కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య సరోమధ్యే (హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే
భూతస్యజాతః పతిరేకఆసీత్ సదాధారపృథివీం ద్యాముతేమాం కస్మై
దేవాయ హవిషా విధేమ) ఇతిమంత్రేణ హిరణ్యగర్భమావాహ
యేత్ (అప్సరస్సుయోగంధో గంధర్వేషుచయద్యశః దైవేయో
మానుషోగంధ సమాగంధస్సురభిర్జుషతాం) ఇత్యనేన కుంభోదకే
హరిద్రాచూర్ణమాలోడ్య తస్మిన్ కుంభే దాక్షాయణీమావాహయేత్
(దాక్షాయణీం మహాదేవీం సర్వసంపత్ప్రదాయినీం వరపాశాంకుశయు
తాం తథాచాభయశాలినీం రత్నకేయూరతాటంక మకుటాద్యైర
లంకృతాం విచిత్రవసనోపేతాం సర్వలక్షణలక్షితాం। విలాసినీంసహ
స్రైస్తు సేవ్యమానామహర్నిశం॥ దేవాసురైరపి సదా వంద్యమాన

జీలకర్రను నింపియుంచి, చుట్టును దీపములనుంచి మంగళవాద్యములగుచుండగా వరుడు
పత్నీసమేతుడై సరోవర పశ్చిమభాగమందు పీఠముపైగూర్చొని, ప్రాణాయామ
మొనర్చి మమవధ్వా... నాకబల్యుత్సవంకరిష్యే' అని సంకల్పించి, 'హిరణ్యగర్భ......
విధేమ' అను మంత్రముచే సరోవరము మధ్యమందు హిరణ్యగర్భ నావాహించేది.
'అప్సరస్సు... ర్జుషతాం' అని కలశమందు కొంచెముపసుపుచూర్ణమును గలిపి ఆపూర్ణ
కలశమందు 'దాక్షాయణీం..... ప్రదాయినీం' అని దాక్షాయని నావాహించి, ధ్యా
నమునుచేసి యథావత్తుగా దాక్షాయణియొక్క అభిముఖముగా నుండునట్లు పద్మము
యొక్క ఏడుదళముల యందును, పూర్వాదిగా బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతృకలను అదే
కమలత్రికోణమందు గల పూర్వపశ్చిమ ఉత్తరభాగములందు మహాదేవి, కాళి, శాంక

పదాంబుజాం అణిమాదిగుణోపేతాం మహైశ్వర్యప్రదాయినీం) ఏవం రూపాం దేవీం ధ్యాత్వా కుంభేఆవాహ్య పద్మస్య ప్రాగాదిసప్తదళేషు యథాక్రమం బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతౄః త్రికోణమండలాగ్రేషు పూర్వాదిషుతిసృషుదిక్షు యథాక్రమం మహాదేవీం కాళీం శాంకరీం షట్కో-ణమండలా త్పూర్వభాగే బ్రహ్మాణం సావిత్రీం దక్షిణభాగే శంకరం దుర్గాం। పశ్చిమభాగే లక్ష్మీం నారాయణం ఉత్తరభాగే ఇంద్రం శచీం తద్బహిఃపూర్వా ద్యష్టదిక్షు కపాలినం భీషణం చండం రుండం క్రోధం ఉన్మత్తం అసితాంగం సంహారం। తత్రైవ కుముద కుముదాక్ష పుండరీక వామన పుష్పదంత సార్వభౌమ సుప్రతీకాంజన సంజ్ఞికా నష్టదిగ్గజాన్ ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చ సరోమధ్యే అప్సరసస్సోమం గంధర్వం పావకం చైవ్యభిముఖమావాహ్య హిరణ్యగర్భాది పావకాంతదేవతాభ్యస్తత్తన్నామ మంత్రై రాసనాది పుష్పసమర్పణాంతోపచారాన్ కృత్వా పుష్పమాలాద్యలంకృతాం ఛురికాం కుంభసమీపే నిధాయ (ఛురికే త్వం మహాదేవి సర్వదేవాభిపూజితా। తతస్త్వాం పూజయిష్యామి సర్వసంపత్ప్రదాభవ) ఇతిధ్యాత్వా తతస్తచ్ఛురికాం సంపూజ్య అనంతరం హస్తిద్వయం ధూపదీపాదిభిః పూజయిత్వా నానావిధభక్ష్యభోజ్యాదీని సమర్ప్య పత్న్యాసహ త్రిఃప్రదక్షిణంకృత్వా అముం మద్ధస్తినం దాస్యామి

రులను ముంభాగమందు బ్రహ్మ సావిత్రులను దక్షిణభాగమందు శంకర దుర్గలను పశ్చిమభాగమందు లక్ష్మీనారాయణులను ఉత్తరభాగమందు ఇంద్రశచీదేవులను వెలుపలి యెనిమిది దిక్కులయందు కపాలి......సంహారమను అష్టభైరవులను అష్టదిగ్గజములను అష్టదిక్పాలకులను సరోవరమధ్యమందు అప్సరస్త్రీ, సోమ గంధర్వపావకులను క్రమముగా నావాహించి మొదలుచెప్పిన హిరణ్యగర్భుని మొదలుకొని...... పావకాంతమగు సకలదేవతలను క్రమముగా ఆవాహనాది షోడశోపచారములను నామమంత్రములచే సమర్పించేది, అనంతరము పుష్పాదులచే నలంకృతమగు ఒక పెద్ద కత్తిని పూర్ణకుంభసమీపమునుంచి 'ఛురికే......ప్రదాభవ' అని ప్రార్థించి చక్కగా పూజనొనర్చవలయును. పిదప పూర్వోక్తములగు ఏనుగుల రెంటిని పూజించి అనేకవిధములగు భక్ష్యాదుల నివేదించి పత్నీసమేతుడై మూడుసార్లు ప్రదక్షిణమొనర్చి వరుడు వధువును గురించి ఈ నాగజమును నీకిచ్చెదను నీవు స్వీకరించుము అని చెప్పుచుండగా కన్యకూడావరునకు ఆదేప్రకారముగా నా గజము నీకొసంగెదనని చెప్పెని. పిదప కన్యయొక్క తల్లి ఒక కంచు పాత్రయందు దన్నము నింపి దానిపై మరియొక

త్వంగృహాణ. ఇతిత్రివారం వధూంప్రతి వరోబ్రూయాత్। తథైవ వరంప్రతి వధూశ్చబ్రూయాత్। తతః కన్యామాతా అన్నపూరితం పాత్రాంతరేణపిహితం కాంస్యభాజనమన్యసువాసిన్యాః మస్తకే నిక్షిప్య దీపసమీపం ధృత్వా తదుపరి ప్రథమపూజితఛురికాం పురుషాంతరేణ ధారయిత్వా మంటపస్య పశ్చిమద్వారేణ మంగళతూర్యైస్సహా సరో వరంప్రవిశ్య స్వభర్త్రాసహా వధూవరాభ్యాం ప్రదక్షిణంకృత్వా అన్నపూరితంకాంస్యపాత్రం పురతోనిధాయ పాత్రస్థమన్నం కించిత్కుంభోపరి నిక్షిప్య పునః కించిదన్నం సర్వాసుదిక్షునిక్షిపేత్. తతో వధూవరౌ ముదా స్వంస్వం చిత్రితకరిణ మధిరుహ్యా అన్యోన్యాభిముఖౌ భూత్వా (అతూనఇంద్రక్షుమంతం చిత్రంగ్రాభం సంగృహాయ మహాహస్తీ దక్షిణేన॥ విద్మామిత్వాతు వికూర్మింతు విదేష్ణంతు వీమఘంతు విమాత్ర మహోభిః॥ నమిత్వా శూరదేవాన మర్తా సోదిత్సంతం భీమం నగాం వారయంతే॥ ఏతో న్వింద్రం స్తవా మేశానం వస్వస్వరాజం నరాధసా మర్ధిమన్నః॥ ప్రస్తోమదుపగాసిమచ్ఛ్రవత్సా మగీయమానం అభిరాధసాజుగురత్॥ ఆనోభర దక్షిణేనాభిసవ్యేన ప్రమృశ। ఇంద్రమానో వసోర్నిర్భాక్ ఉపక్రమస్వాభరధృషతా ధృష్ణోజనానాం అదాశూష్టరస్య వేదః ఇంద్రియఉనుతే అస్తివాజో విపేభిః స్పనిత్వః॥ అస్మాభిస్సుతం సునుహి సద్యోజువస్తేవాజా అస్మభ్యం విశ్వాశ్చంద్రాః॥ వశైశ్చమక్షూంజరంతే) ఇతిఉచ్చరంతౌ స్నేహాద్యాచయిత్వా హస్తివినిమయం కుర్యాతాం తతో వరః పత్న్యాసహా పీఠేఉపవిశేత్. తతః పురోధాః (స్వాద్వీం త్వాం స్వాదునాతీవ్రాం తీవ్రేణామృతామమృ

గిన్నెనుమూసి దానినొకముత్తైదువశిరస్సుపైనుంచి దానిపైయొకదీపమునిడి దానిపై పూజించబడిన కత్తిని మరియొకరిచే పట్టించి మంటపముయొక్క పశ్చిమభాగమునుండి ప్రదక్షిణముగా వచ్చి సరోవరము వద్దకుచొచ్చి అన్నముచే నింపబడిన ఆకంచుగిన్నెను ముందరబెట్టి ఇంచుక అన్నమును కలశముపైవేసి అనంతరము సమస్తదిక్కులయందును కొంచెముకొంచెము అన్నమును వేయవలయును. అనంతరము వధూవరులు తమతమ ఏనుగును వొకరికిమరియొకరు యిచ్చినటులజేసి దంపతులిద్దరును పీఠమందు కూర్చుండవలయును. అనంతరము పురోహితుడు పూర్వమందు పూజించబడిన కలశముయొక్క జలమును గరక దర్భ మొదలైన వాటిచే వధూవరుల శిరస్సుపైన

తేన మధుమతీం మధుమతా॥ అభిర్గీభిర్యదతోన ఊనమాప్యాయ యహరివోవర్ధమానః॥ యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజో అథ తేస్యామ। బ్రహ్మప్రావాదిష్మతంనో మాహాసీత్. ఓంశాంతిశ్శాంతిః) ఇత్యనేనవధూవరయోశ్శిరసి దూర్వాగ్రైః త్రిః పూర్వార్చిత కుంభస్థవసంతోదకం నిషించేత్. అథ పూర్వార్చిత పంచపాలికాః పూజయిత్వా (గచ్ఛగచ్ఛసురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమేశ్వర యత్ర బ్రహ్మాదయో దేవాస్తత్ర గచ్ఛమహేశ్వర) ఇతి విసర్జనం కృత్వా నద్యాదిషు న్యస్యేత్. అనంతరం వధూవరయోః కంకణద్వయమపి అర్చయిత్వా (కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షార్థమస్మిన కదాచన మయిరక్షాం స్థిరాంబధ్వా దేవత్వం గచ్ఛకంకణ) ఇతి మంత్రేణ విసర్జయేత్. తతః పురంధ్రీగీతమంగళ తూర్యఘోషే క్రియమాణేసతి సువాసినీభ్యః మంగళద్రవ్యాణిదత్వా ఉపాయనాదికం దేయం॥ తతః ఫలపూజాం కుర్యాత్॥

అథ గృహప్రవేశః

తతో వీరమాహేశ్వరేభ్యో యథాశక్తిదానాని దత్వా శ్వశురదీయమాన దాసీదాసపర్యంకాదియుక్తః బంధుభిస్సహసువాసినీభిః అష్టమంగళ సంజ్ఞక దర్పణపూర్ణకలశ కన్యాపుష్పాక్షతదీపమాలాధ్వజలాజైః మంగళతూర్యనాదైశ్చసహ ఛత్రాద్యుపలక్షితః స్వగృహసమీపం గత్వా పురంధ్రీభిః నీరాజితః వధూపాణిం పరిగృహ్య శుభముహూర్తే గృహంప్రవిశ్య తత్ర విధివత్ పుణ్యావాహచయిత్వా ఏతావుపగచ్ఛే

"స్వాదిష్ఠాం త్వా......శాంతిశ్శాంతిః" అని ప్రోక్షణజేసి పిదప వెనుక జెప్పిన రీతిగా ఫలపూజ నాచరించవలయును. అనంతరము వివాహదినమున పూజించబడిన అంకురారోపణ విధుపాత్రిలను పూజించి 'గచ్ఛగచ్ఛ......మహేశ్వర' అని విసర్జనచేసి (కదలించితీసి) వాటిని నదిమొదలగు శుద్ధస్థలములందు విడువవలయును. పిదప వధూవరులకంకణములనుపూజించి 'కంకణం......కంకణ' అని విడువవలయును. పిదప ముత్తైదువలు శోభనము మొదలైన పాటలనుపాడి ఆరతిమొదలగు లోకాచారములనుజేసి మంగళాంగనలకు వాయనము లివ్వవలయు.

తాం తతః ఫలపూజాం కారయేత్। తతో నీరాజనాదికం యథాచారం కార్యం॥ ఇతి నాకబల్యానహ గృహప్రవేశప్రకరణం॥

వివాహవిధి రియం పూర్ణతా మాగమత్,

ఇతిశివం.

వరుడుగృహమునుప్రవేశించుట.

అనంతరము వరుడు వీరమాహేశ్వరులకు శక్త్యనుసారముగా దానమునొసంగి తమమామగారిచ్చిన నర్ఘ్యాదలనుస్వీకరించి ఛత్రచామరాములచే శోభితుడై మంగళవాద్యములతోడ సుముహూర్తమందు వధూసమేతుండై తనగృహమునకేగి అచట విధ్యుక్తముగా పుణ్యాహనాందీసమారాధనల నొనర్చి ఫలపూజనీరాజనాదుల నాచరించవలయును.

ఇతిశ్రీమద్రేవణాచార్య శిష్యపరంపరాగత వీరభద్రగోత్ర షాడవడిసూత్రాన్విత చిదిరేవంశ కంధీందు బ్ర॥ శ్రీ॥ నాగభూషణార్య తనూజుడగు (చర్లపల్లి నల్లగొండ) చిదిరేమఠం వీరభద్రశర్మచే నాంధ్రీకరించబడిన వీరశైవవివాహవిధిటిప్పణమున గృహప్రవేశ ప్రకరణము.

సంపూర్ణము.

అథ హోమప్రకరణమ్

అథ వరః ప్రాగానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య మమసహ ధర్మచారిణీ సంబంధ సంపాదనీయాగ్ని పరిగ్రహణార్థం పాణిగ్రహణ హోమంకరిష్యే. ఇతి సంకల్ప్య స్థండిలోల్లేఖనాది అగ్నిప్రతిష్ఠాప నాంతం కర్మ యథావిధికృత్వా ప్రత్యగగ్నేర్దృషదం సోపలాం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రాగుదిచ్యాం మహామహేశ్వరకలశం ధాన్యరాశేరుపరి నిధాయ పల్లవైః పిధాయ గంధపుష్పైరలంకృత్య అగ్నింధ్యాత్వా ఉదగగ్నేస్సప్త తండులరాశీనుపకల్ప్య సమిద్వయ మాదాయ దేశకాలకథనపూర్వక మస్మిన్ వివాహహోమే దేవతాపరిగ్రహార్థ మిత్యాద్యాఘారావాజ్యే నేత్ర్యంతముక్త్వా త్రిరగ్నింపవమానం త్వమర్యమాప్రజాపతించ లాజద్రవ్యేణ శేషేణేత్యాద్యుక్త్వా అన్వాధాయ పరిసమూహనాద్యాజ్యాధిశ్రవణాంతంకృత్వా లాజాగ్గాయత్ర్యా ప్రోక్ష్య ఆజ్యాద్దక్షిణతో బర్హిషినిధాయ స్రువసమ్మార్జనాద్యాఘారాంతే అగ్నఆయూంషి పవసే ఇత్యాదిభిస్తిసృభిః అగ్నఆయూంషీత్యాది త్రయాణాం మంత్రాణాం శతంవైఖానసా అగ్నిఃపవమానోగాయత్రీ వివాహప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః (అగ్నఆయూంషిపవస ఆసువోర్జమిషంజనః ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం స్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ (అగ్నిఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః| తమీమహేమహాగయం స్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ (అగ్నేపవస్వస్వపాఽఅస్మే వచస్సువీర్యం దధద్రయిం మయిపోషంస్వాహా) అగ్నయే పవమానాయేదం నమమ. త్వమర్యమావసుశ్రితోగ్నిస్త్రిష్టుప్ వివాహప్రధానాజ్యహోమే వినియోగః (త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావన్ గుహ్యంబిభర్షి| అంజంతిమిత్రం సుదితంనగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా) అగ్నయ ఇదంనమమ. ప్రజాపతేనత్వదిత్యస్యహిరణ్యగర్భః ప్రజాపతి స్త్రిష్టుప్ వివాహప్రధానాజ్య

హోమే వినియోగః (ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ। యత్కామా స్తే జుహూమ స్తన్నో అస్తువయంస్యామ పతయో రయీణాంస్వాహా) ప్రజాపతయఇదం నమమ॥ ఆజ్యాహుతి పంచమగ్నేః పశ్చిమజిహ్వాయాం హుత్వా ఉద్దేశత్యాగంకృత్వా వరః ప్రాఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ ప్రాఙ్ముఖ్యా ఉపవిష్టాయా వధ్వా ఉత్తానకరస్య అంగుష్ఠప్రదేశమవాఙ్ముఖేన కరేణ గృభ్ణామితఇత్యస్య సూర్యా సావిత్రీత్రిష్టుప్ వధూపాణిగ్రహణే వినియోగః (గృభ్ణామితేసౌభగత్వాయ హస్తం మయాపత్యా జరదష్టిర్యథా సః। భగో అర్యమాసవితా పురంధిర్మహ్యంత్వా దుర్గార్హపత్యాయ దేవాః) అనేన మంత్రేణ గృహీత్వోత్థాపితాయా వధ్వాః కరౌ ప్రక్షాళ్య అంజలిం కారయిత్వా స్రువేణాజ్యమాదాయోపస్తీర్య తద్భ్రాతా భ్రాతృస్థానీయేనవా తిష్ఠతా సూర్పస్థాన్ లాజాన్ ముష్టిపరిమితాన్ తస్యా అంజలౌ ద్విరావాప్య స్వయంపాత్రస్థానభిఘార్య ఆవర్తంచాభిఘార్య అర్యమణంనువామ దేవోర్యమాగ్నిరనుష్టుప్ వివాహప్రధానలాజహోమే వినియోగః (అర్యమణంనుదేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత సఇమాం దేవో అర్యమాప్రేతో ముంచాతు నాముతస్స్వాహా) ఇతి మంత్రముచ్చరిత్వా అంజలివిచ్ఛేదనమకుర్వన్ అంగుళ్యగ్రైరంజలింపార్శ్వేన హావయేత్। స్వయమర్యమాగ్నయ ఇదంనమమః ఇత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా దృషదుపలం వర్జయిత్వా పూర్ణకుంభసహితమగ్నిం (అమోహమస్మి సాత్వంసాత్వమస్యమోహం ద్యౌరహం పృథివీత్వాం సామాహమృక్త్వం తావేవ వివహావహైప్రజాం ప్రజనయావహైసం ప్రియా రోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ జీవేవ శరదశ్శతం) ఇతిమంత్రేణ స్వయమగ్రేగచ్ఛన్ వధ్వాసహ ప్రదక్షిణీకృత్య తాంప్రాఙ్ముఖీం కృత్వా ఇమమశ్మానమిత్యస్య వామదేవో వధూరనుష్టుప్ అశ్మాను రోహణే వినియోగః (ఇమమశ్మానమారోహాశ్మేవ త్వం స్థిరాభవ సహస్వపృతనాయతోభి తిష్ఠపృతన్యతః) ఇతిమంత్రేణ ద్వాభ్యాం పాదాభ్యామపి దృషదమారోప్యపూర్వవత్తదంజలిముపస్తీర్య లాజావదానం ద్విఃకారయిత్వా అభిఘార్య వరుణం నువామదేవో వరుణాగ్నిరను

ష్టుప్ వివాహాపరిధానలాజహోమే వినియోగః (వరుణాను దేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత సఇమా దేవో వరుణః ప్రేతోముంచాతు నాముతస్స్వాహా) ఇతిమంత్రేణ హావయిత్వా వరుణాగ్నయయిదం నమమ. ఇత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా పునః పూర్వవద్వధ్వాసహ పరిదక్షిణీకృత్య దృషదమారోప్య పునరుపస్తీర్య ద్విరావోప్యాభిఘార్య పూషణాను వామదేవః పూషాగ్ని రనుష్టుప్ వివాహపరిధానలాజహోమే వినియోగః (పూషణం సుదేవం కన్యాఅగ్ని మయక్షత| సఇమాం దేవః పూషా ప్రేతో ముంచాతు నాముతస్స్వాహా) ఇతిమంత్రేణ హావయిత్వా పూషాగ్నయ ఇదం నమ మేత్యుద్దిశ్య త్యక్త్వా పునః పూర్వవత్పరిదక్షిణీకృత్య॥ దృషద మారోప్య స్వయంప్రజాపతయే స్వాహా ఇతి స్మరన్ అవశిష్టాన్ లాజాన్ ఆత్మాభిముఖం శూర్పకోణేనైవ నిరవశేషం తస్మైవ హావయేత్॥ తతః హస్తౌ ప్రక్షాళ్య ఆజ్యం గృహీత్వా స్రువేణ కద్రుద్రాయ ప్రచేతస ఇత్యాది మంత్రై రేకాదశరుద్రాన్ప్రతి తత్తన్నామోచ్చారణపూర్వకం రుద్రాయస్వాహ రుద్రాయేదంనమమ | ఇతి జుహుయాత్, తథైవ మూలమంత్రేణ పంచవారం జుహుయాత్ తతస్సప్తపదీన్నిర్వర్త్య స్వశిరసావధూశిరస్సంయోజ్య కలశస్థం ఉదకమాదాయ ప్రథమ మాత్మశిరః పశ్చాద్వధూశిరః శాంతిర స్త్వితి పంచదశమంత్రై రభిషిచ్య పూర్వవదాసిత్వాజ్యేన స్విష్టకృదాదిహోమాశేషం సమాప్య పూర్వబద్ధోత్తరీయాంతౌ తూష్ణీం విస్రస్య వాఙ్నియమం విసృజేత్॥ హోమవిధి రితి॥

శివసంకల్పః

యేనేదంభూతం భువనం భవిష్యత్పరిగృహీత మమృతేన సర్వం యోగయజ్ఞస్త్రాయతే సప్తహోతా తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు॥౧॥ యేనకర్మాణిప్రచరంతిధీరా యతో వాచా మనసా చారుయంతి| యత్సమ్మితం మన స్సంయంతి ప్రాణిన స్తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు॥౨॥ యేన కర్మాణ్యపసో మనీషిణో యజ్ఞే కృణ్వంతువిదథేషుధీరాః|యదపూర్వం

యత్ క్షుమంతః। ప్రజానాం తన్మే మనశ్శివసంకల్పమస్తు ॥౩॥ యత్ప్ర
జ్ఞాన ముత తేజోధృతిశ్చ యజ్జ్యోతిరంత రమృతంప్రజాసు। యస్మాన్న
ఋతేకిం చ నకర్మక్రియతే తన్మే...మస్తు ॥౪॥ సుషారథిరశ్వానివయం
మనుష్యాన్నే నీయతేఽభీశుభిర్వాజినివ। హృత్ప్రతిష్ఠంయదచరం యవిష్ఠం
తన్మే...మస్తు ॥౫॥ యస్మిన్నృచ స్సామయజూంషి యస్మిన్ప్రతిష్ఠారథ
నావిభారాః। యస్మింశ్చిత్తం సర్వమోతం ప్రజానాం తన్మే ॥౬॥ యదత్ర
షష్ఠం త్రిశతగ్ంశరీరం యజ్ఞస్యగుహ్యం నవనావమాయ్యం। దశపంచ
త్రిగ్ంశతంయత్పరంచ తన్మే॥౭॥ యజ్జాగ్రతోదూరముదైతు దైవం తదు
సుప్తస్య తథైవేతి। దూరంగమంజ్యోతిషాంజ్యోతిరేకం తన్మే ॥౮॥ యేనే
దం విశ్వంజగతో బభూవ యేదేవాపి మహతోజాతవేదాః। తదేవాగ్ని స్త
మసో జ్యోతిరేకం తన్మే ॥౯॥ యేనద్యౌఃపృథివీచాంతరిక్షంచ యేపర్వ
తాఃప్రదిశోదిశశ్చ। యేనేదం జగద్వ్యాప్తం ప్రజానాం తన్మే॥౧౦॥ యే
మనోహృదయం యేచదేవా యేదివ్యాఆపోయే సూర్యరశ్మిః। తేశ్రోత్రే
చక్షుషీసంచరంతం తన్మే॥౧౧॥ అచింత్యం చాప్రమేయంచ వ్యక్తంవ్యక్త
పరంచయత్। సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరంజ్ఞేయం తన్మే ॥౧౨॥ ఏకాచశతంచ
సహస్రంచాయుతంచనియుతంచప్రయుతంచార్బుదంచన్యర్బుదంచ।సము
ద్రశ్చమధ్యంచాంతశ్చపరార్ధశ్చ తన్మే ॥౧౩॥ యేపంచపంచాదశశతగ్ం
సహస్రమయుతం న్యర్బుదంచ తేఅగ్నిచిత్త్యేష్టకా స్తగ్ంశరీరం తన్మే ॥౧౪॥
వేదాహమేతంపురుషంమహాంతమాదిత్యవర్ణంతమసఃపరస్తాత్ తస్యయో
నిం పరిపశ్యంతి ధీరాస్తన్మే॥౧౫॥ యస్యేదంధీరాఃపునంతికవయో బ్రహ్మ
ణామేతంత్వావృణుతమిందుంస్థావరంజంగమంద్యౌరాకాశంతన్మేమనశ్శి॥
పరాత్పరతరంచైవ యత్పరాత్పరతోహరః తత్పరాత్పరతోజ్ఞేయం తన్మే
॥౧౬॥ వేదాదిషుగాయత్రీ సర్వవ్యాపీమహేశ్వరీ ఋగ్యజుస్సామాథ
ర్వైశ్చ తన్మే॥ ౧౭ ॥ యోవైదేవంమహాదేవం ప్రణవంపురుషోత్తమం
యస్సర్వేసర్వత్రైశ్చైవ తన్మే॥ ౧౮ ॥ ప్రయతః ప్రణవోంకారం ప్రణ
వం పురుషోత్తమం యస్సర్వేసర్వత్రైశ్చైవ తన్మే॥ ౨౦॥ యోసౌసర్వేషు
వేదేషు పఠ్యతేహ్యజఈశ్వరః అకాయోనిర్గుణోహ్యాత్మా తన్మే॥ ౨౧॥
గోభిర్జుష్టంధనేన హ్యాయుషాచ బలేనచ ప్రజయాపశుభిః పుష్కరాక్షం

తన్మే॥ ౨౨॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం ఉర్వారుక మివబంధనా న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతా త్తన్మే॥ ౨౩॥ కైలాస శిఖరే రమ్యే శంకరస్యశివాలయే దేవతా స్తత్ర మోదంతే తన్మే॥ ౨౪॥ విశ్వతశ్చక్షురుతవిశ్వతోముఖో విశ్వతోహ స్తఉతవిశ్వతస్పాత్ సంబా హుభ్యాం నమతి సంపతత్రైర్ద్యావాపృథివీజనయన్ దేవఏక స్తన్మే॥ ౨౫॥ చతురో వేదానధీయీత సర్వశాస్త్రమయం విదుః ఇతిహాసపురాణానాం తన్మే॥ ౨౬॥ మానోమహాంతముతమానో అర్భకంమానఉక్షంతముత మానఉక్షితం మానోవధీః పితరం మోతమాతరం ప్రియామాన స్తనువో రుద్రరీరిష స్తన్మే॥ ౨౭॥ మానస్తోకేతనయే మానఆయుషిమానో గోషుమానో అశ్వేషురీరిషః వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీర్హవిష్మంతో నమసావిధేమ తే తన్మే॥ ౨౮॥ ఋతగ్ంసత్యంపరంబ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపింగళం ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయవై నమోనమ స్తన్మే॥ ౨౯॥ కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే వోచే మశంతమంహృదే తన్మే॥ ౩౦॥ బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రథమంపురస్తా ద్విసీమ తస్సురుచో వేనఆవః సబుధ్నియాఉపమాఅస్యవిష్ఠా స్సతశ్చయోనిమస తశ్చవివస్త న్మే॥ ౩౧॥ యఃప్రాణతోనిమిషతో మహిత్వైక ఇద్రాజా జగతోబభూవ యఈశేఅస్యద్విపదశ్చతుష్పదః కస్మైదేవాయహవిషా విధేమ తన్మే॥ ౩౨॥ యఆత్మదాబలదా యస్యవిశ్వాఉపాసతే ప్రశిషం యస్యదేవాః యస్యఛాయామృతంయస్యమృత్యుః తస్మైదేవాయ హవిషావిధేమ తన్మే॥ ౩౩॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీ షిణీం ఈశ్వరీం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియం తన్మే॥ ౩౪॥ యోరుద్రో అగ్నౌ యోఅప్సు యఓషధీషు యోరుద్రోవిశ్వా భువనా వివేశ తస్మైరుద్రాయనమో అస్తు తన్మేమనశ్శివసంకల్ప మస్తు ॥౩౫॥ శివసంకల్పోయం సమాప్తః॥

(వివాహలాజ హోమ మైనపిదప శాంతికై ఈశివసంకల్ప మంత్రములను పఠించవలయు. మరియు నీశివసంకల్పములను కంకణపూజ జేయునప్పుడు నుపయోగింపదగును).

ఓం

శ్రీ విష్ణువల్లభాయనమః

సంక్షిప్తాశీర్వాదమంత్రములు

(సీటినికట్నములు చదివించునెడలను సామాన్యముగ నాశీర్వదించునెడలను పయోగింపదగు)

యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనావృతాం పురీం। తస్మై
బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః॥ ౧

సప్త ప్రాణాః ప్రభవంతి తస్మాత్సప్తార్చిష స్సమిధస్సప్త జిహ్వాః
సప్త ఇమే లోకా యేషు చరంతి ప్రాణా గుహాశయా న్నిహితాస్సప్త సప్త
అతస్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వేఽస్మాత్స్యందంతే సింధవస్సర్వరూపాః।
అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాచ్చ యేనైష భూత స్తిష్ఠత్యంతరాత్మా॥ ౨

ఆభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః।
యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధతే స్యామ।
బ్రహ్మప్రావాదిష్మ తన్నో మాహాసీత్॥ ౩

హిరణ్యరూపస్స హిరణ్యసందృగపాన్నపాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః।
హిరణ్యయాత్పరి యోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై॥ ౪

పూర్వే పూర్వేభ్యో వచ ఏతదూచుః। ఆదర్శమగ్నిం చిన్వా
నాః పూర్వే విశ్వసృజోఽమృతాః॥ శతం వర్షసహస్రాణి॥ ౫

భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవా భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజ
త్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాంసస్తనూభిర్వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః॥

ద్రవిణోదా ద్రవిణసస్తురస్య ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్
ద్రవిణోదా వీరవతీమిషన్నో ద్రవిణోదా రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥ ౭

సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధ
రాత్తాత్। సవితా నస్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘ
మాయుః॥ ౮

ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే యస్త్వా హృదా
కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి జాతవేదో యశో
అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే రమృతత్వమస్యాం। యస్మై త్వం సుకృతే

జాతవేద। ఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం అశ్వినం సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతం రయున్నశతేస్వ సి॥ ౯

హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణం దధాతి। మధవ్యోఽసానీతి ఏక ధాబ్రాహ్మణముపహరతి। ఏక ధై వయజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి॥ ౧౦

ఆయుష్యం వర్చస్యం రాయస్పోష మూద్భిదం। ఇదం హిరణ్యం వర్చస్వ జైత్రాయా విశతాదిమాం॥ ౧౧

ఉచ్చైర్వాజివృతనా షాట్ సభాసాహం ధనంజయం। సర్వాస్స మగ్రాబుద్ధయో హిరణ్యేస్మిన్ సమాహితాః॥ సునమహం హిరణ్య స్యపితుర్నామేవ జగ్రభ। తేనమాం సూర్యత్వచమకరం పూరుషు ప్రియం॥ ౧౨

ఓషధయస్సంవదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణస్తం రాజన్పారయామసి॥ ౧౩

మారుతమసి మరుతా మోజోపాం ధారాం భింధిరమయత మరుతః శ్యేనమాయునం మనోజవసం వృషణగ్ం సువృక్తిమ్॥ ౧౪

నవోనవోభవతి జాయమానోహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగం విదధాత్యాయన్ ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥ ౧౫

ద్వయాం అగ్నేరథినో వింశతింగావధూమతో మఘవామహ్యం సంరాట్ అభ్యావర్తిచాయమానో దదాతిదూణాశేయం దక్షిణా పార్థివానాం॥ ౧౬

(ఈమంత్రములనే కొందరువైదికపండితులు పదక్రమ, జటా, ఘన, రూపకము విస్తారముగా పఠింతురు. దానినిట కొన్నిమంత్రములకు పదజటలను గ్రంథాంతరప్రకారము వ్రాసెద.)

పదమూలవ మంత్రమునకు క్రమము.

ఓషధయస్సం। సంవదంతే। వదంతేసోమేన। సోమేనసహ। సహ రాజ్ఞా। రాజ్ఞేతిరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి। కరోతిబ్రాహ్మణః। బ్రాహ్మణస్తం। తగ్ంరాజన్। రాజన్పారయామసి। పారయామసీతిపారయామసి॥

జటా.

ఓషధయస్సగ్ం సమోషధయ ఓషధయస్సం। సంవదంతే వదం తే సగ్ం సంవదంతే। వదంతేసోమేన సోమేనవదంతే వదంతే సోమేన। సోమేనసహ సహసోమేన సోమేనసహ। సహరాజ్ఞా రాజ్ఞాసహ సహ రాజ్ఞా। రాజ్ఞేతిరాజ్ఞా। యస్మైకరోతి కరోతియస్మై యస్మైకరోతి। కరోతిబ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణఃకరోతి కరోతిబ్రాహ్మణః। బ్రాహ్మణస్తం తంబ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణస్తం। తగ్ంరాజన్ రాజన్తం తగ్ం రాజన్। రాజన్పారయామసి పారయామసిరాజన్ రాజన్పారయా మసి। పారయామసీతి పారయామసి॥శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ౧

౧౪వ మంత్రమునకు క్రమము.

మారుతమసి। అసిమరుతాం। మరుతామోజః।ఓజోపాం। అపాం ధారాం। ధారాం భింధి। భిందిరమయత। రమయతమరుతః। మరుతః శ్యేనం। శ్యేనమాయనం। అయనం మనోజవసం। మనోజవసమితి మనోజవసం।జవసంవృషణం।వృషణగ్ంసువృక్తిమ్।సువృక్తిమితిసువృక్తిమ్॥ ౨

జటా॥ మారుతమస్యసి మారుతం మారుతమసి। అసిమరుతాం మరుతామస్యసి మరుతాం। మరుతామోజ ఓజోమరుతాం మరుతామోజః। ఓజోపామపామోజ ఓజోపాం। అపాం ధారాంధారామపామపాం ధారాం। ధారాం భింధిభింధిధారాంధారాంభింధి। భింధిరమయత రమయతభింధి భిందిరమయత। రమయతమరుతో మరుతో రమయతర మయతమరుతః। మరుతశ్శ్యేనగ్ం శ్యేనంమరుతో మరుతశ్శ్యేనం। శ్యేనమాయన మాయనంశ్యేనగ్ం శ్యేనమాయనం। అయనంమనోజవసం మనోజవస మాయనమాయనం మనోజవసం। మనోజవసం వృషణగ్ం వృషణం మనోజవసం మనోజవసం వృషణం। మనోజవసమితి. మనఃజవసం। వృషణం సువృక్తిగ్ం సువృక్తిం వృషణగ్ం వృషణం సువృక్తిమ్।సువృక్తిమితి సువృక్తిమ్ శతమానం... తిష్ఠతి॥ ॥౨॥

౧౫ వ మంత్రమునకు క్రమము.

నవోనవో భవతి। నవోనవ ఇతి నవోనవః। భవతిజాయమానః।
జాయమానోఽహ్నామ్। అహ్నామ్ కేతుః కేతురుషసామ్। ఉషసామేతి।
ఏత్యగ్రే। అగ్ర ఇత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యః। దేవేభ్యోవి। విదధాతి। దధా
త్యాయన్। ఆయన్ప్ర। ఆయన్నిత్యాయన్। ప్రచంద్రమాః। చంద్ర
మాస్తిరతి। తిరతిదీర్ఘం। దీర్ఘమాయుః। ఆయురిత్యాయుః। ॥౩

జటా

నవోనవో భవతి భవతి నవోనవో నవోనవో భవతి। నవోనవ ఇతి
నవోనవః। భవతిజాయమానో జాయమానో భవభవతిజాయమానః।
జాయమానోఽహ్నామహ్నాంజాయమానో జాయమానోఽహ్నాం। అహ్నాం
కేతుః కేతురహ్నామహ్నాం కేతుః। కేతురుషసా ముషసాం కేతుః కేతు
రుషసామ్। ఉషసా మేత్యేత్యుషసాముషసామేతి। ఏత్యగ్ర అగ్ర ఏత్యే
త్యగ్రే। అగ్ర ఇత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో దేవేభ్యో భాగం భాగం దేవే
భ్యః। దేవేభ్యో వివి దేవేభ్యో దేవేభ్యోవి। విదధాతి దధాతివి విదధాతి।
దధాత్యాయన్నాయన్ దధాతి దధాత్యాయన్। ఆయన్ప్ర ప్రాయ
న్నాయన్ప్ర। ఆయన్నిత్యాయన్। ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రప్ర।
చంద్రమాః! చంద్రమాస్తిరతి తిరతిచంద్రమా శ్చంద్రమాస్తిరతి।
తిరతిదీర్ఘం దీర్ఘంతిరతి తిరతిదీర్ఘం। దీర్ఘమాయురాయుర్దీర్ఘం దీర్ఘ
మాయుః। ఆయురిత్యాయుః॥ శతమానం...తిష్ఠతి॥ ౩

౧౬ వ మంత్రమునకు క్రమము.

ద్వయామగ్నే। అగ్నే రథినః। రథినో వింశతిం। వింశతింగాః। గా
వధూమతః। వధూమతో మఘవా। మఘవామహ్యం। మహ్యం సంరా
ట్। సంరాడితిసంరాట్। అభ్యావర్తీ చాయమానః। చాయమానో
దదాతి। దదాతి దూణాశా। దూణాశేయం। ఇయందక్షిణా। దక్షిణా
పార్థివానాం। పార్థివానామితి పార్థివానాం॥

జటా.

ద్వయామగ్నే గ్నే ద్వయాం ద్వయామగ్నే। అగ్నే రథినో రథినో
గ్నే గ్నే రథినః। రథినో వింశతిం వింశతింరథినో రథినో వింశతిం। వింశ

తింగా గావింశతిం వింశతింగాః। గావధూమతో వధూమతోగా గావధూమతః। వధూమతఇతి వధూమతః। మఘవామహ్యం మహ్యంమఘవా మఘవామహ్యం। మహ్యంసంరాట్సంరాణ్మహ్యం మహ్యంసంరాట్। సంరాడితిసంరాట్। అభ్యావర్తీచాయమానశ్చాయమానోభ్యావర్త్యభ్యావర్తీచాయమానః। అభ్యావర్తీత్యభి ఆవర్తీ। చాయమానో దదాతి దదాతిచాయమానశ్చాయమానోదదాతి। దదాతిదూణాశా దూణాశా దదాతిదదాతిదూణాశా। దుర్ణశేతిదుఃనశా। ఇయం దక్షిణా దక్షిణేయమియం దక్షిణా। దక్షిణాపార్థివానాం పార్థివానాం దక్షిణా దక్షిణాపార్థివానాం। పార్థివానామితి పార్థివానాం॥ శతమానం... ప్రతితిష్ఠ॥౫॥

౧౫ వ. నవోయను మంత్రమునకు ఘన

నవోనవోభవతిభవతినవోనవో నవోనవోభవతి జాయమానో జాయమానోభవతి నవోనవో నవోనవో భవతి జాయమానః। నవోనవ ఇతినవః నవః। భవతిజాయమానో జాయమానో భవతిభవతి జాయమానోఽహ్నామహ్నాం జాయమానో భవతిభవతి జాయమానోఽహ్నాం। జాయమానోఽహ్నామహ్నాం జాయమానో జాయమానోఽహ్నాం కేతుః కేతురహ్నాం జాయమానో జాయమానోఽహ్నాం కేతుః। అహ్నాం కేతుః కేతురహ్నామహ్నాం కేతురుషసా ముషసాం కేతు రహ్నా మహ్నాం కేతురుషసాం। కేతురుషసా ముషసాం కేతుః కేతురుషసామేత్యేత్యుషసాం కేతుః కేతురుషసామేతి। ఉషసామేత్యేత్యుషసా ముషసామేత్యగ్రే అగ్రఏత్యుషసా ముషసామేత్యగ్రే॥ ఏత్యగ్రే అగ్రఏత్యేత్యగ్రే। అగ్ర ఇత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో దేవేభ్యో భాగం భాగం దేవేభ్యో విదేవేభ్యో భాగంభాగం దేవేభ్యోవి। దేవేభ్యోవివిదేవేభ్యో దేవేభ్యోవిదధాతి దధాతివి దేవేభ్యోదేవేభ్యోవిదధాతి। విదధాతిదధాతి వివిదధాత్యాయన్నాయ న్దధాతివివిదధాత్యాయన్। దధాత్యాయన్నాయన్దధాతి దధాత్యాయన్ప్రప్రాయన్దధాతి దధాత్యాయన్ప్ర। ఆయన్ప్రప్రాయన్నాయన్ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రాయన్నాయన్ప్రచంద్రమాః। ప్రచంద్రమాశ్చంద్రమాః ప్రప్రచంద్రమాస్తిరతి తిరతిచంద్రమాః ప్రప్ర

చంద్రమాస్తిరతి। చంద్రమా స్తిరతి తిరతిచంద్రమాశ్చంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘం దీర్ఘంతిరతి చంద్రమా శ్చంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘం। తిరతి దీర్ఘం దీర్ఘంతిరతి తిరతిదీర్ఘ మాయు రాయుర్దీర్ఘంతిరతి తిరతి దీర్ఘమాయుః। దీర్ఘమాయు రాయుర్దీర్ఘం దీర్ఘ మాయుః ఆయు రిత్యాయుః॥

శతమానంభవతి యనుమంత్రమును ప్రతిజటఘనలయొక్క చివరను వచింపదగును. ఇటులే కొన్నిమంత్రములకు పండితులు జటలను వచింతురు. గ్రంథవిస్తరస్మరణమున ఋటకే విరమించితిమి.

సంపూర్ణము

